

# Perusoikeusbarometri

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2021:17

# Perusoikeusbarometri

Tellervo Nenonen, Juha Kivelä, Eetu Ervasti, Mikko Joronen, Susan Villa

Oikeusministeriö Helsinki 2021

**Julkaisujen jakelu**

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston  
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-  
arkivet Valto

[julkaisut.valtioneuvosto.fi](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi)

**Julkaisumyynti**

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston  
verkkokirjakauppa**

Statsrådets  
nätbokhandel

[vnjulkaisumyynti.fi](http://vnjulkaisumyynti.fi)

Oikeusministeriö

© 2021 tekijät ja oikeusministeriö

ISBN pdf: 978-952-259-821-9

ISSN pdf: 2490-0990

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

## Perusoikeusbarometri

<b>Oikeusministeriön julkaisu, Selvityksiä ja ohjeita 2021:17</b>		<b>Teema</b>	Selvityksiä ja ohjeita
<b>Julkaisija</b>	Oikeusministeriö		
<b>Tekijä/t Kieli</b>	Tellervo Nenonen, Juha Kivelä, Eetu Ervasti, Mikko Joronen, Susan Villa suomi	<b>Sivumäärä</b>	142

### Tiivistelmä

Perusoikeusbarometri on oikeusministeriön ja Ihmisoikeuskeskuksen tutkimushanke, jossa selvitettiin koko väestön, vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden sekä kielivähemmistöjen (venäjän-, arabian- ja ruotsinkieliset) näkemyksiä ja kokemuksia perusoikeuksista. Barometri perustuu Euroopan unionin perusoikeusviraston laatimaan verkkokyselyyn. Barometrin kyselytutkimuksen toteutti Taloustutkimus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) vastasin raportin tilastoajosta. Perusoikeusbarometrin tulokset eivät ole kaikilta osin yleistettävissä, koska kyselyyn vastanneiden osuus on joidenkin vastaajaryhmien osalta alhainen ja lisäksi vastaamisen kesken jättäneiden osuus on monessa vastaajaryhmässä korkea.

Barometrin tulosten mukaan

- Vastaajilla on myönteinen näkemys ihmisoikeuksista. Kaikissa vastaajaryhmissä suurin osa (94–98 %) on sitä mieltä, että ihmisoikeudet ovat tärkeitä rakennettaessa reilumpaa yhteiskuntaa Suomessa.
- Vastaajat pitävät demokratian kannalta tärkeänä muun muassa vapaita ja oikeudenmukaisia vaaleja, vähemmistöjen oikeuksien suojelua ja sitä, että media tuottaa kansalaisille luotettavaa tietoa.
- Suurin osa vastaajista kaikissa vastaajaryhmissä on sitä mieltä, että poliisi kohtelee ihmisiä kunnioittavasti aina tai usein.
- Suurin osa vastaajista uskoo siihen, että tuomarit voivat tehdä työnsä ilman, että maan hallitus vaikuttaa siihen.
- Asioidessaan julkishallinnon tai paikallisten viranomaisten kanssa vastaajat kertovat kokeneensa ongelmalliseksi muun muassa pitkän käsittelyajan, vaikeuden löytää tietoa ja sen, ettei tarvittavaa palvelua tai tietoa ollut saatavilla internetissä.
- Kaikki vastaajat ovat sitä mieltä, että he luovuttavat henkilökohtaisia tietojaan mieluummin viranomaiselle kuin yksityiselle yritykselle.
- Eroja vastaajaryhmien välillä ilmenee erityisesti häirinnän, syrjinnän ja väkivallan kokemuksissa. Arabiankielisillä miehillä on muita vastaajaryhmiä enemmän eri muotoisen häirinnän, syrjinnän ja väkivallan kokemuksia.

### Asiasanat

perusoikeudet, asenteet, vähemmistöt, syrjintä, kielelliset väestöryhmät, vammaiset, toimintarajoitteet

<b>ISBN PDF</b>	978-952-259-821-9	<b>ISSN PDF</b>	2490-0990
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

**Julkaisun osoite** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-821-9>

## Grundrättighetsbarometer

<b>Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2021:17</b>	<b>Tema</b>	Utredningar och anvisningar
<b>Utgivare</b>	Justitieministeriet	
<b>Författare</b>	Tellervo Nenonen, Juha Kivelä, Eetu Ervasti, Mikko Joronen, Susan Villa	
<b>Språk</b>	finska	<b>Sidantal</b> 142

### Referat

Barometern för de grundläggande rättigheterna är ett forskningsprojekt som genomförts av justitieministeriet och Människorättscentret. Barometern undersöker attityder och erfarenheter gällande de grundläggande fri- och rättigheterna dels bland hela befolkningen och dels bland personer med funktionsnedsättning och språkminoriteter (rysk-, arabisk- och svenskspråkiga). Den baserar sig på en webbenkät som utarbetats av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter. Barometern har utförts som enkätundersökning av Taloustutkimus och Institutet för hälsa och välfärd. Resultaten kan inte generaliseras till alla delar eftersom antalet svarande är lågt i vissa respondentgrupper. Dessutom lämnade många enkäten på hälft i vissa respondentgrupper.

#### Barometerens resultat

- Respondenterna har en positiv uppfattning om de mänskliga rättigheterna. I alla respondentgrupper anser majoriteten (94–94 procent) att de mänskliga rättigheterna är viktiga för att bygga ett rättvisare samhälle i Finland.
- Med tanke på demokratin anser respondenterna bland annat att det är viktigt med fria och rättvisa val, skydd av minoriteters rättigheter och att medierna producerar tillförlitlig information för allmänheten.
- De flesta av respondenterna i alla grupper anser att polisen alltid eller ofta behandlar människor med respekt.
- Majoriteten av respondenterna tror att domare kan utföra sitt arbete utan att regeringen påverkar det.
- I sina kontakter med den offentliga förvaltningen, till exempel lokala myndigheter, berättar respondenterna att det som upplevts problematiskt är långa behandlingstider, svårigheten att hitta information och att service eller information inte alltid är tillgänglig på internet.
- Alla anser att de hellre överläter sina personuppgifter till en myndighet än till ett privat företag.
- Skillnaderna mellan respondentgrupperna framträder särskilt i fråga om upplevelser av trakasserier, diskriminering och våld. Män som talar arabiska har mer erfarenhet av trakasserier, diskriminering och våld än andra respondentgrupper.

**Nyckelord** grundrättigheter, attityder, minoriteter, diskriminering, språkgrupper, personer med funktionshinder, funktionshinder

**ISBN PDF** 978-952-259-821-9 **ISSN PDF** 2490-0990

**URN-adress** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-821-9>

## Fundamental right barometer

---

<b>Publications of the Ministry of Justice, Reports and guidelines 2021:17</b>	<b>Subject</b>	Reports and guidelines
<b>Publisher</b>	Ministry of Justice, Finland	
<b>Authors</b>	Tellervo Nenonen, Juha Kivelä, Eetu Ervasti, Mikko Joronen, Susan Villa	
<b>Language</b>	Finnish	<b>Pages</b> 142

---

### Abstract

The Fundamental Rights Barometer is a research project carried out by the Ministry of Justice and the Human Rights Centre, which examined the views and experiences of people with disabilities or functional limitations as well as people belonging to linguistic minorities (Russian, Arabic and Swedish speakers) on fundamental rights. The barometer is based on an online survey prepared by the European Union Agency for Fundamental Rights. The barometer's survey was carried out by Taloustutkimus, and the Finnish Institute for Health and Welfare (THL) was responsible for the recording the report's statistics. The results of the Fundamental Rights Barometer cannot be fully generalised, as the share of respondents to the survey is low for some respondent groups, and the share of respondents who have not responded is also high in many respondent groups.

According to results of the barometer

- The respondents have a positive view of human rights. The majority of respondents from all groups (94–98 %) believe that human rights are important when building a fairer society in Finland.
- In terms of democracy, respondents attached importance to free and fair elections, protection of minority rights and the provision of reliable information to citizens by the media.
- The majority of respondents in all respondent groups believe that the police always or often treat people with respect.
- Most respondents stated that they believed that judges were able to perform their jobs without influence from the government.
- When using services provided by public administration or local authorities, respondents felt that long processing times, difficulties in finding information and lack of the necessary service or information on the internet were problematic.
- All respondents felt that they would rather disclose their personal data to an authority than to a private company
- Differences between respondent groups were in particular related to experiences of harassment, discrimination and violence. Men whose native language was Arabic had more experiences of harassment, discrimination and violence than respondents from other groups.

### Keywords

fundamental rights, attitudes, minorities, discrimination, linguistic population groups, disabled people, disabilities

---

<b>ISBN PDF</b>	978-952-259-821-9	<b>ISSN PDF</b>	2490-0990
<b>URN address</b>	<a href="http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-821-9">http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-821-9</a>		

---

# Sisältö

<b>LUKIJALLE</b> .....	8
<b>1 Aineisto</b> .....	10
1.1 Otanta .....	10
1.2 Tutkimusmetodi ja tekninen toteutus .....	11
1.3 Kutsukirjeet sähköiselle lomakkeelle .....	12
1.4 Kenttätyön seuranta .....	13
1.5 Vastaajamäärät .....	14
<b>2 Vastaajien taustatietoja</b> .....	16
2.1 Elämäntilanne .....	16
2.2 Syntymämaa .....	18
2.3 Vammaisuus ja toimintarajoitteisuus .....	18
2.4 Muut taustatiedot .....	20
<b>3 Asiointi viranomaisten kanssa ja luottamus viranomaisiin</b> .....	23
3.1 Poliisi .....	23
3.2 Oikeuslaitos, julkishallinto ja paikalliset viranomaiset .....	28
<b>4 Asenteet</b> .....	34
4.1 Asenteet vähemmistöjä ja erilaisia ihmisiä kohtaan .....	34
4.2 Asenteet liittyen työelämään .....	45
4.3 Demokratiaan liittyvät asenteet .....	53
<b>5 Turvallisuus ja rikollisuus</b> .....	59
5.1 Yleinen turvallisuus .....	59
5.2 Häirintä .....	67
5.3 Väkivalta .....	73
5.4 Poliisille ilmoitetut rikokset .....	82
<b>6 Yhdenvertaisuus</b> .....	87
6.1 Tietämys syrjinnän vastaisesta lainsäädännöstä ja kokemukset syrjinnästä .....	87
6.2 Syrjintä työssä tai työhaussa .....	89
6.3 Syrjintä arkielämässä .....	95

<b>7</b>	<b>Tietoisuus oikeuksista</b> .....	103
7.1	Tietoisuus perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvistä kansainvälisistä asiakirjoista ja niitä valvovista kansallisista toimielimistä .....	103
7.2	Euroopan unioni ja kansalaisten oikeudet .....	105
7.3	Tietoisuus oikeudesta tarkistaa henkilötiedot.....	106
7.4	Asenteet ihmisoikeuksia kohtaan.....	107
<b>8</b>	<b>Digitalisaatio ja tietosuoja</b> .....	109
8.1	Internetin, sosiaalisen median ja älypuhelimien käyttö .....	109
8.2	Tietojen luovuttaminen.....	114
<b>9</b>	<b>Liitteet</b> .....	126



## LUKIJALLE

Suomi on vuosien saatossa saanut useilta kansainvälisiltä ihmisoikeussopimusten valvontaelimiltä suosituksia liittyen parempaan tiedonkeruuseen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Erityistä huomiota valvontaelimet ovat kiinnittäneet tarpeeseen kerätä väestöryhmittäin tarkasteltua tietoa oikeuksien toteutumisesta. Perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman 2017–2019 yhtenä tavoitteena oli kehittää yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvää tiedonkeruuta Suomessa.

Tutkimushankkeessa hyödynnettiin uudella tavalla yhteistyötä Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) kanssa. Käytössämme oli sama kyselypohja, jota perusoikeusvirasto (FRA) käytti omassa, kaikissa EU-jäsenmaissa toteuttamassaan *Fundamental Rights Survey* -tutkimuksessaan. Lisäksi saimme yhteistyön myötä perusoikeusviraston (FRA) Suomesta keräämän aineiston Perusoikeusbarometri-tutkimushanketta varten.

Perusoikeusbarometrin kansalliseen lisäotantaan valikoituivat yhtenä ryhmänä vammaiset ja toimintarajoitteiset sekä kolme kieliryhmää: ruotsinkieliset, venäjänkieliset ja arabiankieliset. Näiden ryhmien näkemyksiä ja kokemuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta ei ole aikaisemmin kerätty tässä mittakaavassa, eikä siten, että käytössä on vastaava tieto koko väestön osalta.

Tähän raporttiin on koottu läpileikkaus Perusoikeusbarometrin tuloksista kaikkien eri vastaajaryhmien osalta.

Toisaalla tulokset ovat positiivisella tavalla yhdensuuntaisia, kuten esimerkiksi siinä, että kaikista vastaajaryhmistä vähintään 94 prosenttia on sitä mieltä, että ihmisoikeudet ovat tärkeitä luotaessa reilumpaa yhteiskuntaa Suomessa. Toisaalla tulokset tuovat esiin huolestuttavia eroavaisuuksia kaikkien tai joidenkin vähemmistöryhmien ja koko väestön välillä. Tuloksista nousee esiin muun muassa tarve kehittää tiedon tarjontaa viranomaistoiminnassa, sillä vähintään neljännes kaikista vastaajaryhmistä koki, että asiointia viranomaisessa vaikeuttaa tiedon löytäminen. Vammaisten ja toimintarajoitteisten (60 prosenttia) sekä ruotsinkielisten vastaajien (39 prosenttia) osuudet olivat korkeimmat.

Tulokset kertovat myös tarpeesta lisätä tietoisuutta olemassa olevista oikeussuojakeinoista. Eduskunnan oikeusasiamiehen tunnettuus arabiankielisten (19 prosenttia) ja venäjänkielisten (39 prosenttia) vastaajien keskuudessa on selkeästi muita vastaajaryhmiä

pienempi. Myös tasa-arvovaltuutetun ja tietosuojavaltuutetun tunnettuus on juuri kyseisillä vastaajaryhmillä selkeästi muita ryhmiä pienempi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tunnettuus on heikoin lähes kaikissa vastaajaryhmissä, korkein ruotsinkielisten (63 prosenttia), vammaisten ja toimintarajoitteisten (39 prosenttia) keskuudessa, pienin arabiankielisten (25 prosenttia) ja kantaväestön (33 prosenttia) keskuudessa.

Perusoikeusbarometrin tuloksia on tulkittava varoen ja pidettävä mielessä, että ne perustuvat kyselyyn osallistuneiden vastauksiin. Vastaukset ovat todennäköisesti joissain määrin valikoituneita, koska kyselyyn vastanneiden osuus on joidenkin vastaajaryhmien osalta alhainen ja vastaamisen kesken jättäneiden osuus monessa vastaajaryhmässä korkea.

Perusoikeusbarometri ja sen tulokset ovat kuitenkin merkittävä osa laajempaa perus- ja ihmisoikeusseurantajärjestelmän kehittämistyötä, jolla pyritään lisäämään tietoon perustuvan politiikan merkitystä perus- ja ihmisoikeuspolitiikassa. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 56/2017 vp) painottanut ihmisoikeusindikaattorien kehittämisen merkitystä, jotta saadaan luotettavaa tietoa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kehityksestä. Valmisteilla olevassa perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmassa 2020–2023 kehitetään systemaattista perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen seuranta, joka perustuu mitattavissa oleviin indikaattoreihin.

Perusoikeusbarometrin tulokset tarjoavat arvokasta perustietoa indikaattorityön tueksi, mutta myös yhteiskunnallisesti merkittävää tietoa muihin tarkoituksiin, kuten esimerkiksi YK:n vammaisyleissopimuksen seurantaan, YK:n kestävän kehitykseen tavoitteiden seurantaan ja kielellisten oikeuksien seurantaan.

Johanna Suurpää

Osastopäällikkö, oikeusministeriön demokratia- ja julkisoikeusosasto

Sirpa Rautio

Johtaja, Ihmisoikeuskeskus

# 1 Aineisto

## 1.1 Otanta

Perusoikeusbarometri tehtiin lisäotantana Euroopan unionin perusoikeusviraston (European Union Agency for Fundamental Rights, FRA) teettämän koko Euroopan laajuisen perusoikeuskyselyn (Fundamental Rights Survey) rinnalla. FRA:n perusoikeuskyselyssä haastateltiin 1 049 suomalaista suomeksi tai ruotsiksi. Perusoikeusbarometrissa haastateltiin yhteensä 2 326 vastaajaa suomeksi, ruotsiksi, venäjäksi ja arabiaksi.

Perusoikeusbarometri-tutkimuksen aineisto koostuu FRA:n perusoikeuskyselyn Suomen aineistosta (kuvioissa ja taulukoissa ”koko väestö”) ja lisäotantana kolmelle kielivähemmistölle (ruotsin-, venäjän- ja arabiankieliset) sekä vammaisille ja toimintarajoitteisille toteutetusta kyselyaineistosta. Molemmissa kyselyissä käytettiin samaa kyselypohjaa. FRA:n perusoikeuskyselyn kohderyhmä oli koko väestö, joten aineisto kertoo, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia valtaväestöllä on perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta, kun taas lisäotantana toteutetut kyselyt kertovat, millaisia näkemyksiä näistä asioista on vähemmistöryhmillä. Perusoikeusbarometrin tutkimusaineisto tarjoaa vertailukelpoista tietoa vähemmistöjen ja valtaväestön kokemuksista ja näkemyksistä liittyen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Perusoikeusbarometrissa haastateltiin kolmea kielivähemmistöä ja Kelan vammaisettuutta saavia henkilöitä.<sup>1</sup> Kielivähemmistöt olivat Suomessa asuvat arabian-, venäjän- ja ruotsinkieliset. Kielivähemmistöjen otos poimittiin väestörekisteristä yksinkertaisena satunnaisotantana kielen perusteella. Jokaisesta kielivähemmistöstä poimittiin 4 000 henkilöä, joille lähetettiin kutsu osallistua tutkimukseen. Vammaisten ja toimintarajoitteisten otantaan kuului 12 000 henkilöä. Otos poimittiin satunnaisotannalla Kelan vammaisettuuksien rekisteristä. Otantaan valikoitiin aikuisten vammaistuen ja eläkkeensaajien vammaistuen kaksi ylintä luokkaa (korotettu ja ylin luokka). Otantaan kuului suomen- ja ruotsinkielisiä henkilöitä. Ruotsinkielisiä kutsukirjeitä postitettiin 1 200 kappaletta.

Tässä raportissa käytetään termiä ”vammaiset ja toimintarajoitteiset henkilöt” (taulukoissa ja kuvioissa kuitenkin lyhyempi ilmaisu ”vammaiset”), kun viitataan Kelan vammaisettuuksien rekisteristä poimittuun vastaajajoukkoon. Tämä käsite kuvaa kattavammin vastaajajoukon kirjoa ja on myös paremmin linjassa YK:n vammaisyleissopimuksen

1 Lisätietoa Kelan vammaisettuuksista: <https://www.kela.fi/vammaistuet>

sisältämän vammaisuuden määritelmän kanssa kuin vammaiset henkilöt -termi.<sup>2</sup> Vammaisyleissopimuksen englanninkielisessä alkuperäisversiossa käytetään termiä ”persons with disabilities”, jonka jälkimmäinen (disability) osa tarkoittaa vammaisuuden lisäksi toimintarajoitetta.

FRA:n perusoikeuskyselyn otanta, joka tässä Perusoikeusbarometrissa näkyy koko väestö-vastaajaryhmänä, tehtiin väestörekisteristä ositettuna satunnaisotantana yli 18-vuotiaille suomen- ja ruotsinkielisille. Ositteina käytettiin NUTS-3-alueita (maakunnat) sekä urbanisaatioasteita (DEGURBA) ja jokaisesta ositteesta poimittiin satunnaisesti henkilöitä suhteessa väestöön.<sup>3</sup> Yhteensä henkilöitä poimittiin 4 800, joista 3 800 sai satunnaisotannalla kutsun osallistua tutkimukseen. Tuhat henkilöä jätettiin varalle, jotta heille voitaisiin lähettää kutsu tutkimukseen myöhemmin, mikäli riittävää määrää vastaajia ei muuten saada. Tutkimuksen vastaajaprosentti oli 28 prosenttia. Vastaajista kuusi prosenttia vastasi ruotsiksi.

Taloustutkimus vastasi perusoikeuskyselyn tiedonkeruusta yhdessä Ipsos-tutkimuslaitoksen kanssa ja kokonaisuudessaan Perusoikeusbarometrin tiedonkeruusta. Data toimitettiin 21.8.2019 Oikeusministeriölle painottamattomana SPSS-datana. Datan analysoinnista ja raportoinnista vastasi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) oikeusministeriön ja Ihmisoikeuskeskuksen ohjaamana.

## 1.2 Tutkimusmetodi ja tekninen toteutus

Aineiston keruu toteutettiin push-to-web-kyselynä, mikä tarkoittaa sitä, että vastaajalle lähetettiin postitse yksilöity kirje, jossa oli kirjautumisohjeet sähköiselle verkkolomakkeelle.<sup>4</sup> Lomakkeen oletuskieli oli vastaajan väestörekisteristä saatu äidinkieli, mutta aloitusruudussa kielen saattoi myös vaihtaa. Vammaisten ja toimintarajoitteisten otantaan valikoituneille lähetettiin kutsukirje Kelan rekisteristä ilmenevällä asiointikielillä. Vastauskielestä huolimatta jokainen kielivähemmistöotoksen vastaaja rekisteröitiin äidinkieltensä mukaiseen vastauskiintiöön, koska tarkoituksena oli tarkastella kyseisten vähemmistöryhmien kokemuksia koko väestöön verrattuna.

<sup>2</sup> YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, artikla 1: ”Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.”

<sup>3</sup> Lisätietoja urbanisaatioasteista: [https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/miscellaneous/index.cfm?TargetUrl=DSP\\_DEGURBA](https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/miscellaneous/index.cfm?TargetUrl=DSP_DEGURBA)

<sup>4</sup> Lisätietoja push-to-web-menetelmästä: <https://www.ipsos.com/en/ipsos-encyclopedia-push-web-surveys>

Push-to-web valittiin tutkimusmenetelmäksi, koska se oli myös FRA:n teettämässä, EU:n laajuisessa perusoikeuskyselyssä käytetty metodi. Perusoikeusbarometri haluttiin tehdä mahdollisimman samalla tavalla käyttäen samaa lomaketta ja tutkimusmenetelmää. Push-to-web-menetelmän etuja ovat väestön laaja saavutettavuus kirjeiden avulla, matala osallistumiskynnys ja korkea anonymiteetti. Eri kielillä tehtäviä haastatteluja on myös helppompaa saada isompia määriä eri puolilta Suomea tällä lähestymistavalla. Hankaluutena on toisaalta erityisesti vanhemman väestön pääsy internet-yhteyden äärelle. Ilman täydentävää menetelmää push-to-web suosikin jonkin verran nuorempaa ja keski-ikäistä väestöä.

Suurin tekninen ero FRA:n kyselyn ja Perusoikeusbarometrin välillä oli kyselyalusta. FRA:n perusoikeuskyselyssä vastaajat kirjautuivat Ipsos-tutkimuslaitoksen kyselyalustalle, kun taas Perusoikeusbarometrin lisäotannassa kirjauduttiin Taloustutkimuksen Askia-kyselyalustalle. FRA:n kyselyn ohjelmoinnista vastasi Ipsos-tutkimuslaitos ja Perusoikeusbarometrin ohjelmoinnista Taloustutkimus.

Perusoikeusbarometrissa oli otettava huomioon myös saavutettavuus erityisesti näkövammaisten osalta. Saavutettavuus testattiin saavutettavuusasiantuntijan avulla, joka kävi lomakkeen läpi tarvittavien apuvälineiden kanssa. Lomakkeelle tehtiin asiantuntijan ehdotusten mukaisesti muutoksia, joiden avulla saavutettavuus parani niin, että näkövammaisten oli mahdollista täyttää lomake sujuvasti. Kenttätyön aikana saavutettavuudesta ei tullut vastaajilta huomautuksia.

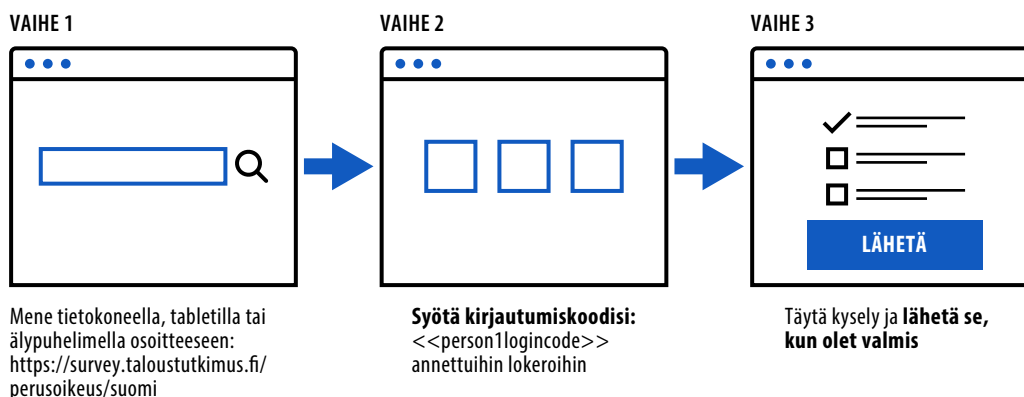
### 1.3 Kutsukirjeet sähköiselle lomakkeelle

Perusoikeusbarometrin tiedonkeruu aloitettiin huhtikuussa 2019 lähettämällä postitse valituille kielivähemmistöille kutsu vastata sähköiseen kyselyyn (5.4.2019–15.5.2019). Kutsut lähetettiin vastaajan väestörekisteriin merkityn äidinkielen mukaisesti heidän omalla äidinkielellään. Taloustutkimus vastasi Perusoikeusbarometrin kielivähemmistöjen kirjeiden lähetyksestä, kun taas vammaisten ja toimintarajoitteisten kirjeet lähetti Kela (2.4.–12.4.2019).

Kirjeessä oli sähköisen lomakkeen kirjautumisohje, jossa opastettiin vastaajaa vaiheesta toiseen.

**Kuva 1.** Kyselyn sähköisen lomakkeen kirjautumisohje.

**Miten osallistun?** Vastaa kyselyyn seuraamalla alla olevia ohjeita.



Jokaiselle vastaajaryhmälle oli oma verkko-osoite, josta vastaaja ohjautui aluksi äidinkielenensä mukaiselle lomakkeelle. Jokaiselle vastaajalle annettiin yksilöllinen kuusikirjaiminen kirjautumiskoodi. Koodin avulla varmistettiin, että kukaan muu kuin vastaaja ei pääse lomakkeelle ja että vastaukset kirjautuvat oikeaan vastaajakiintiöön riippumatta vastauskielestä. Vastaaja pystyi myös keskeyttämään vastaamisensa ja kirjautumaan uudelleen lomakkeelle, jolloin kysely alkoi siitä kysymyksestä, johon vastaaja oli jäänyt. Kirjeissä oli lisäksi tietoa tutkimuksen taustasta, osoitelähteestä, saavutettavuudesta, luottamuksellisuudesta ja tietoturvasta.

## 1.4 Kenttätöön seuranta

Vastausten kertymistä seurattiin päivittäin kyselyalustan hallintajärjestelmästä. Tavoitteeksi asetettiin 10–20 prosentin vastausaste, mutta jo varhaisessa vaiheessa ilmeni, että vastausaktiivisuus vaihtelee ryhmittäin. Perusoikeusbarometrissa ruotsinkielisten vastausaktiivisuus (19 prosenttia) oli selvästi paras. Myös venäjänkielisten vastausaktiivisuus (14 prosenttia) oli kohtalaisen hyvä, kun taas arabiankielisillä se oli hieman alhaisempi (11 prosenttia). Vammaisten ja toimintarajoitteisten vastausaktiivisuus (viisi prosenttia) osoittautui selvästi heikoimmaksi.

Vammaisten ja toimintarajoitteisten vastausaktiivisuuden ennakoitiin olevan muita ryhmiä pienempi, koska kyseessä on erityinen vastaajaryhmä. Tiedossa ei ollut samalla metodologialla aikaisemmin tehtyä tutkimusta, joten tässä edettiin arvioiden varassa. Alhaista vastausaktiivisuutta vastaan varauduttiin muita ryhmiä selkeästi suuremmalla otoskoolla (12 000). Toteutunut vastausaktiivisuus oli kuitenkin asetettuun tavoitteeseen nähden pettymys. Yksi selkeä syy alhaiseen vastausprosenttiin oli, että otantaan osui paljon muistisairaita henkilöitä, joiden osallistuminen kyselyyn oli useimmissa tapauksissa mahdotonta.

On perusteltua myös olettaa, että kyselyyn osallistuminen on ollut monelle muulle kutsun vastaanottaneelle mahdotonta vammaisuudesta johtuvista syistä.

Perusoikeusbarometrissa lähetettiin muistutuskirjeet kielivähemmistöille 3.6.2020. Vammaisille ja toimintarajoitteisille muistutuskirjeet postitettiin 17.–20.6.2019. Lisäksi arabiankielisten osalta tehtiin heinäkuussa ylimääräinen puhelinhaastattelukierros vastaaja-asenteen nostamiseksi. Kysely suljettiin heinäkuun lopussa.

Vastaajilla oli mahdollisuus ottaa yhteyttä Taloustutkimukseen koko kenttätöyön ajan. Yhteensä yhteydenottoja tuli noin sata. Suuri osa niistä koski vammaisia ja toimintarajoitteisia henkilöitä, joiden läheiset ilmoittivat, ettei henkilö voi osallistua kyselyyn. Tässä ryhmässä oli erityisesti iäkkäiden muistisairaiden henkilöiden omaisia. Myöhemmin ohjeistetusta tarkennettiin kertomalla vastaajille, että tällaisissa tapauksissa vastaajan tilanteen hyvin tunteva omainen voi vastata muistisairaana puolesta, jos tämä ei ole itse kykenevä vastaamaan. Toiseksi yleisemmin yhteydenotoissa kysyttiin tarkennusta kysymyksiin. Lisäksi osa vastaajista halusi kysyä, miksi he tai heidän läheisensä olivat valikoituneet kyselyyn. Arabian ja venäjänkielisistä osa halusi tiedustella, voivatko he vastata suomeksi tai ruotsiksi. Vaikka he puhuvatkin äidinkielenään arabiaa tai venäjää, on suomi tai ruotsi kirjoitettuna kielenä heille sujuvampi.

## 1.5 Vastaajamäärät

Perusoikeusbarometrin aineisto koostuu yhteensä 3 374 vastaajasta: FRA:n perusoikeuskyselyllä tavoitettiin 1 048 vastaajaa ja vähemmistöryhmille kohdennetulla lisäkyselyllä tavoitettiin 2 326 vastaajaa.

Sukupuoli- ja ikäjakauma vaihteli suuresti eri vastaajaryhmien välillä (Taulukko 1). Arabiankielististä lähes kolme neljäsosaa on miehiä, kun taas vammaisista ja toimintarajoitteisista sekä venäjänkielististä 59 prosenttia on naisia. Ruotsinkielisten ja koko väestön vastaajaryhmissä sukupuolijakauma on tasaisempi. Vammaisiin ja toimintarajoitteisiin kuuluneet ovat ikäjakaumaltaan selkeästi muita ryhmiä vanhempia. Lähes kaksi kolmasosaa vammaisista ja toimintarajoitteisista on yli 61-vuotiaita, kun arabiankielisillä vastaava osuus on kuusi prosenttia ja venäjänkielisilläkin vain 14 prosenttia.

**Taulukko 1.** Sukupuoli ja ikäjakauma vastaajaryhmittäin (%).

	venäjä	arabia	ruotsi	vammaiset	koko väestö
<b>Sukupuoli</b>					
Mies	41	74	49	41	46
Nainen	59	26	51	59	53
Muu identiteetti	0	0	0	0	1
En halua vastata	0	0	0	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
<b>Ikäryhmä</b>					
16–30	16	28	15	9	23
31–45	35	45	21	12	22
46–60	35	22	25	16	24
61–	14	6	39	63	31
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(544)	(453)	(742)	(587)	(1 048)

Vähemmistöryhmille kohdennetun kyselyn kesken jättäneitä oli 704 vastaajaa, joka on noin 30 prosenttia vastaajista. Vastaajien yhteydenottojen perusteella pääsyy kyselyn keskeyttämiselle oli sen pituus. Muutama ilmoitti myös kyselyn olevan liian henkilökohtainen.

Tuloksissa tarkastellaan ryhmien välisiä eroja. Tuloksia arvioitaessa on huomioitava vastaajakato ja aineiston painottuminen vammaisten ja toimintarajoitteisten ja kielivähemmistöjen osalta. Kaikissa ryhmissä suurin vastaajakato on nuorimmassa ikäluokassa (16–30-vuotiaat) ja vastaajat painottuvat keski-ikäiseen väestöön erityisesti arabian- ja venäjänkielisten ryhmissä. Vammaisten ja toimintarajoitteisten ryhmässä vastaajat painottuvat ikääntyneeseen väestöön. Alhainen kyselyyn vastanneiden osuus ja kyselyyn vastaamisen kesken jättäneiden korkea osuus tulee huomioida tulosten tulkinnassa ja niitä koskevissa johtopäätöksissä. Vastaukset ovat todennäköisesti jossain määrin valikoituneita ja niitä on näin ollen tulkittava varoen.



## 2 Vastaajien taustatietoja

### 2.1 Elämäntilanne

Vastaajaryhmillä on merkittäviä eroja heidän elämäntilanteissaan (Taulukko 2). Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista peräti 69 prosenttia on eläkkeellä, ja ainoastaan 13 prosenttia töissä tai työttömänä työnhakijana. Tähän vaikuttaa kyseisen vastaajaryhmän muita vastaajaryhmiä korkeampi keski-ikä, mutta myös se, että vammaisista ja toimintarajoitteisista moni työkäinen on eläkkeellä. Suurin osa ruotsin- ja venäjänkielisistä sekä koko väestön vastaajista ilmoittaa olevansa työssä. Arabiankielisistä vastaajista suurin osa (36 prosenttia) on opiskelijoita.

**Taulukko 2.** ”Mikä seuraavista kuvaa nykytilannettasi parhaiten?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

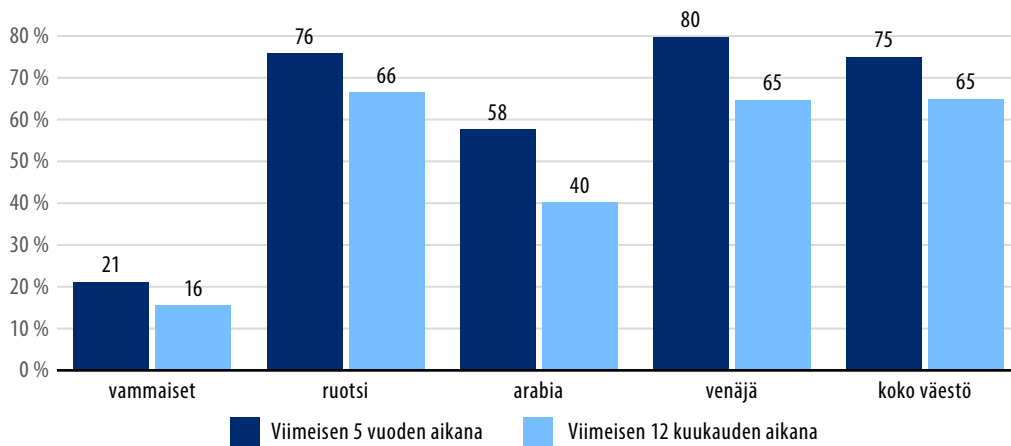
	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Eläkkeellä	69	34	4	8	28
Itsenäinen ammatinharjoittaja	1	7	5	5	5
Kotityöt kotona	0	1	2	3	1
Muu	1	2	6	8	2
Opiskelija, koululainen	3	7	36	12	12
Pakollinen asepalvelus tai siviilipalvelus	0	0	0	0	0
Työkyvytön pitkäaikaisten terveysongelmien vuoksi	12	1	3	2	2
Työssä	10	47	28	44	46
Työtön	3	1	15	18	5
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(583)	(750)	(447)	(542)	(1 048)

Vastaajaryhmien työmarkkinaosallisuutta selvitettiin kysymällä, kuinka suurella osuudella kustakin kohderyhmästä on ollut työpaikka joko viimeisten viiden vuoden tai viimeisten 12 kuukauden aikana (Kuvio 1). Vammaisista ja toimintarajoitteisista ainoastaan

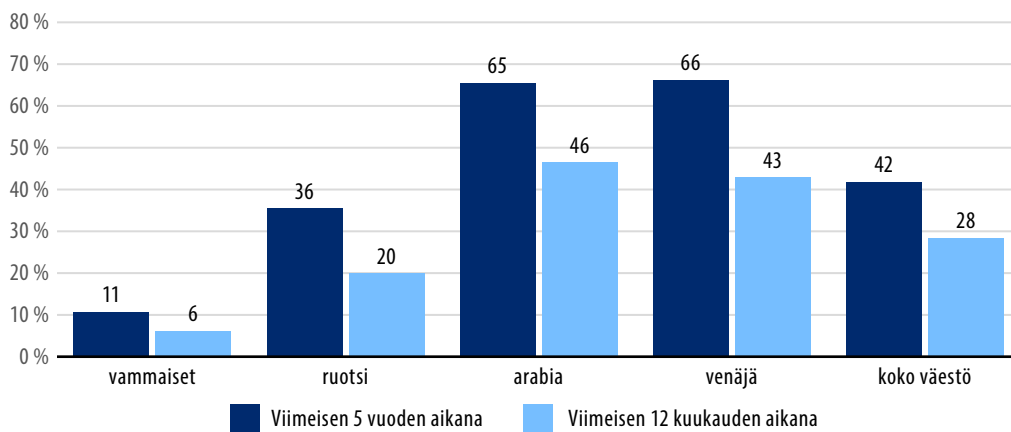
21 prosentilla on ollut työpaikka viimeisten viiden vuoden aikana, kun koko väestössä osuus on 75 prosenttia. Arabiankielisten osuus (58 prosenttia) työelämään osallistuneista on myös selkeästi koko väestöä pienempi.

Vastaajaryhmien välillä on selkeitä eroja siinä, kuinka suuri osa on hakenut työpaikkaa viimeisten viiden vuoden tai 12 kuukauden aikana (Kuvio 2). Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista ainoastaan 11 prosenttia on hakenut työpaikkaa, kun koko väestössä osuus on 42 prosenttia. Arabian- ja venäjänkielisten keskuudessa osuus on koko väestöä korkeampi, ja noin kaksi kolmasosaa heistä on hakenut työpaikkaa viimeisten viiden vuoden aikana.

**Kuvio 1.** Kuinka suurella osalla kussakin kohderyhmässä on ollut työpaikka viimeisten viiden vuoden tai 12 kuukauden aikana.



**Kuvio 2.** Kuinka suuri osa kustakin kohderyhmästä on hakenut työpaikkaa viimeisten 5 vuoden tai 12 kuukauden aikana.



## 2.2 Syntymämaa

Venäjänkielisillä vastaajilla selvästi yleisin syntymämaa on Venäjä (78 prosenttia), ja muista yksittäisistä maista erottuu Viro kahdeksan prosentin osuudella (Taulukko 3). Arabiankielisillä vastaajilla suurin yksittäinen synnyinmaa on Irak 34 prosentin osuudella. Arabiankielisillä syntymämaat jakautuvat kuitenkin tasaisemmin eri maihin. Ruotsinkielisistä vastaajista 96 ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 97 prosenttia on syntynyt Suomessa. Koko väestön otoksessa 99 prosenttia on syntynyt Suomessa.

**Taulukko 3.** Vastaajien syntymämaat vastaajaryhmittäin (%).

	venäjä	arabia	ruotsi	vammaiset
Suomi	1	2	96	97
Venäjän federaatio	78	0	0	1
Ruotsi	0	0	3	1
Viro	8	0	0	0
Irak	0	34	0	0
Syyria	0	18	0	0
Egypti	0	11	0	0
Marokko	0	9	0	0
muu	15	26	1	1
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(544)	(453)	(752)	(587)

Suomen kansalaisia on 99,3 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista, 98,3 prosenttia ruotsinkielisistä, 50,7 prosenttia venäjänkielisistä ja 45,7 prosenttia arabiankielisistä. Koko väestön otoksessa Suomen kansalaisten osuus on 99,5 prosenttia.

## 2.3 Vammaisuus ja toimintarajoitteisuus

Vammaisuutta ja toimintarajoitteisuutta mitattiin kansainväliseen suositukseen perustuvilla Washington Group -kysymyksillä. Kysymykset olivat:

1. Onko teillä vaikeuksia nähdä? Jos käytätte silmälaseja tai piilolinsejä arvioi-  
kaa näkökykyänne niiden kanssa.
2. Onko teillä vaikeuksia kuulla? Jos käytätte kuulolaitetta, arvioi-  
kaa kuuloanne sen kanssa.
3. Onko teillä vaikeuksia kävelemisessä tai portaiden kulkemisessa?
4. Onko teillä vaikeuksia muistamisessa tai keskittymisessä?
5. Onko teillä vaikeuksia (itsestä huolehtimisessa kuten) peseytymisessä tai  
pukeutumisessa?
6. Onko teillä vaikeuksia kommunikoida omalla kielellänne niin, että ymmär-  
rätte muita ja muut ymmärtävät teitä?

Kaikissa kysymyksissä vastausvaihtoehdot olivat "ei – ei vaikeuksia", "kyllä – vähän vaikeuksia", "kyllä – paljon vaikeuksia" ja "en pysty lainkaan". Eri kysymysten vastausjakauma vammaisten ja toimintarajoitteisten keskuudessa on eritelty alla (Kuvio 3). Vammaisiin ja toimintarajoitteisiin kuuluneista 82 prosentilla on ainakin vähän vaikeuksia kävelemisessä tai portaiden kulkemisessa, 74 prosentilla vaikeuksia itsestä huolehtimisessa ja 58 prosentilla vaikeuksia muistamisessa tai keskittymisessä. Yhteensä 54 prosentilla on vaikeuksia nähdä, 36 prosentilla on vaikeuksia kuulla ja 26 prosentilla on vaikeuksia kommunikoida niin, että ymmärtää muita ja tulee ymmärretyksi.

**Kuvio 3.** Washington Group -kysymysten vastausjakauma (%) vammaisten ja toimintarajoitteisten vastaajien keskuudessa.

**1. Onko teillä vaikeuksia nähdä?**



**2. Onko teillä vaikeuksia kuulla?**



**3. Onko teillä vaikeuksia kävelemisessä tai portaiden kulkemisessa?**



**4. Onko teillä vaikeuksia muistamisessa tai keskittymisessä?**



**5. Onko teillä vaikeuksia (itsestä huolehtimisessa kuten) peseytymisessä tai pukeutumisessa?**



**6. Onko teillä vaikeuksia kommunikoida omalla kielellänne niin, että ymmärrätte muita ja muut ymmärtävät teitä?**



En pysty lainkaan
  Kyllä – paljon vaikeuksia
  Kyllä – vähän vaikeuksia
  Ei – ei vaikeuksia

## 2.4 Muut taustatiedot

Vastaajilta kysyttiin taustatietoina heidän koulutustasosta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etniseen vähemmistöön kuulumisesta ja uskonnosta.

Korkeimmin koulutettuja vastaajia ovat venäjän-, ruotsin- ja arabiankieliset vastaajat (Taulukko 4). Venäjänkielisistä jopa 59 prosentilla on yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinto. Ruotsinkielisistä 45 prosentilla ja arabiankielisistä 43 prosentilla on kyseinen tutkinto. Koko väestöstä yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinto on 32 prosentilla. Vammaisista ja toimintarajoitteisista yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinto on noin viidesosalla, ja yhtä suurella osalla on opistotason tutkinto. Myös ruotsin- ja venäjänkielillä vastaajilla noin viidesosalla on opistotason tutkinto. Lukion-, ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon on suorittanut 24 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista, 27 prosenttia ruotsinkielisistä ja 26 prosenttia arabiankielisistä vastaajista. Koko väestössä 34 prosentilla vastaajista korkein koulutustaso on lukio, ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto.

Pelkän peruskoulun tai vähemmän koulutusta on saanut suurempi osa vammaisista ja toimintarajoitteisista kuin muiden ryhmien vastaajista. Vammaisista ja toimintarajoitteista vajaa viidesosa on käynyt vain peruskoulun yläasteen, 10. luokan tai keskikoulun, kun muissa ryhmissä vastaava osuus on 4–13 prosenttia. Vain peruskoulun ala-asteen tai kansakoulun käyneitä on vammaisten ja toimintarajoitteisten joukossa 12 prosenttia (muissa ryhmissä 2–7 prosenttia), ja vähemmän kuin peruskoulun ala-asteen tai kansakoulun suorittaneita kahdeksan prosenttia (muissa ryhmissä 0–4 prosenttia). Vammaisista ja toimintarajoitteisista osa on voinut jäädä eläkkeelle jo 16-vuotiaana, jos peruskoulun jälkeinen opiskelu ei vammaan tai toimintarajoitteen vuoksi ole ollut mahdollista.

**Taulukko 4.** ”Mikä on korkein koulutustaso, jonka olet suorittanut loppuun?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinto	19	45	43	59	32
Opistotason tutkinto	19	19	8	22	16
Lukio, ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto	24	27	26	12	34
Peruskoulun yläaste (luokat 7–9), 10. luokka tai keskikoulu	18	7	12	4	13

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Peruskoulun ala-aste (luokat 1–6) tai kansakoulu	12	2	7	2	4
Vähemmän kuin peruskoulun ala-aste/kansakoulu suoritettu	8	0	4	0	1
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(577)	(750)	(450)	(543)	(1 046)

Suurin osa kaikista vastaajaryhmistä ilmoitti seksuaaliseksi suuntautumiseen heteron tai eivät halunneet vastata kysymykseen (Taulukko 5). Muu-vaihtoehdon on valinnut seitsemän prosenttia arabiankielisistä ja kuusi prosenttia venäjänkielisistä vastaajista, mutta vain huomattavasti pienempi osa muista vastaajaryhmistä. Verrattuna muihin vastaajaryhmiin arabiankielisten vastaajien joukossa on eniten vastaajia, jotka eivät halunneet vastata kysymykseen, eivät osanneet sanoa tai valitsivat muu-vaihtoehdon.

**Taulukko 5.** ”Mikä seuraavista vaihtoehdoista vastaa mielestäsi parhaiten itseäsi?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Hetero	78.5	89.2	61.8	68	92.1
Homo/lesbo	0.9	0.4	1.8	1.3	0.8
Biseksuaali	2.6	1.9	2.2	2	3.1
Muu	1.7	1.6	7.1	6.1	1.4
En halua vastata	15.3	6.6	24.7	21.7	2.5
En osaa sanoa	1	0.3	2.4	0.9	0.1
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(587)	(752)	(453)	(544)	(1 048)

Vammaisista ja toimintarajoitteisista ja koko väestön otoksen vastaajista suurin osa (87 ja 94 prosenttia) ei kokenut kuuluvansa etniseen vähemmistöön (Taulukko 6). Näin vastasi myös suuri osa ruotsinkielisistä (62 prosenttia). Eniten etniseen vähemmistöön kuuluvaksi itsensä kokevia on arabiankielisten joukossa (46 prosenttia) ja venäjänkielisten joukossa (39 prosenttia). Näissä ryhmissä on myös eniten niitä, jotka eivät halunneet vastata.

**Taulukko 6.** "Katsotko kuuluvasi johonkin etniseen vähemmistöön?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Kyllä	6	33	46	39	3
En	87	62	32	46	94
En halua vastata	6	4	18	14	2
En osaa sanoa	1	NA	4	2	NA
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(587)	(752)	(453)	(544)	(1 048)

Valtaosa vammaisista ja toimintarajoitteisista, ruotsinkielisistä ja koko väestön vastaajista ilmoitti olevansa kristittyjä (Taulukko 7). Vastaavasti arabiankielisistä suurin osa ilmoitti olevansa muslimeja. Venäjänkielisistä 32 prosenttia ja koko väestöstä 26 prosenttia ilmoitti, etteivät kuulu mihinkään uskontokuntaan. Ruotsinkielisistä näin ilmoitti viidesosa ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 12 prosenttia. Myös tämä kysymys oli sellainen, johon kaikki eivät halunneet vastata. Vammaisista ja toimintarajoitteisista kahdeksan prosenttia, venäjänkielisistä 12 prosenttia ja ruotsinkielisistä kuusi prosenttia eivät halunneet vastata kysymykseen.

**Taulukko 7.** "Mikä on uskontokuntasi?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Ei uskontokuntaa	11.6	21.1	7.9	32.2	25.5
Kristitty	78.5	71.4	6.4	52.4	69.3
Muslimi	0	0	74.4	0.9	0.1
Juutalainen	0	0	0.2	0	0
Sikhi	0	0	0	0	0.1
Buddhalainen	0	0.4	0	0	0.3
Muu	1.7	1.3	2.4	2	1.3
En halua vastata	7.8	5.6	8.4	12.1	3.4
En osaa sanoa	0.3	0.1	0.2	0.4	NA
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(587)	(752)	(453)	(544)	(1 048)

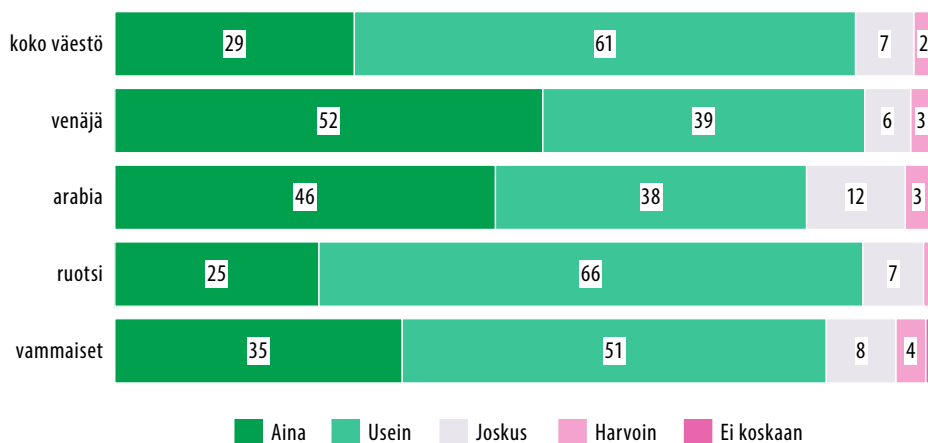
## 3 Asiointi viranomaisten kanssa ja luottamus viranomaisiin

### 3.1 Poliisi

Tässä kappaleessa tarkastelun kohteena on vastaajien käsitykset poliisin kunnioittavasta käyttäytymisestä ihmisiä kohtaan, heidän omakohtaiset kokemuksensa poliisin käyttäytymisestä ja heidän halukkuutensa olla yhteydessä poliisiin todistaessaan erilaisia ikäviä tapahtumia. Kappaleessa tarkastellaan myös, kuinka usein vastaajat ovat joutuneet poliisiin pysäyttämäksi.

Yhteensä 90 prosenttia koko väestöstä ja venäjän- ja ruotsinkielisistä vastaajista, 86 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista ja 84 prosenttia arabiankielisistä vastaajista on sitä mieltä, että poliisi kohtelee ihmisiä kunnioittavasti aina tai usein (Kuvio 4). Vastajaryhmien välillä on toisaalta eroja siinä, onko vastattu aina vai usein. Venäjänkielisistä vastaajista noin puolet on sitä mieltä, että poliisi kohtelee aina ihmisiä kunnioittavasti. Ruotsinkielisistä vastaajista noin neljännes kertoo käsityksensä, että poliisi kohtelee aina ihmisiä kunnioittavasti. Ruotsinkielisistä noin kaksi kolmasosaa on sitä mieltä, että kohtelu on ihmisiä kunnioittavaa usein. Arabiankielisistä vastaajista 46 prosenttia on sitä mieltä, että poliisi kunnioittaa ihmisiä aina. Arabiankielisistä 38 prosenttia on sitä mieltä, että näin tapahtuu usein. Vammaisista ja toimintarajoitteisista reilu kolmannes vastaa aina ja noin puolet usein.

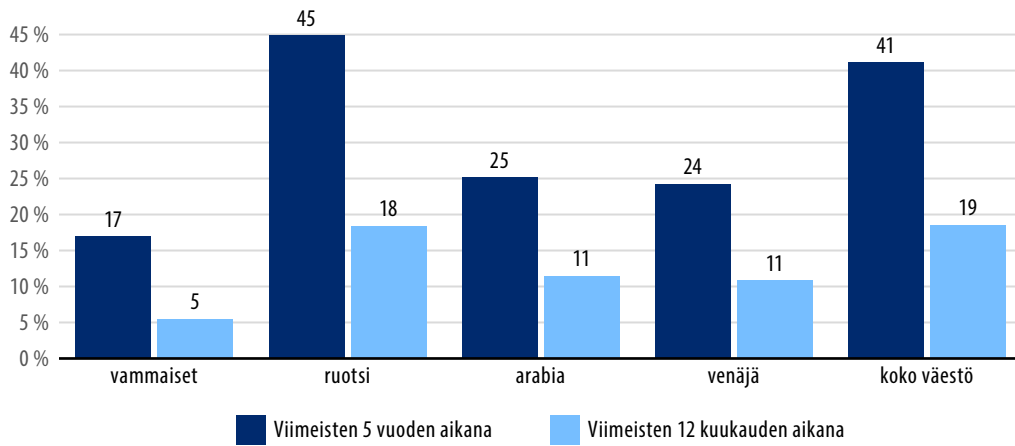
**Kuvio 4.** ”Kuinka usein mielestäsi poliisi yleensä kohtelee ihmisiä kunnioittavasti Suomessa?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).





Ruotsinkielisistä vastaajista selvästi suurempi osa on pysäytetty viimeisten viiden vuoden aikana kuin muista vastaajaryhmistä (Kuvio 5). Toisaalta ruotsinkielisten ja koko väestön välillä ei ole juurikaan eroa. Arabian- ja venäjänkielisistä vastaajista poliisin pysäyttämiksi vastaavalla ajanjaksolla on joutunut noin neljännes, mutta vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista on pysäytetty ainoastaan 17 prosenttia. Viimeisten 12 kuukauden ajankänteellä osuudet ovat pienempiä, mutta erot vastaajaryhmien välillä samansuuntaiset.

**Kuvio 5.** ”Onko viimeisten viiden vuoden tai 12 kuukauden aikana poliisi Suomessa koskaan pysäyttänyt tai kuulustellut sinua mistään syystä?”, kyllä-vastaukset vastaajaryhmittäin (%).



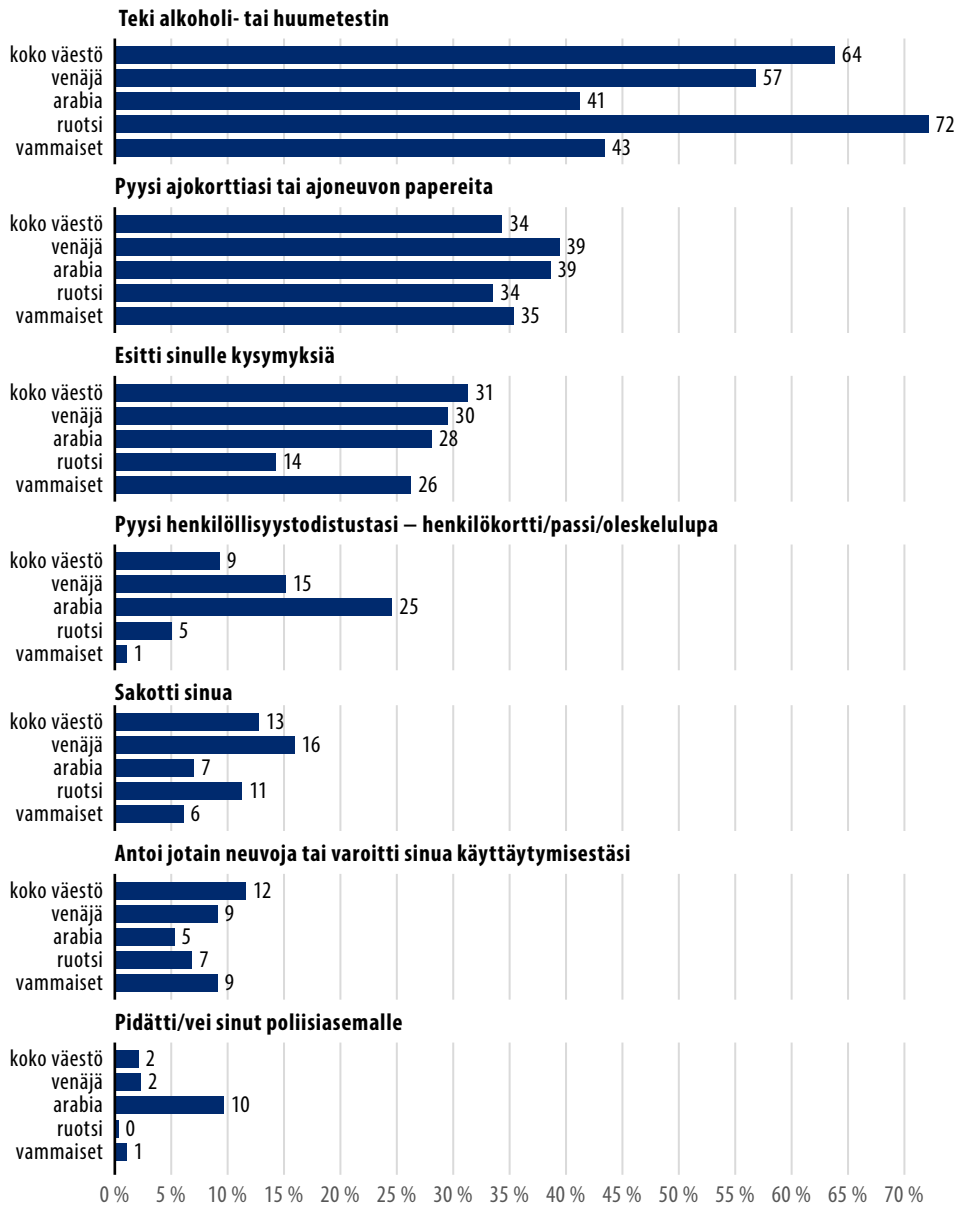
Kaikissa vastaajaryhmissä poliisi on useimmiten pysäyttänyt vastaajan, kun tämä on ollut ajoneuvossa (Taulukko 8). Ruotsinkielisten vastaajien pysäytyksistä tällaisia on peräti 93 prosenttia. Arabiankielisistä 12 prosenttia on pysäytetty heidän ollessaan kävelemässä, kun taas muissa vastaajaryhmissä osuus on korkeintaan kuusi prosenttia.

**Taulukko 8.** "Missä olit viimeksi, kun poliisi pysäytti sinut?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Autossa, pakettiautossa tai kuorma-autossa	64	93	61	75	79
Kävelemässä	6	1	12	5	6
Moottoripyörällä tai mopolla	1	2	1	1	3
Julkisessa liikennevälineessä (bussi, raitiovaunu, juna, metro jne.)	2	0	2	3	0
Polkupyörällä	1	0	3	0	2
Muu	26	4	21	17	9
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(98)	(337)	(113)	(132)	(429)

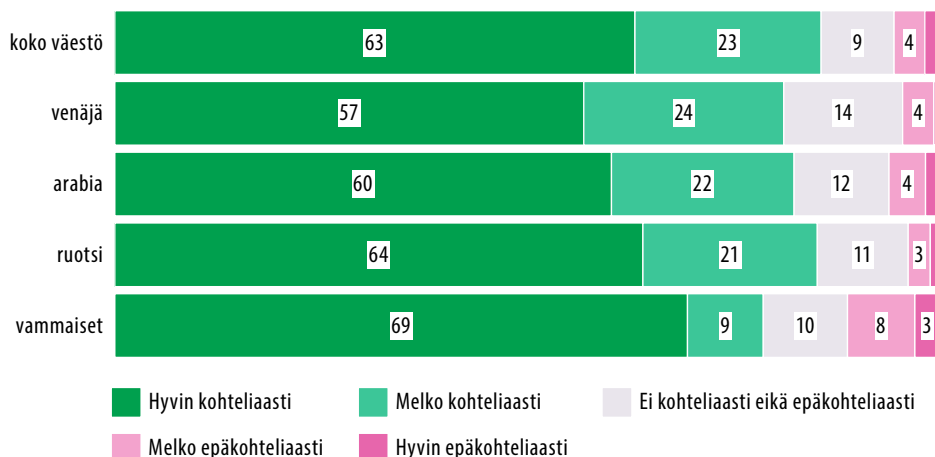
Poliisin pysäyttämäksi tulleilta vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, mitä poliisi teki. Vaihtoehtoina olivat: teki alkoholi- tai huume-testin, pyysi ajokorttiasi tai ajoneuvon papereita, esitti sinulle kysymyksiä, pyysi henkilöllisyystodistustasi, sakotti sinua, antoi jotain neuvoja tai varoitti sinua käyttäytymisestä, pidätti/vei sinut poliisiasemalle ja otti vastaan lahjuksia.

Tämän kysymyksen vastauksissa suurin ero on siinä, että arabiankielisistä 25 prosentilta ja venäjänkielisistä 15 prosentilta on kysytty henkilöllisyystodistusta (Kuvio 6). Koko väestöstä henkilöllisyystodistusta poliisi on pyytänyt yhdeksältä prosentilta. Arabiankielisistä 10 prosenttia kertoo tullessa pidätetyksi tai viedyksi poliisiasemalle, kun koko väestön kohdalla näin on tapahtunut ainoastaan kahdelle prosentille. Kukaan vastaajasta ei kertonut poliisin ottaneen lahjuksia.

**Kuvio 6.** "Kun poliisi viimeksi pysäytti sinut, mitä hän teki?", vastaajaryhmittäiset vastaukset (%).


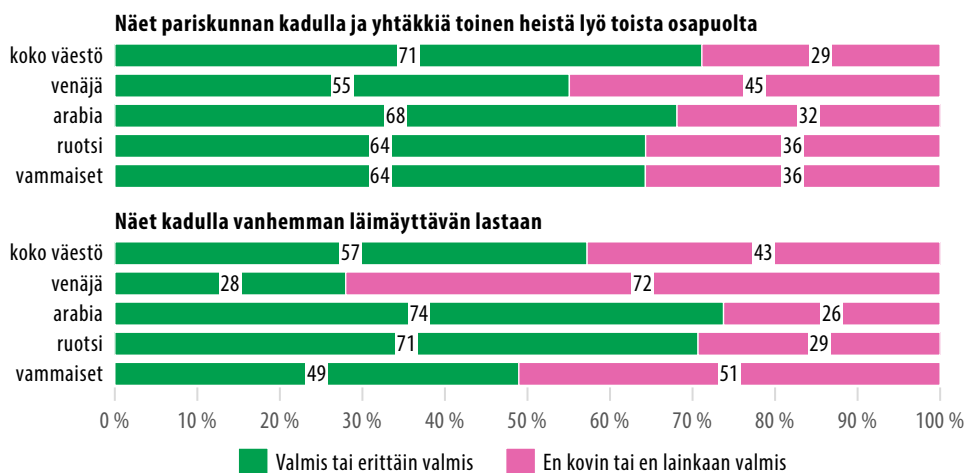
Poliisin käyttäytymistä kartoitettiin pyytämällä vastaajia arvioimaan, kuinka kohteliaasti poliisi kohteli häntä viimeisimmän pysäytyksen aikana. Vammaisten ja toimintarajoitteisten ryhmään kuuluneiden vastausten jakauma poikkesi koko väestöstä: vammaisista ja toimintarajoitteisista 11 prosenttia kokee, että heitä kohdeltiin melko tai hyvin epäkohteliaasti, kun koko väestöstä näin kokee ainoastaan kuusi prosenttia (Kuvio 7). Toisaalta vammaisista ja toimintarajoitteisista 69 prosenttia kokee tulleensa hyvin kohteliaasti kohdelluksi, kun koko väestössä osuus on 63 prosenttia.

**Kuvio 7.** "Kun sinut viimeksi pysäytettiin, kuinka kohteliaasti poliisi kohteli sinua?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vastaajaryhmien välillä nousee esiin muutamia eroavaisuuksia heidän valmiudessaan ottaa yhteyttä poliisiin todistaessaan fyysistä väkivaltaa. Venäjänkielisistä 55 prosenttia on valmis tai erittäin valmis ottamaan yhteyttä poliisiin nähdessään pariskunnasta toisen osapuolen lyövän toista kadulla (Kuvio 8). Koko väestössä näiden vastausten osuus on 71 prosenttia. Venäjänkielisistä ainoastaan 28 prosenttia on valmis tai erittäin valmis ottamaan yhteyttä poliisiin nähdessään vanhemman läimäyttävän lastaan kadulla. Vammaisten ja toimintarajoitteisten joukossa näin vastanneiden osuus on 49 prosenttia. Vastaava luku ruotsinkielisten keskuudessa on 71, arabiankielisten keskuudessa 74 ja koko väestössä 57 prosenttia.

**Kuvio 8.** "Kuinka valmis olisit ottamaan yhteyttä poliisiin, mikäli näet jonkin yllä olevista tapahtumista?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

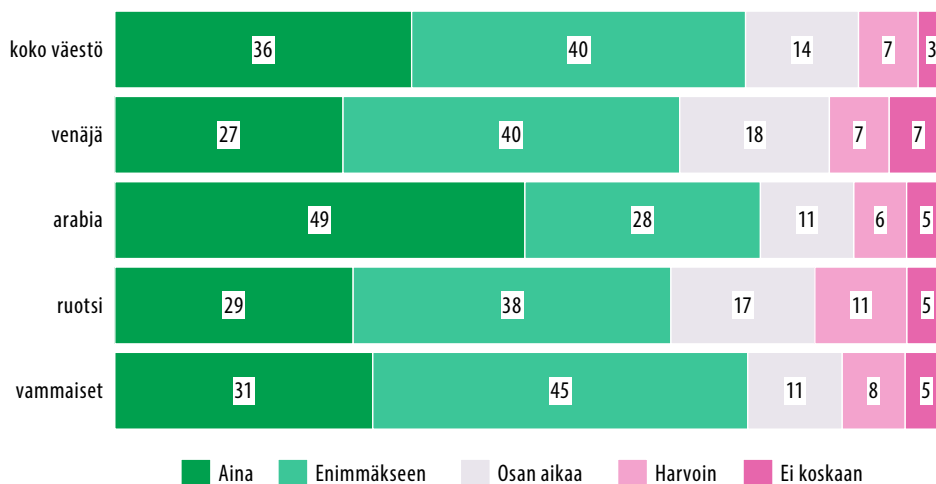


## 3.2 Oikeuslaitos, julkishallinto ja paikalliset viranomaiset

Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajien luottamusta oikeuslaitokseen, heidän näkemyksiään julkishallinnosta tai paikallisviranomaisesta ja kokemuksia asioinnista julkishallinnossa tai paikallisviranomaisessa.

Tarkasteltaessa sitä, uskooko vastaaja tuomarien voivan tehdä työnsä aina tai enimmäkseen ilman, että maan hallitus vaikuttaa siihen, on arabiankielisistä 77 prosenttia vastannut aina tai enimmäkseen (Kuvio 9). Koko väestössä ja vammaisten ja toimintarajoitteisten joukossa näin on vastannut 76 prosenttia vastaajista. Ruotsin- ja venäjänkieliset vastaajat poikkesivat tässä suhteessa koko väestöstä vähemmän luottavaiseen suuntaan: näissä ryhmissä 67 prosenttia on vastannut aina tai enimmäkseen.

**Kuvio 9.** ”Uskotko, että Suomessa toimivat tuomarit voivat tehdä työnsä ilman, että maan hallitus vaikuttaa siihen?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 75 prosenttia, ruotsinkielisistä 84 prosenttia, venäjänkielisistä 77 prosenttia ja arabiankielistä 58 prosenttia on ollut yhteydessä julkishallintoon tai paikallisiin viranomaisiin viimeisten viiden vuoden aikana. Koko väestössä osuus on 76 prosenttia.

Vastaajien tyytyväisyyttä julkishallintoon ja paikallisiin viranomaisiin tarkastellaan kysymällä vastaajien mielipidettä siitä, kuinka julkishallinto tai paikalliset viranomaiset ovat onnistuneet seuraavissa tehtävissä: helpottaa tietojen löytymistä ilman internetiä käyttämällä esimerkiksi esitteitä tai julisteita, helpottaa tietojen löytämistä internetistä, tarjoaa helppoja tapoja tehdä virallisia valituksia, tarjoaa ihmisille tietoa heidän oikeuksistaan ja eduistaan ja tarjoaa ihmisille tietoa yksinkertaisella, helppolukuisella tavalla.

Yleisenä havaintona voidaan todeta, että arabiankieliset ovat tyytyväisimpiä kaikkiin seikkoihin: heistä 56–90 prosenttia on samaa tai vahvasti samaa mieltä jokaisen väittämän kanssa (Kuvio 10). Yleisesti ottaen toiseksi tyytyväisimpiä eri seikkoihin ovat venäjänkieliset vastaajat. Seuraavaksi tyytyväisimpiä ovat koko väestön vastaajat. Vähiten tyytyväisiä taas ovat ruotsinkieliset sekä vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat.<sup>5</sup>

Vammaisista ja toimintarajoitteisista ja koko väestöstä 17 prosenttia on samaa tai vahvasti samaa mieltä väittämästä, että julkishallinto tai paikallisviranomaiset helpottavat tietojen löytymistä ilman internetiä käyttämällä esimerkiksi esitteitä tai julisteita. Toisaalta vammaisista ja toimintarajoitteisesta suurempi osa (52 prosenttia) on eri mieltä tai vahvasti eri mieltä väittämän kanssa kuin koko väestöstä (35 prosenttia). Ruotsinkielisistä väittämän kanssa samaa tai vahvasti samaa mieltä on vain 10 prosenttia. Venäjänkielisistä näin kokee 37 prosenttia, ja tyytyväisin on arabiankielisten ryhmä (56 prosenttia).

Arabiankielisistä vastaajista 90 prosenttia on samaa tai vahvasti samaa mieltä väittämästä, että julkishallinto tai paikallisviranomaiset helpottavat tietojen löytymistä internetistä. Venäjänkielisistä näin ajattelee 62 prosenttia. Koko väestöstä samaa tai vahvasti samaa mieltä väittämän kanssa on reilu puolet. Vähiten tyytyväisiä asiaan ovat ruotsinkieliset (43 prosenttia samaa tai vahvasti samaa mieltä) ja vammaiset tai toimintarajoitteiset (34 prosenttia samaa tai vahvasti samaa mieltä).

Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista lähes puolet on eri mieltä tai vahvasti erimielistä väitteestä, että julkishalliton tai paikallisviranomaiset tarjoavat helppoja tapoja tehdä virallisia valituksia. Ruotsinkielisistä eri mieltä tai vahvasti eri mieltä on 28 prosenttia ja koko väestön otoksesta reilu neljännes.

Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 40 prosenttia on eri mieltä tai vahvasti eri mieltä väittämästä, että julkishallinto tai paikallisviranomaiset tarjoavat ihmisille tietoa heidän oikeuksistaan ja edustaan. Ruotsinkielisistä tätä mieltä on vajaa viidesosa.

Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 44 prosenttia on eri mieltä tai vahvasti eri mieltä väittämästä, että julkishallinto tai paikallisviranomaiset tarjoavat ihmisille tietoa yksinkertaisella, helppolukuisella tavalla. Ruotsinkielisistä vastaajista tätä mieltä on 27 prosenttia. Koko väestöstä näin kokee vajaa neljännes ja venäjänkielisistä viidennes.

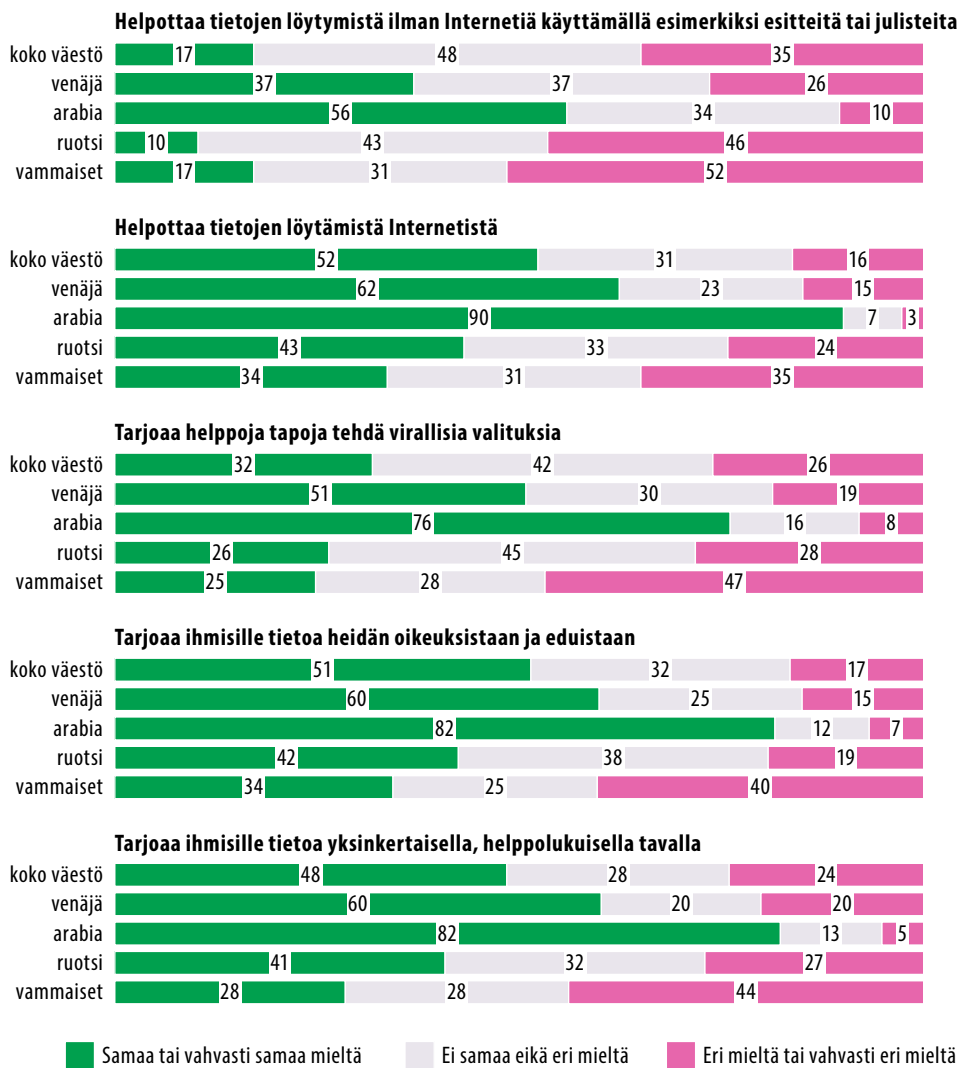
Kaiken kaikkiaan seikat, joissa julkishallinnon ja paikallisten viranomaisten pitäisi vastauksen perusteella kehittää toimintaansa eniten olivat tietojen löytymisen helpottaminen

---

5 Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuvioissa 1–2.

ilman internetiä, helpon virallisen valituksen tekotavan tarjoaminen ja tiedon tarjoaminen yksinkertaisella, helppolukuisella tavalla.

**Kuvio 10.** ”Kuinka julkishallinto tai paikalliset viranomaiset ovat onnistuneet eri tehtävissä?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Luottamuksen lisäksi tarkasteltiin sitä, onko vastaajalla ollut ongelmia julkishallinnon tai paikallisten viranomaisten kanssa. Vammaisista ja toimintarajoitteisista 75 prosentilla, ruotsinkielisistä 59 prosentilla, arabiankielisistä 54 prosentilla ja venäjänkielisistä

52 prosentilla on ollut jotain ongelmia julkishallinnon tai paikallisten viranomaisten kanssa viimeisten viiden vuoden aikana (Kuvio 11). Koko väestössä osuus oli 54 prosenttia.<sup>6</sup>

Yleisimmät ongelmat vastaajien mukaan ovat tiedon löytämisen vaikeus ja asian käsittelyn pitkä kesto. Vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat ovat kohdanneet eniten ongelmia. Ainoastaan palvelun kalliuden osalta ongelmia ovat kokeneet eniten arabiankieliset vastaajat. Jopa 60 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista on sitä mieltä, että tietoa on vaikea löytää. Ruotsinkielisistä tätä mieltä on vajaa 40 prosenttia. Koko väestöstä ja venäjänkielisistä samaa mieltä on 30 prosenttia ja arabiankielisistä neljännes.

Vammaisista ja toimintarajoitteisista 45 prosenttia on sitä, mieltä, että asian käsittely kesti kauan. Vastaava luku arabian- ja venäjänkielisten vastaajien kohdalla on noin 30 prosenttia ja koko väestön sekä ruotsinkielisten kohdalla neljännes. Seuraavaksi eniten ongelmia vastaajat ovat kokeneet siinä, ettei heidän tarvitsemiaan palveluita tai tietoja ole saatavilla internetissä. Tätä mieltä on 35 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Vähiten tätä mieltä ovat koko väestön vastaajat (18 prosenttia).

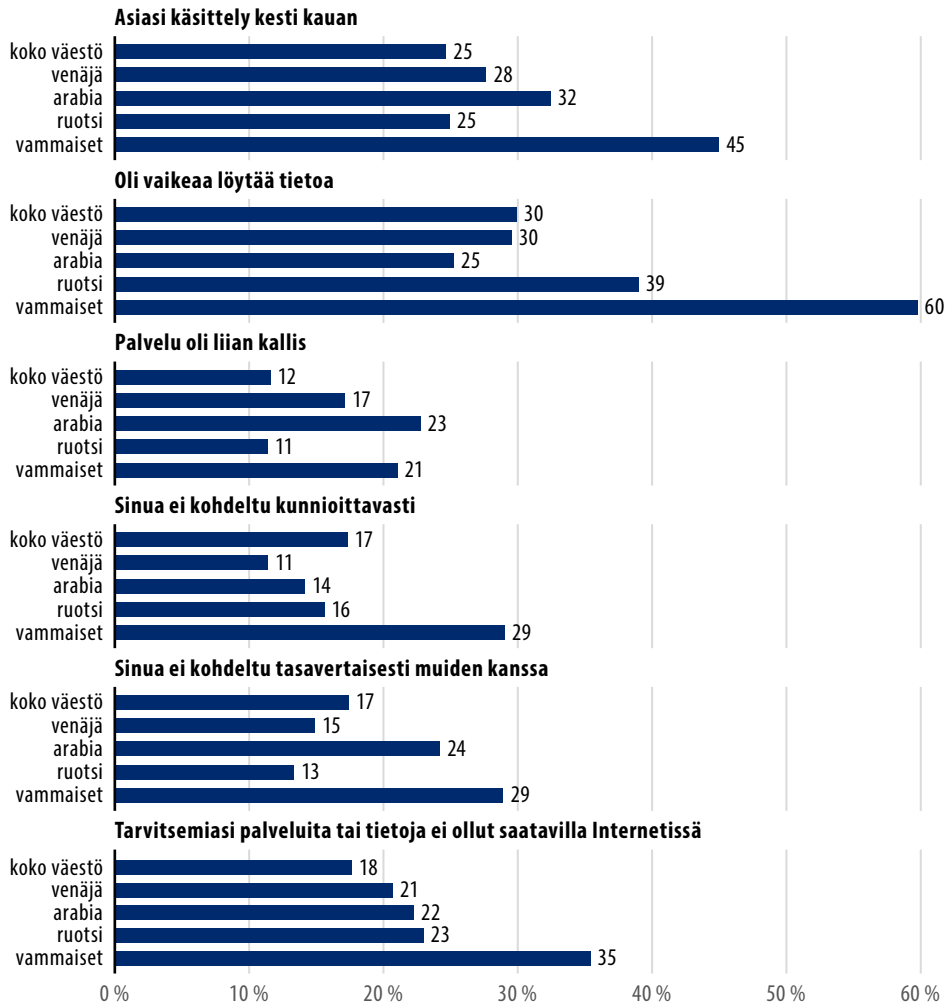
Kysyttäessä, ajatteleeko vastaaja, ettei häntä kohdeltu tasavertaisesti muiden kanssa, erotuivat vammaisten ja toimintarajoitteisten sekä arabiankielisten vastaajien ryhmät. Ensin mainituista 29 prosenttia ja jälkimmäisistä 24 prosenttia on sitä mieltä, ettei heitä kohdeltu tasavertaisesti muiden kanssa. Koko väestöstä tätä mieltä on 17 prosenttia ja ruotsin- ja venäjänkielisistä 13 ja 15 prosenttia. Myös kokemus siitä, ettei julkishallinto tai paikallinen viranomaisen kohdellut kunnioittavasti, on yleisintä vammaisten ja toimintarajoitteisten keskuudessa: heistä 29 prosenttia kertoo kohdanneensa epäkunnioittavaa kohtelua. Koko väestöstä epäkunnioittavaa käytöstä on kohdannut 17 prosenttia ja ruotsinkielisistä 16 prosenttia, arabiankielisistä 14 prosenttia ja venäjänkielisistä 11 prosenttia. Julkishallinnon tai paikallisen viranomaisen palvelun liian kalliiksi kokee 23 prosenttia arabiankielisistä ja 21 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista. Venäjänkielisistä tätä mieltä on 17 prosenttia, koko väestöstä 12 prosenttia ja ruotsinkielisistä 11 prosenttia.

---

6 Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuviossa 3.

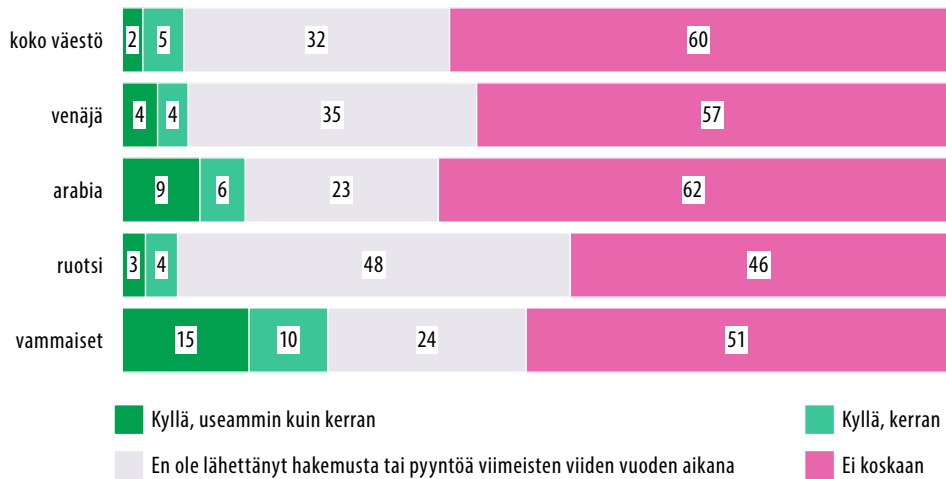


**Kuvio 11.** ”Mitä ongelmia on ollut julkishallinnon tai paikallisten viranomaisten kanssa asioidessa?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



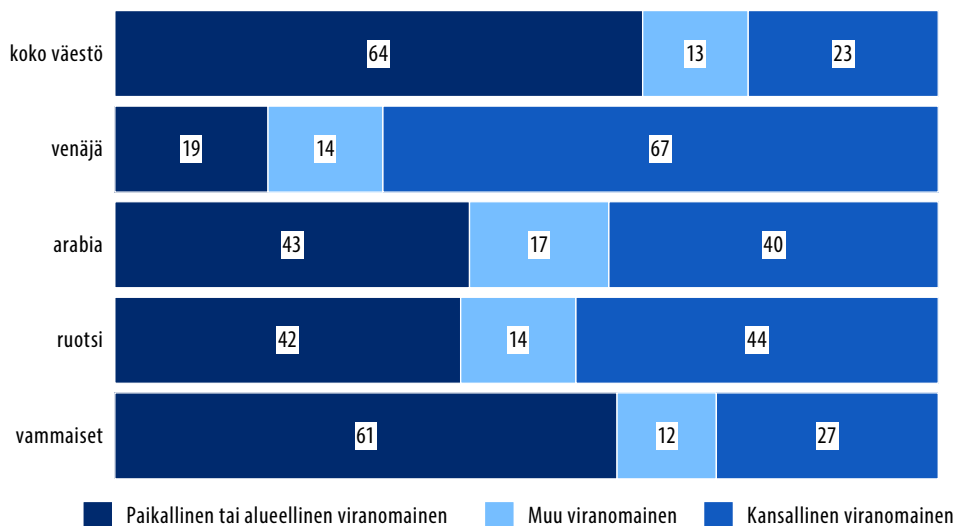
Vastaajilta kysyttiin myös, onko julkishallinto tai paikallinen viranomainen hylännyt hakemuksen viimeisten viiden vuoden aikana selvittämättä hylkäämisperustetta. Myös tässä vammaisten ja toimintarajoitteisten ryhmä erottui muista: heistä 15 prosenttia kertoo, että hakemus on hylätty useammin kuin kerran, ja 10 prosenttia, että hakemus on hylätty kerran (Kuvio 12). Arabiankielisistä vastaajista yhteensä 15 prosenttia kertoo, että heidän hakemuksensa oli hyväilty kerran tai useammin. Muissa vastaajaryhmissä hakemuksen hylkäämiskokemuksia on pienemmällä osalla. Ruotsinkielisistä suuri osa (48 prosenttia) ei ollut viimeisten viiden vuoden aikana lähettänyt hakemuksia tai pyyntöjä kyseisille viranomaisille.

**Kuvio 12.** ”Onko viimeisten viiden vuoden aikana julkishallinto tai paikallinen viranomaisen hylännyt lähettämäsi hakemusta tai pyyntöä selvittämättä hylkäämisperustetta?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Koko väestön vastaajat (64 prosenttia) ja vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat (61 prosenttia) ovat kokeneet eniten ongelmia asioidessaan paikallisten tai alueellisten viranomaisten kanssa (Kuvio 13). Venäjänkieliset vastaajat ovat kokeneet eniten ongelmia kansallisen viranomaisen kanssa (67 prosenttia vastaajista). Arabian- ja ruotsinkieliset ovat molemmat kokeneet suunnilleen yhtä usein ongelmia paikallisten/alueellisten ja kansallisten viranomaisten kanssa. Kaikissa ryhmissä vähiten ongelmia on koettu muun viranomaisen kanssa.

**Kuvio 13.** ”Jos sinulla ollut ongelmia julkisten viranomaisten kanssa, niin mikä viranomaisen oli kyseessä?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%).



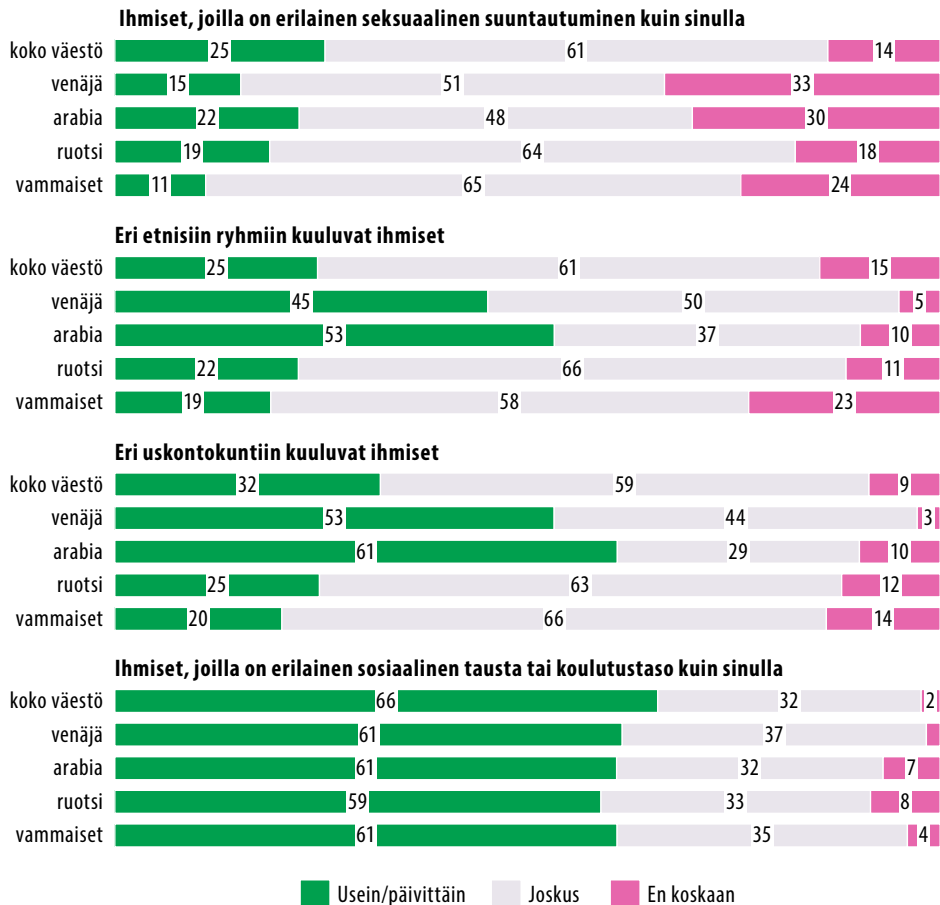
## 4 Asenteet

### 4.1 Asenteet vähemmistöjä ja erilaisia ihmisiä kohtaan

Tässä kappaleessa käsitellään vastaajien asenteita vähemmistöjä ja erilaisia ihmisiä kohtaan. Tarkastelussa ovat vastaajien näkemykset siitä, miten he suhtautuvat vähemmistön edustajaan naapurina tai perheenjäsenen avioitumiseen vähemmistöryhmään kuuluvan henkilön kanssa. Lisäksi tarkastellaan vastaajien asenteita maahanmuuttajia kohtaan ja sitä, kuinka usein vastaajat ovat tekemisissä tietyiltä ominaisuuksiltaan erilaisten ihmisten kanssa.

Sosiaalista kanssakäymistä vähemmistöjen ja erilaisten ihmisten kanssa selvitettiin kysymyksellä: "Kun ajattelet työ- tai vapaa-aikaasi tai muuta ajankäyttöä, joka ei liity perheeseen, kuinka usein olet mielestäsi tekemisissä sellaisten ihmisten kanssa, jotka ovat erilaisia kuin sinä seuraavien ominaisuuksien suhteen?" (Kuvio 14).

**Kuvio 14.** ”Kuinka usein olet tekemisissä ihmisten kanssa, jotka ovat erilaisia kuin sinä tiettyjen ominaisuuksien suhteen?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vastaajat ovat yleisesti ottaen eniten tekemisissä sellaisten erilaisten ihmisten kanssa, joilla on erilainen sosiaalinen tausta tai koulutustaso kuin heillä itsellään. Koko väestöstä 66 prosenttia kertoo olevansa usein tai päivittäin tekemisissä eri sosiaalisen taustan tai koulutustason omaavien ihmisten kanssa. Venäjänkielisillä ja arabiankielisillä sekä vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla vastaava osuus on 61 prosenttia. Ruotsinkielistä vastaajista 59 prosenttia kertoo olevansa usein tai päivittäin tekemisissä ihmisten kanssa, joilla on erilainen sosiaalinen tausta tai koulutustaso kuin heillä itsellään.

Eniten kanssakäymisissä eri uskontokuntiin kuuluvien ihmisten kanssa ovat arabiankieliset (61 prosenttia) ja venäjänkieliset (53 prosenttia) vastaajat. Tämän voidaan olettaa johtuvan siitä, että Suomessa suurin osa väestöstä edustaa eri uskontokuntaa kuin arabiankieliset ja venäjänkieliset vastaajat, joten päivittäinen tai usein tapahtuva kanssakäyminen on lähes välttämätöntä. Koko väestöstä eri uskontokuntiin kuuluvien kanssa on tekemisissä

päivittäin tai usein 32 prosenttia, ruotsinkielisistä neljäsosa ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista viidesosa.

Arabiankieliset (53 prosenttia) ja venäjänkieliset (45 prosenttia) vastaajat ovat eniten kanssakäymisissä eri etnisiin ryhmiin kuuluvien ihmisten kanssa. Koko väestöstä neljäsosa, ruotsinkielisistä 22 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 19 prosenttia on tekemisissä eri etnisiin ryhmiin kuuluvien ihmisten kanssa päivittäin tai usein.

Vähiten vastaajat ovat tekemisissä ihmisten kanssa, joilla on eri seksuaalinen suuntautuminen kuin vastaajilla itsellään. Eniten kanssakäymistä on koko väestön vastaajilla (25 prosenttia) ja vähiten vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla (11 prosenttia). Arabiankielisistä vastaajista 22 prosenttia ja 19 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista on usein tekemisissä ihmisten kanssa, joilla on eri seksuaalinen suuntautuminen. Venäjänkielisillä vastaajilla vastaava osuus on 15 prosenttia.

Vastaajilta kysyttiin, miltä heistä tuntuisi, jos tiettyjen ryhmien edustajia (homo/lesbo/biseksuaali, juutalainen, maahanmuuttaja Somaliasta, muslimi, romani, transihminen/transsukupuolinen henkilö, turvapaikanhakija/pakolainen tai vammaisen henkilö) asuisi naapurissa.

Tässä yhteydessä keskitytään tarkastelemaan sitä, kuinka suuri osa kustakin vastaajaryhmästä pitää ajatusta tietyn ryhmän edustajasta naapurina epämiellyttävänä. Tällä valinnalla ei ole tarkoitus väheksyä asiaan myönteisesti suhtautuvien osuuksien merkitystä, vaan pyrkiä kiinnittämään huomiota siihen, kuinka suuri tilaus asennekasvatukselle on edelleen yhteiskunnassamme.

Yleisesti ottaen vastaajilla näyttää olevan eniten ennakkoluuloja naapurissa asumisen suhteen romaneja, Somaliasta tulevia maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita/pakolaisia kohtaan. Vähiten epämiellyttäväksi vastaajat arvioivat kokevansa sen, jos naapurissa asuisi vammaisen henkilö.

Ajatus homosta, lesbosta tai biseksuaalista naapurina on epämiellyttäväksi 29 prosentille venäjänkielisistä vastaajista (Kuvio 15). Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin kokee 18 prosenttia ja arabiankielisistä 16 prosenttia. Koko väestön kohdalla vastaava osuus on 11 prosenttia, ja ruotsinkielisillä vain viisi prosenttia.

Ajatus juutalaisesta naapurista ei ole juurikaan epämiellyttäväksi millekään vastaajaryhmälle. Vammaisista ja toimintarajoitteisista, venäjänkielisistä sekä koko väestöstä asian kokisi epämiellyttäväksi noin 10 prosenttia. Arabiankielisillä vastaava osuus on kuusi prosenttia ja ruotsinkielisillä kolme prosenttia.

Somaliasta saapuvan maahanmuuttajan asumisen naapurissa kokisi epämukavaksi reilu puolet venäjänkielisistä vastaajista. Koko väestöstä näin ajattelee 43 prosenttia. Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaava osuus on 35 prosenttia. Ruotsinkielisistä neljäsosa ja arabiankielisistä 10 prosenttia pitäisi asiaa epämukavana.

Ajatus muslimista naapurina on suunnilleen yhtä epämukava koko väestön (38 prosenttia), venäjänkielisten (38 prosenttia) ja vammaisten ja toimintarajoitteisten (37 prosenttia) mielestä. Ruotsinkielisten joukossa ajatus on epämukava noin viidennekselle. Ymmärrettävästi vähiten ennakkoluuloja mahdollista musliminaapurina kohtaan oli arabiankielisillä vastaajilla (viisi prosenttia).

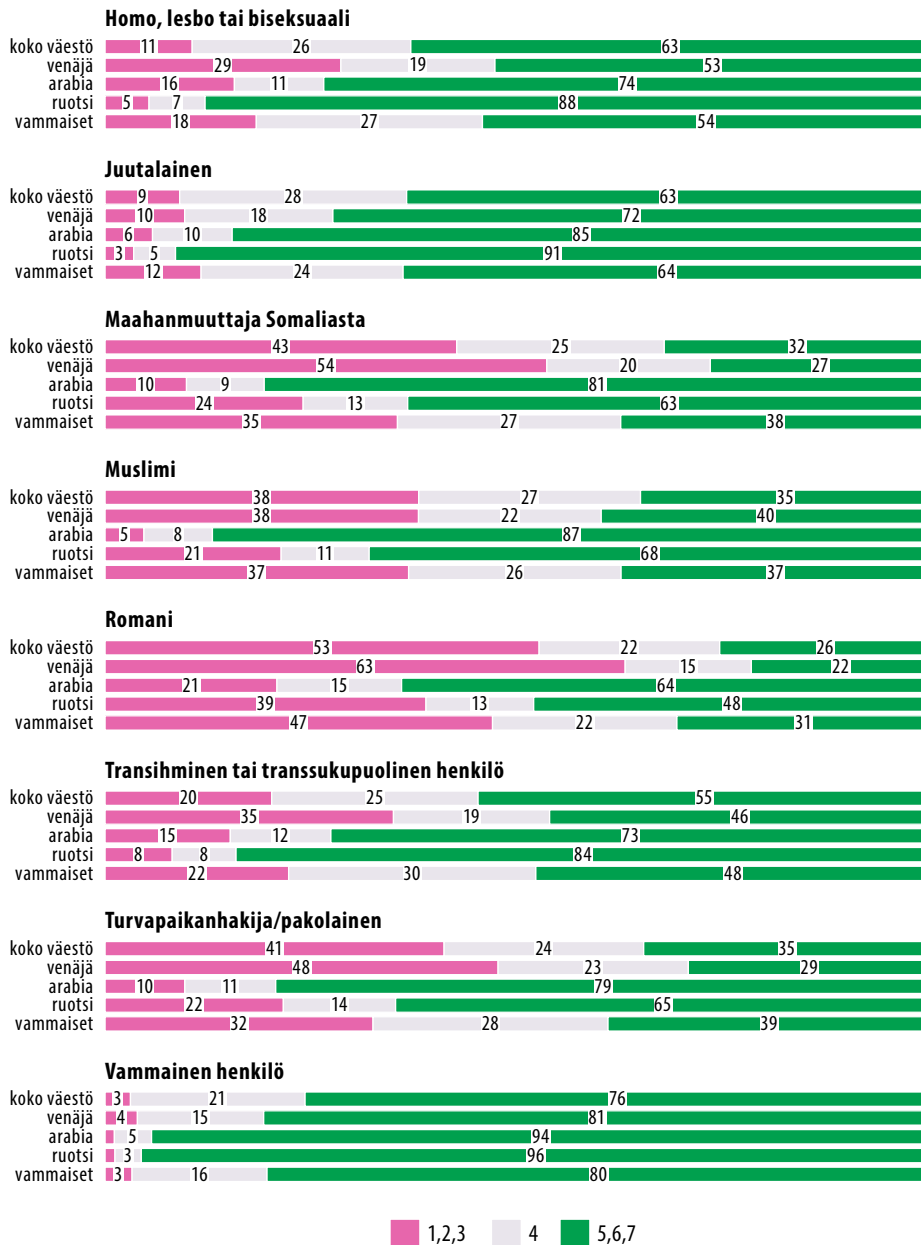
Romaninaapuri olisi epämukava 63 prosentille venäjänkielisistä vastaajista. Koko väestöstä (53 prosenttia) ja vammaisista ja toimintarajoitteisista (47 prosenttia) tätä mieltä on suunnilleen puolet vastaajista. Ruotsinkielisistä vastaajista 39 prosenttia ja arabiankielisistä 21 prosenttia kokisi romanin naapurina epämukavana.

Ajatus transihmisestä tai transsukupuolisesta henkilöstä naapurina olisi epämukava 35 prosentille venäjänkielisistä vastaajista. Koko väestöstä (20 prosenttia) ja vammaisista ja toimintarajoitteisista näin koki viidennes (22 prosenttia). Arabiankielisistä 15 prosenttia ja ruotsinkielisistä kahdeksan prosenttia kokisi asian epämukavana.

Turvapaikanhakijan tai pakolaisen naapurina kokisi epämukavaksi noin puolet (48 prosenttia) venäjänkielisistä vastaajista. Koko väestöstä näin kokisi 41 prosenttia. Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla vastaava osuus on noin kolmannes (32 prosenttia) ja ruotsinkielisillä vastaajilla viidennes (22 prosenttia). Arabiankielisistä vain 10 prosenttia on sitä mieltä, että kokisi epämukavana, jos naapurissa asuisi turvapaikanhakija tai pakolainen.

Ajatus vammaisesta henkilöstä naapurina ei juurikaan herätä vastaajaryhmissä epämukavia tuntemuksia. Kaikissa vastaajaryhmissä vain kolmesta viiteen prosenttia pitäisi asiaa epämukavana. Hieman yllättävää on kuitenkin se, että vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista vain 80 prosenttia on selkeästi sitä mieltä, että vammaisen naapurina olisi miellyttävä asia. Vastaava luku ruotsinkielisten keskuudessa on 96 prosenttia ja arabiankielisten keskuudessa 94 prosenttia.

**Kuvio 15.** ”Miltä sinusta tuntuisi, jos joku seuraavien ryhmien edustajista asuisi naapurissasi?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Erittäin epämuksvalta” ja 7 ”Erittäin mukavalta”.

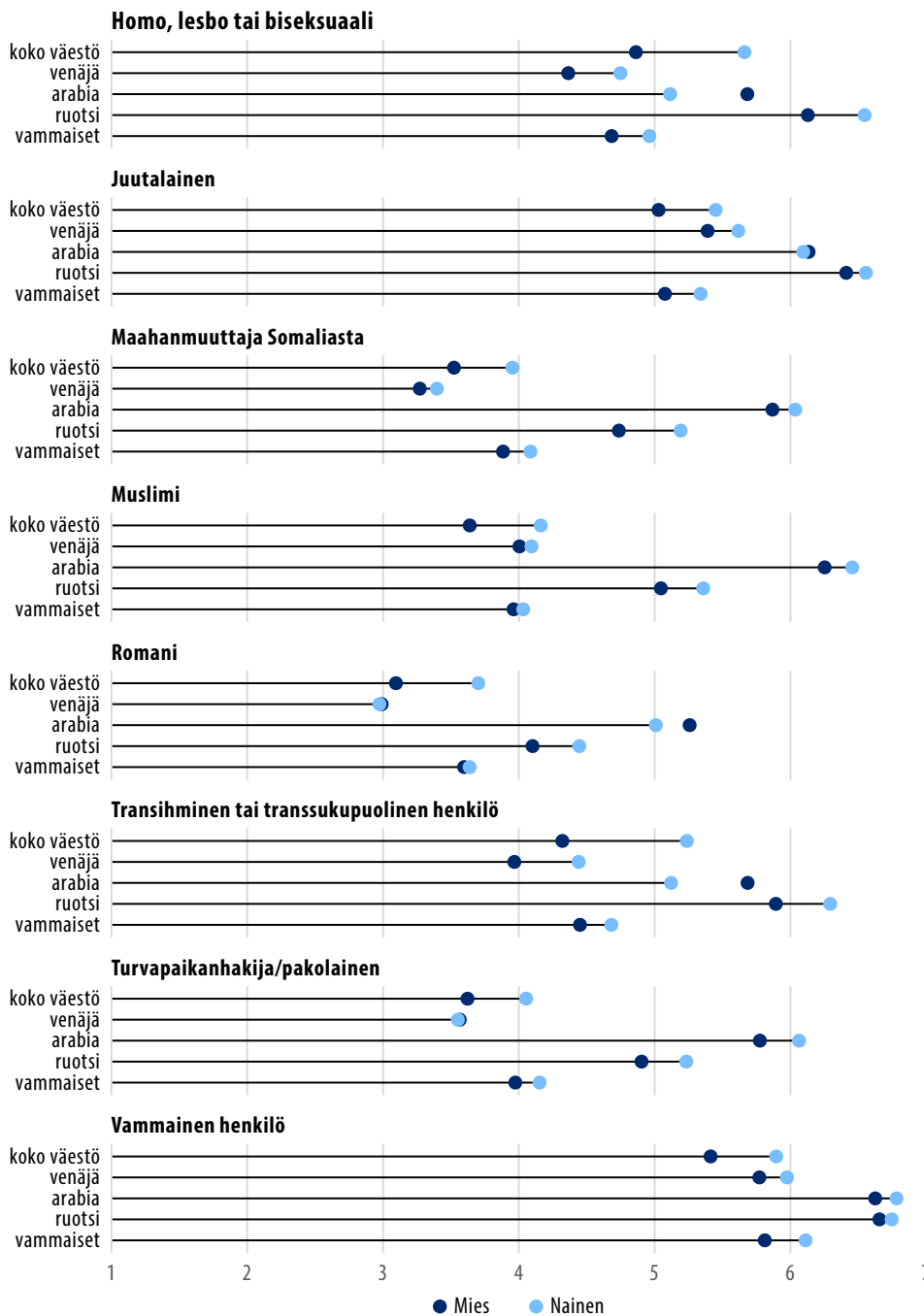


Vastaajien sukupuolen mukaan tarkasteltuna käy ilmi, että naiset suhtautuvat vähemmistöryhmiin miehiä myönteisemmin. Naisten ja miesten väliset erot ovat suurimpia koko väestön vastaajien keskuudessa (Kuvio 16).<sup>7</sup> Kuitenkin arabiankielisten vastaajien kohdalla

<sup>7</sup> Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuvioissa 4–5.

asenteet homoja, lesboja tai biseksuaaleja, romaneja ja transihmisiä kohtaan ovat naisilla kielteisempiä kuin vastaajaryhmän miehillä.

**Kuvio 16.** "Miltä sinusta tuntuisi, jos joku seuraavien ryhmien edustajista asuisi naapurissasi?", sukupuolittaiset keskiarvot vastaajaryhmittäin. Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa "Erittäin epämukavalta" ja 7 "Erittäin mukavalta".





Edellisen kysymyksen tapaan, vastaajilta kysyttiin, miltä heistä tuntuisi, jos joku heidän perheenjäsenistään menisi naimisiin henkilön kanssa, joka kuuluu johonkin vähemmistöryhmään. Tämän kysymyksen vastauksissa nousee esiin enemmän epämukavuuden kokemuksia kuin naapurikysymyksessä, eikä vastauksissa erotu selkeästi suurimpien ennakkoluulojen kohteena olevaa ryhmää. Vähiten varauksellisesti vastaajat suhtautuvat juutalaisiin ja vammaisiin henkilöihin potentiaalisena perheenjäsenensä aviopuolisona.

Venäjänkielisistä (54 prosenttia) ja arabiankielisistä (54 prosenttia) vastaajista reilu puolet kokisi epämiellyttävänä, jos perheenjäsenen aviopuolisona olisi homo, lesbo tai biseksuaali (Kuvio 17). Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista näin ajattelee 35 prosenttia, 26 prosenttia koko väestön vastaajista ja 18 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista.

Oman perheenjäsenen avioitumisen juutalaisen kanssa kokisi epämukavaksi kolmasosa (33 prosenttia) arabiankielisistä vastaajista. Koko väestöstä (20 prosenttia), vammaisista ja toimintarajoitteisista (19 prosenttia) sekä venäjänkielisistä näin kokisi noin viidesosa (18 prosenttia). Ruotsinkielisistä perheenjäsenen avioitumisen juutalaisen kanssa kokisi epämukavaksi vain kahdeksan prosenttia.

Oman perheenjäsenen avioituminen Somaliasta kotoisin olevan maahanmuuttajan kanssa olisi epämukavaa 64 prosentille venäjänkielisistä vastaajista, 53 prosentille koko väestön vastaajista ja 50 prosentille vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Ruotsinkielisistä asiaa pitäisi epämukavana 38 prosenttia ja arabiankielisistä 22 prosenttia.

Noin puolet koko väestöstä (54 prosenttia), vammaisista ja toimintarajoitteisista (51 prosenttia) ja venäjänkielisistä (50 prosenttia) on sitä mieltä, että oman perheenjäsenen avioituminen muslimin kanssa olisi epämiellyttävää. Ruotsinkielisistä tätä mieltä on 38 prosenttia ja arabiankielisistä vain kahdeksan prosenttia.

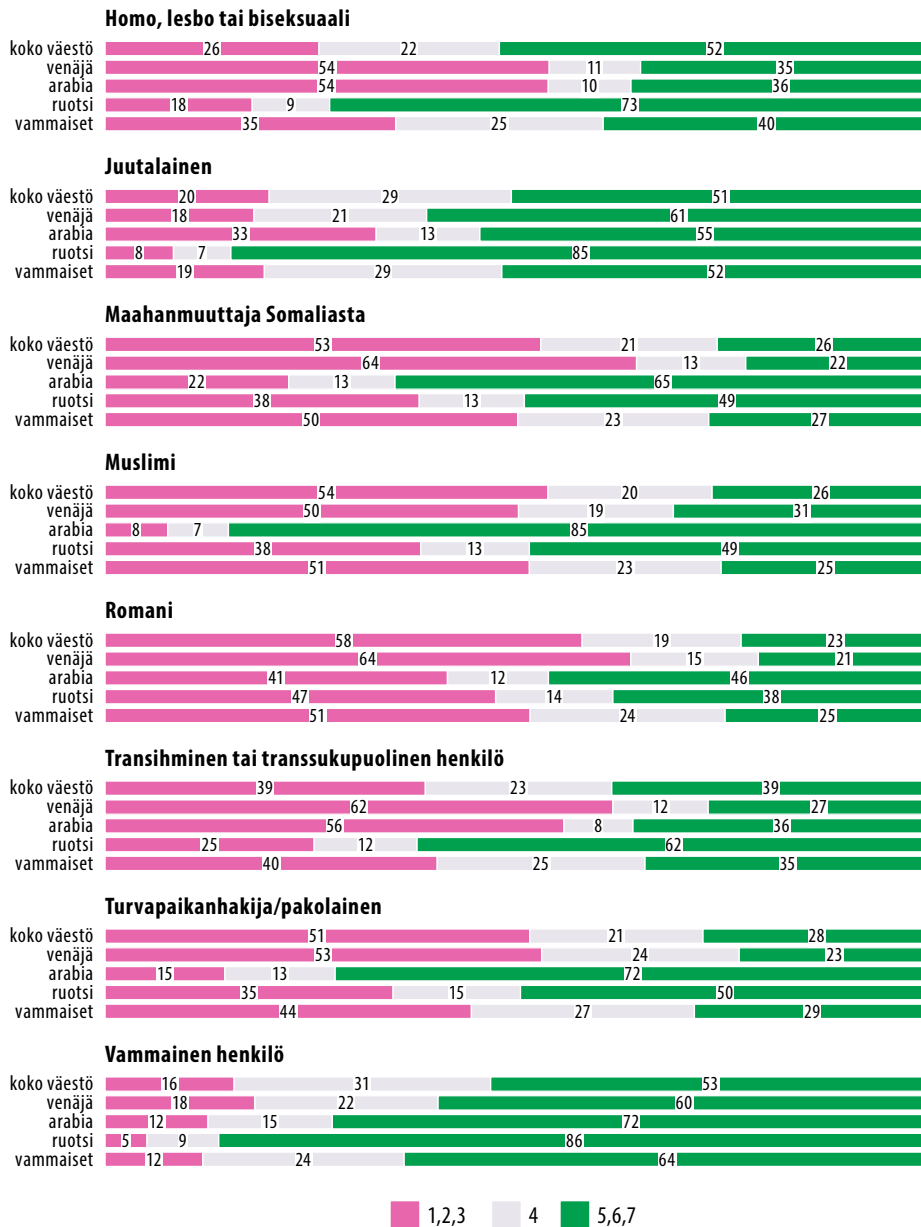
Oman perheenjäsenen avioitumisen romanin kanssa kokisi epämukavaksi 64 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista ja 58 prosenttia koko väestöstä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista tätä mieltä on 51 prosenttia ja ruotsinkielisistä 47 prosenttia. Arabiankielisistä vastaajista 41 prosenttia kokisi epämiellyttävänä, jos oma perheenjäsen avioituisi romanin kanssa.

Epämukavimpana ajatusta oman perheenjäsenen avioitumisesta transihmisen tai transukupuolisen henkilön kanssa pitävät venäjänkieliset (62 prosenttia) ja arabiankieliset (56 prosenttia) vastaajat. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista asian kokisi epämukavaksi 40 prosenttia, koko väestöstä 39 prosenttia ja ruotsinkielisistä 25 prosenttia

Ajatus turvapaikanhakijasta perheenjäsenen puolisona on epämukava noin puolelle koko väestön vastaajista (51 prosenttia) ja venäjänkielisistä vastaajista (53 prosenttia). Vammaisista ja toimintarajoitteisista tätä mieltä on 44 prosenttia. Ruotsinkielisten vastaajien keskuudessa vastaava osuus on 35 prosenttia ja arabiankielisten keskuudessa 15 prosenttia.

Oman perheenjäsenen avioitumisen vammaisen henkilön kanssa mieltää epämukavaksi 18 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista ja 16 prosenttia koko väestöstä. Arabiankielisistä vastaajista ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista tätä mieltä on 12 prosenttia. Ruotsinkielisistä vastaajista viisi prosenttia pitäisi perheenjäsenen avioitumista vammaisen henkilön kanssa epämiellyttävänä.

**Kuvio 17.** ”Miltä sinusta tuntuisi, jos joku perheenjäsenistäsi menisi naimisiin henkilön kanssa, joka kuuluu johonkin seuraavista ryhmistä?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Erittäin epämukavalta” ja 7 ”Erittäin mukavalta”.

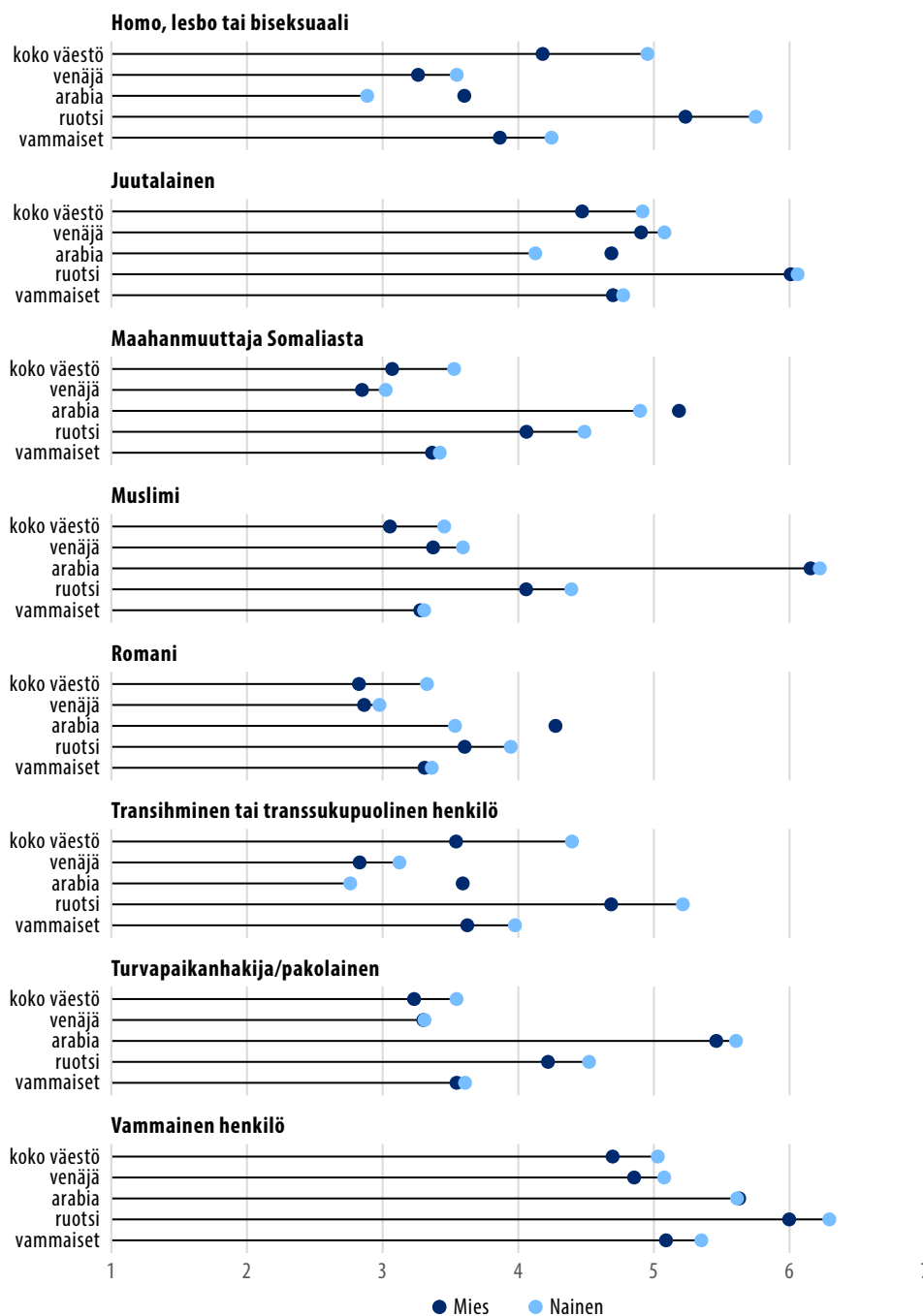


Vastaajien sukupuolen mukaan tarkasteluna käy ilmi, että naiset kokevat yleisesti ottaen vähemmän epämukavuutta kuin miehet, jos oma perheenjäsen avioituisi vähemmistöryhmään kuuluvan henkilön kanssa (Kuvio 18).<sup>8</sup> Miesten ja naisten välinen ero on monen kysymyksen osalta suurin koko väestön vastaajien ryhmässä. Arabiankieliset naiset

<sup>8</sup> Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuvioissa 6–7.

vastaavat useimmin, että kokisivat epämukavaksi, jos heidän perheenjäsenensä menisi naimisiin homon, lesbon tai biseksuaalin, juutalaisen, Somaliasta saapuvan maahanmuuttajan, romanin tai transihmisen tai transsukupuolisen henkilön kanssa.

**Kuvio 18.** "Miltä sinusta tuntuisi, jos joku perheenjäsenistäsi menisi naimisiin henkilön kanssa, joka kuuluu johonkin seuraavista ryhmistä?", sukupuolittaiset keskiarvot vastaajaryhmittäin. Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa "Erittäin epämukavalta" ja 7 "Erittäin mukavalta".



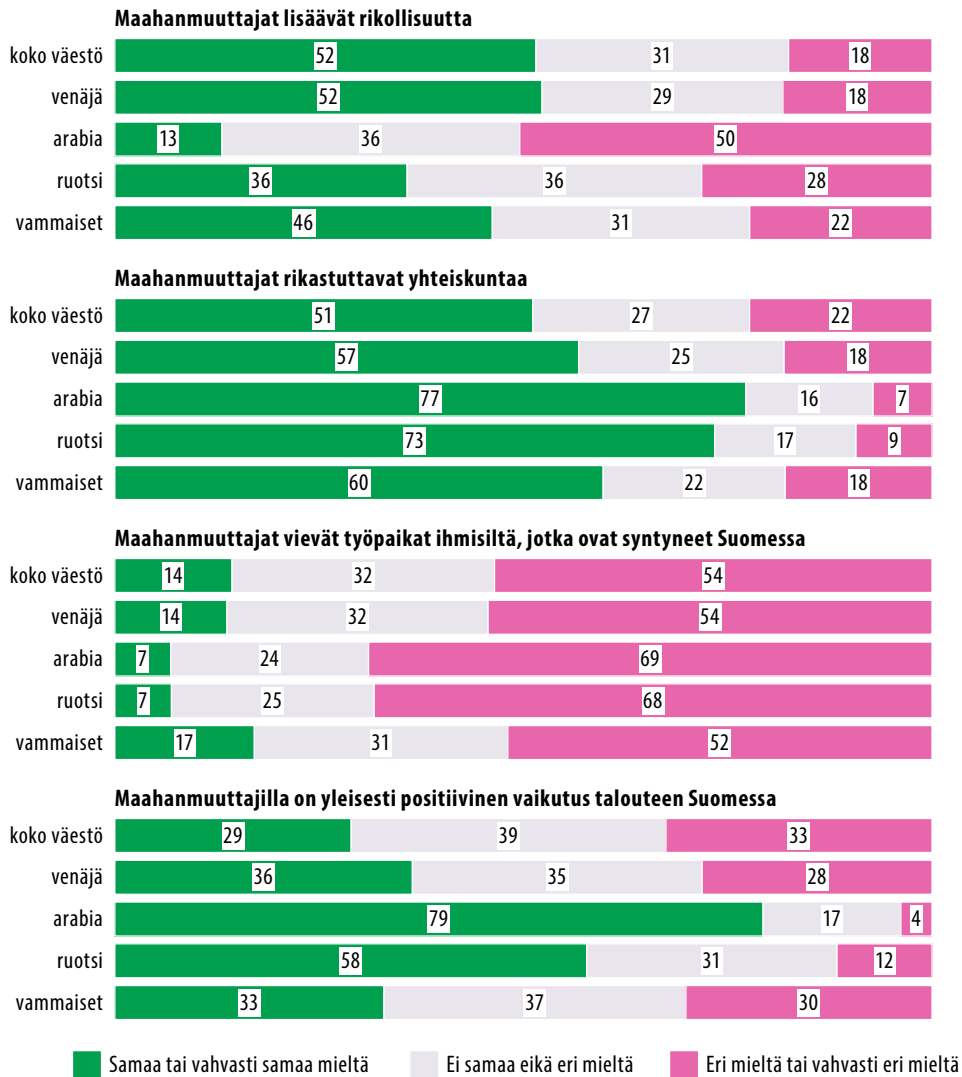
Vastaajien asenteita Suomessa asuvia maahanmuuttajia kohtaan selvitettiin neljällä eri väittämällä: maahanmuuttajat lisäävät rikollisuutta, maahanmuuttajat rikastuttavat yhteiskuntaa, maahanmuuttajat vievät työpaikat ihmisiltä, jotka ovat syntyneet Suomessa ja maahanmuuttajilla on yleisesti positiivinen vaikutus talouteen Suomessa.

Yleisesti ottaen vastaajat kokivat suuressa määrin, että maahanmuuttajat rikastuttavat yhteiskuntaa, mutta myös, että he lisäävät rikollisuutta (Kuvio 19). Yhteensä 77 prosenttia arabiankielisistä vastaajista, 73 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista, 60 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista sekä 57 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista on sitä mieltä, että maahanmuuttajat rikastuttavat yhteiskuntaa. Koko väestöstä tätä mieltä on 51 prosenttia. Noin puolet koko väestöstä (52 prosenttia), venäjänkielisistä (52 prosenttia) sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista (46 prosenttia) on sitä mieltä, että maahanmuuttajat lisäävät rikollisuutta. Ruotsinkielisistä vastaajista tätä mieltä on 36 prosenttia ja arabiankielisistä 13 prosenttia vastaajista.

Vain harva vastaajista on sitä mieltä, että maahanmuuttajat vievät työpaikat Suomessa syntyneiltä ihmisiltä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista tätä mieltä on 17 prosenttia ja koko väestöstä sekä venäjänkielisistä 14 prosenttia. Ruotsin- ja arabiankielisistä vastaajista näin ajattelee seitsemän prosenttia.

Eri ryhmien välillä on suuria eroja heidän suhtautumisessaan väittämään maahanmuuttajien positiivisesta vaikutuksesta Suomen talouteen. Samaa tai vahvasti samaa mieltä väittämän kanssa on 79 prosenttia arabiankielisistä vastaajista ja 58 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista. Venäjänkielisistä vastaajista 36 prosenttia, vammaisista ja toimintarajoitteisista 33 prosenttia ja koko väestöstä 29 prosenttia on sitä mieltä, että maahanmuuttajilla on positiivinen vaikutus Suomen talouteen.

**Kuvio 19.** Mielenpitoja erilaisiin maahanmuuttajia koskeviin väittämiin, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



## 4.2 Asenteet liittyen työelämään

Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajien työelämään liittyviä asenteita. Osiossa selvitetään vastaajien suhtautumista erilaisiin työelämää koskeviin väittämiin ja heidän näkemystään siitä, miten hyväksyttävää kaupan tai pienyrityksen on olla palkkaamatta tiettyjen vähemmistöryhmien edustajia. Lisäksi kappaleessa tarkastellaan vastaajien näkemyksiä siitä, kuinka hyväksyttävää heidän mielestään on, että pienyritys ei palkkaa tietynlaisia henkilöitä.

Vastaajien asenteita liittyen työelämään selvitettiin kysymällä, kuinka hyväksyttävää on: olla palkkaamatta musliminaista, olla palkkaamatta tummaihoista henkilöä, olla palkkaamatta romania ja olla palkkaamatta transsukupuolista henkilöä tai transihmistä.

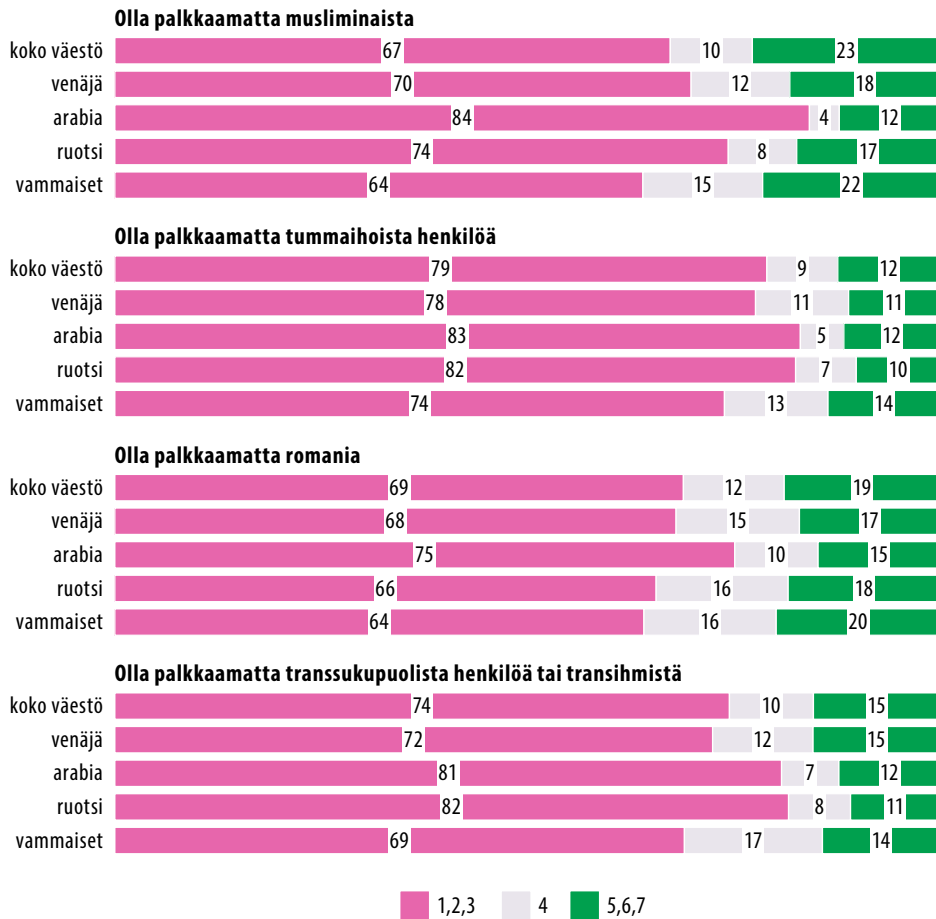
Yleisesti ottaen vastaajat eivät suhtautuneet hyväksyvästi yhdenkään vähemmistöryhmän jäsenen syrjintään työhönotossa (Kuvio 20). Arabiankielisistä vastaajista suurin osa on sitä mieltä, että musliminaisen palkkaamatta jättäminen ei ole hyväksyttävää (84 prosenttia). Koko väestöstä 67 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 64 prosenttia ei hyväksy musliminaisen palkkaamatta jättämistä. Ruotsinkielisistä tätä mieltä on 74 prosenttia ja venäjänkielisistä 70 prosenttia.

Erot vastaajien asenteissa liittyen tummaihoisen palkkaamiseen olivat vähäisiä. Arabiankielisistä vastaajista 83 prosenttia ja ruotsinkielisistä vastaajista 82 prosenttia on sitä mieltä, ettei ole hyväksyttävää jättää palkkaamatta tummaihoista myyjää. Koko väestöstä 79 prosenttia ja venäjänkielisistä vastaajista 78 prosenttia on tätä mieltä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 64 prosenttia ei hyväksy tummaihoisen myyjän palkkaamatta jättämistä.

Arabiankieliset vastaajat suhtautuivat kaikkein kielteisemmin romanin palkkaamatta jättämiseen. Heistä 75 prosenttia on sitä mieltä, ettei romanin palkkaamatta jättäminen ole hyväksyttävää. Koko väestöstä tätä mieltä on 69 prosenttia. Venäjänkielisistä vastaajista 68 prosenttia ja ruotsinkielisistä 66 prosenttia pitää ei hyväksyttävänä toimintana romanin palkkaamatta jättämistä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista tätä mieltä on 64 prosenttia vastaajista.

Penseimmin transsukupuolisen henkilön tai transihmisen myyjäksi palkkaamatta jättämiseen suhtautuivat ruotsinkieliset (82 prosenttia) ja arabiankieliset (81 prosenttia) vastaajat. Koko väestöstä 74 prosenttia ja venäjänkielisistä 72 prosenttia on sitä mieltä, ettei olisi hyväksyttävää jättää palkkaamatta myyjäksi transsukupuolista henkilöä tai transihmistä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista tätä mieltä on 69 prosenttia.

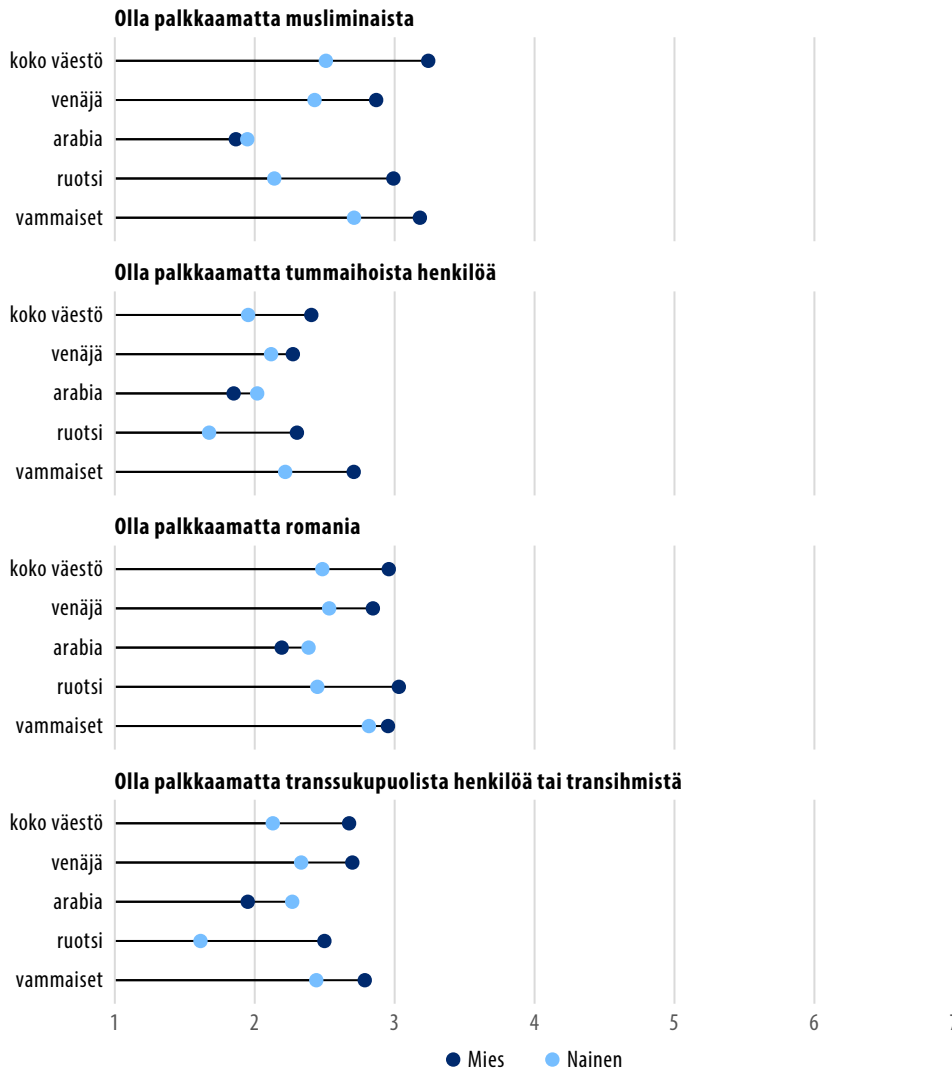
**Kuvio 20.** ”Kuinka hyväksyttävää kaupan on toimia seuraavasti, kun valitaan myyjiksi palkattavia henkilöitä?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan hyväksyttävää” ja 7 ”Täysin hyväksyttävää”.



Vastaajien sukupuolen mukaan tarkasteltuna käy ilmi, että naiset ovat myös näissä asennekysymyksissä yleisesti ottaen myönteisempiä kuin miehet (Kuvio 21). Miesten ja naisten välinen ero on suurin ruotsinkielisten vastaajien ryhmässä, kun on kyse musliminaisen tai transihmisen tai transsukupuolisen henkilön palkkaamisesta. Muiden vähemmistöryhmien palkkaamisen kohdalla suurin sukupuolittainen ero myönteisesti suhtautuvissa on koko väestön vastaajien miesten ja naisten välillä. Arabiankielisissä vastaajissa naiset ovat miehiä hyväksyvämpiä syrjiville toimintatavoille kaikkien vähemmistöryhmien edustajien osalta.



**Kuvio 21.** ”Kuinka hyväksyttävää kaupan on toimia seuraavasti, kun valitaan myyjiksi palkattavia henkilöitä?”, sukupuolittaiset keskiarvot vastaajaryhmittäin. Vastausvaihtoehdot 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan hyväksyttävää” ja 7 ”Täysin hyväksyttävää”.



Vastaajien asenteita liittyen työelämään selvitettiin myös kysymällä edellisen tapaan, kuinka hyväksyttävää pienyrityksen on jättää palkkaamatta tietynkaltaisia henkilöitä. Kysymyksessä selvitettiin, kuinka hyväksyttävää vastaajien mielestä on: olla palkkaamatta erittäin lihavaa henkilöä, olla palkkaamatta maahanmuuttajaa, olla palkkaamatta nuorta naista ja olla palkkaamatta pyörätuolia käyttävää henkilöä, olla palkkaamatta päälliköksi henkilöä, jolla on pieniä lapsia ja olla palkkaamatta ikääntynyttä henkilöä. Tässä yhteydessä kuvataan niiden vastaajien osuuksia, joiden mielestä pienyrityksen ei ole hyväksyttävää olla palkkaamatta tietynkaltaisia henkilöitä

Vastaajat suhtautuvat yleisesti ottaen hyvin kriittisesti tarkasteltavana olevien ihmisten syrjintään. Yhteensä 85 prosenttia arabiankielisistä vastaajista on sitä mieltä, ettei pienyrityksen ole hyväksyttävää olla palkkaamatta erittäin lihavaa henkilöä (Kuvio 22). Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 79 prosenttia ja venäjänkielisistä vastaajista 77 prosenttia on tätä mieltä. Ruotsinkielisistä vastaajista 76 ja koko väestön vastaajista 72 prosenttia ei pidä hyväksyttävänä toimintana erittäin lihavan henkilön palkkaamista jättämistä.

Yhteensä 86 prosenttia arabiankielisistä vastaajista ja 79 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista ei hyväksyisi maahanmuuttajan palkkaamista jättämistä. Venäjänkielisistä vastaajista näin ajattelee 75 prosenttia ja koko väestöstä 60 prosenttia. Vammaiset ja toimintarajoitteiset ovat muita vastaajaryhmiä hieman suopeampia sille, että pienyritys jättää palkkaamatta maahanmuuttajan. Heistä 60 prosenttia ei pitäisi toimintatapaa hyväksyttävänä.

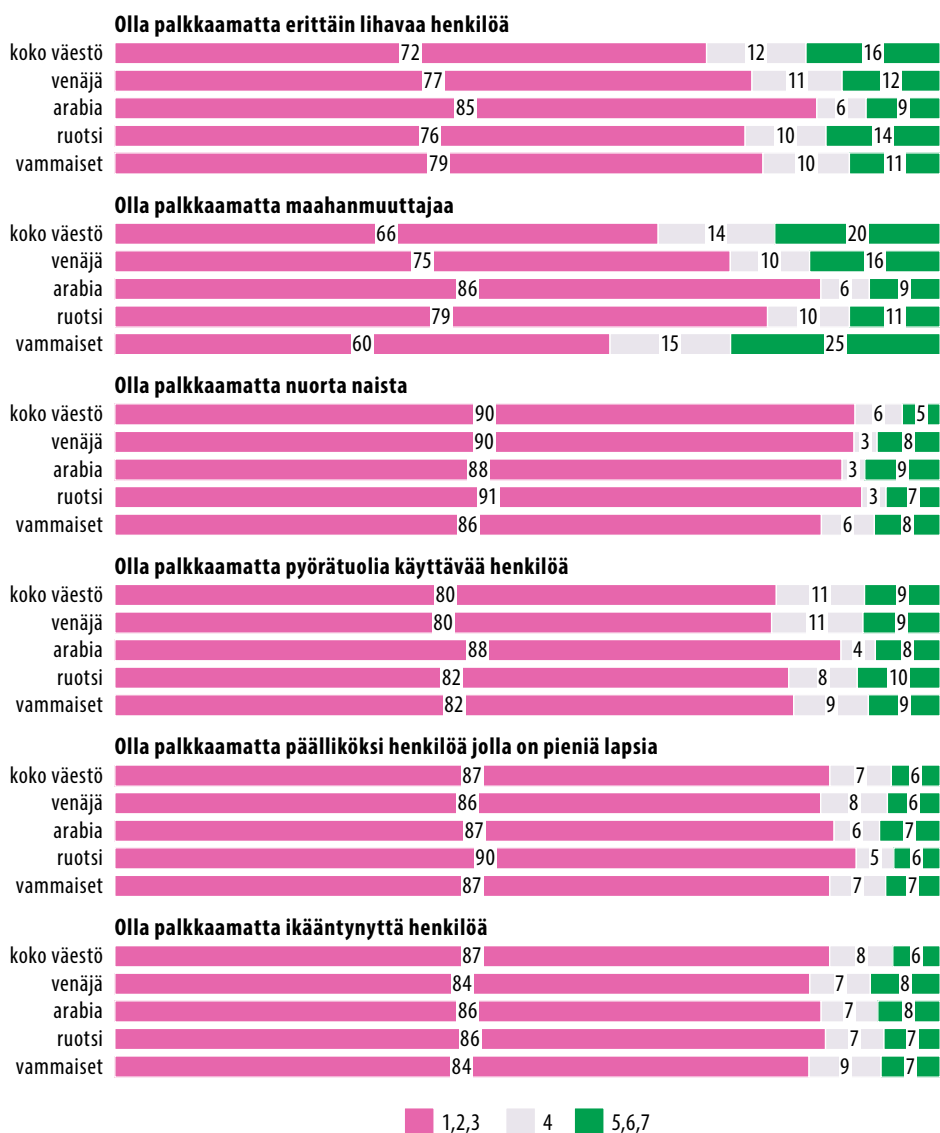
Suurin osa kaikista vastaajaryhmistä ei pidä nuoren naisen palkkaamista jättämistä hyväksyttävänä. Ruotsinkielisistä vastaajista 91 prosenttia ei hyväksy nuoren naisen palkkaamista jättämistä. Koko väestön ja venäjänkielisistä vastaajista tätä mieltä on 90 prosenttia. Arabiankielisistä 88 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 86 prosenttia on sitä mieltä, että nuoren naisen palkkaamista jättäminen ei ole hyväksyttävää.

Yhteensä 88 prosenttia arabiankielisistä vastaajista ei pidä hyväksyttävänä olla palkkaamatta pyörätuolia käyttävää henkilöä. Samaa mieltä on 82 prosenttia ruotsinkielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Koko väestöstä ja venäjänkielisistä vastaajista 80 prosenttia on sitä mieltä, että pyörätuolia käyttävän henkilön palkkaamista jättäminen ei ole hyväksyttävää.

Ruotsinkielisistä vastaajista 90 prosenttia ja 87 prosenttia koko väestöstä, arabiankielisistä vastaajista ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista on sitä mieltä, että ei ole hyväksyttävää jättää palkkaamatta pienten lasten vanhempaa pienyrityksen esimiestehtäviin. Venäjänkielisistä tätä mieltä on 86 prosenttia.

Yhteensä 87 prosenttia koko väestöstä ja 86 prosenttia arabiankielisistä vastaajista ja ruotsinkielisistä vastaajista ei pidä hyväksyttävänä olla palkkaamatta ikääntynyttä ihmistä pienyrityksen työntekijäksi. Vammaisista ja toimintarajoitteisista ja venäjänkielisistä vastaajista tätä mieltä on 84 prosenttia.

**Kuvio 22.** ”Kuinka hyväksyttävää pienyrityksen on toimia seuraavasti, kun valitaan palkkattavia henkilöitä?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan hyväksyttävää” ja 7 ”Täysin hyväksyttävää”.

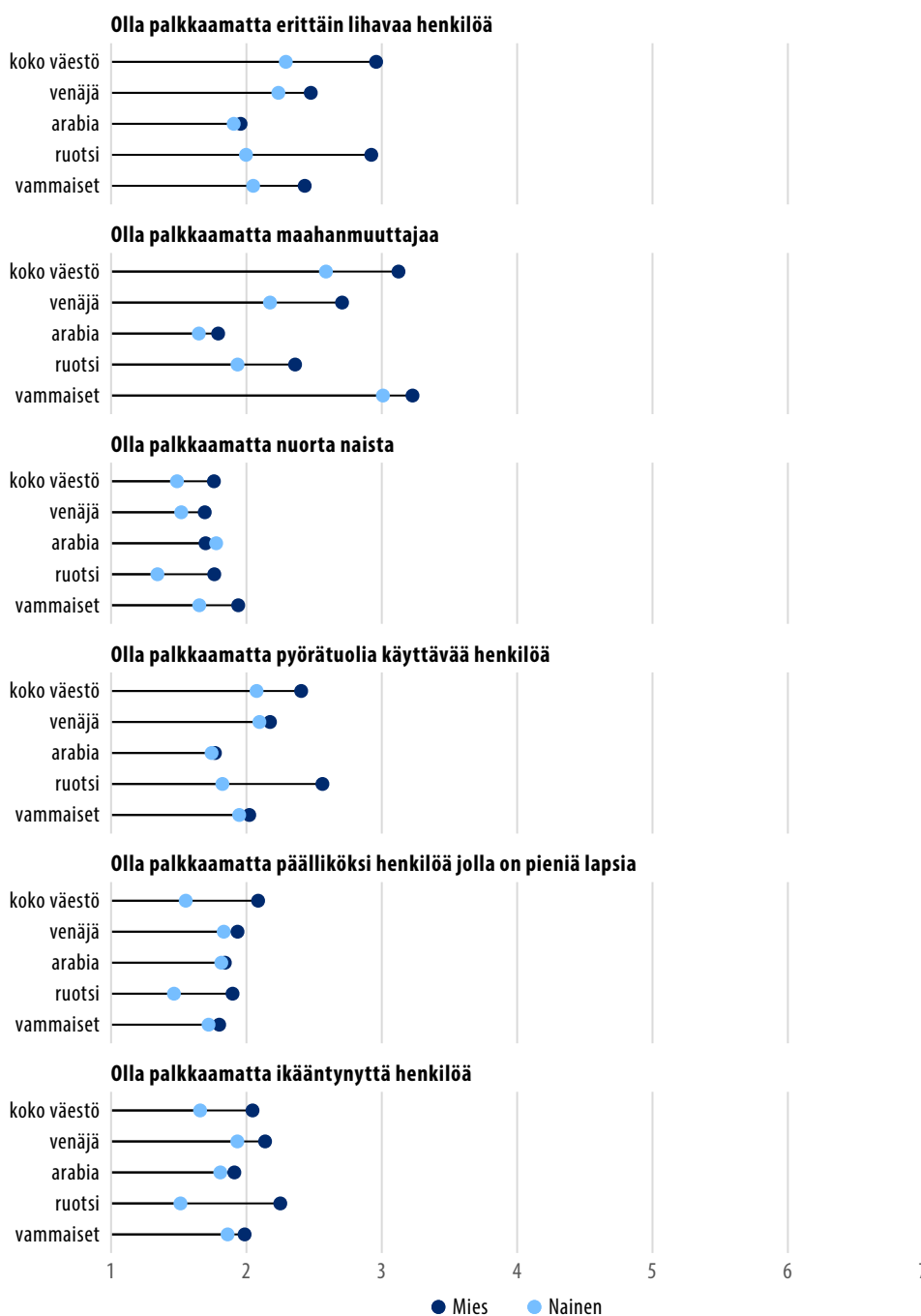


Vastaajien sukupuolen mukaan tarkasteltuna käy ilmi, että yleisesti ottaen naiset suhtautuvat miehiä myönteisemmin erilaisiin ihmisiin (Kuvio 23).<sup>9</sup> Poikkeuksena ovat jälleen arabiankieliset naiset, joiden asenteet ovat pitkälti samanlaiset kuin miesten. Suurimmat sukupuolten väliset erot nousevat esiin ruotsinkielisten vastaajien keskuudessa, jos palkkattavana on erittäin lihava henkilö, nuori nainen, pyörätuolissa oleva henkilö, esimiesasemaan pyrkivä pienten lasten vanhempi tai ikääntynyt henkilö. Ruotsinkieliset miehet suhtautuvat palkkaamatta jättämiseen myönteisemmin kuin naiset. Koko väestön vastaajien

<sup>9</sup> Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteen kuvioissa 10–11

keskuudessa suurimmat sukupuolten väliset erot nousevat esiin, kun palkattavana on erittäin lihava henkilö tai pienten lasten huoltaja. Näissä tapauksissa miehet suhtautuvat palkkaamatta jättämiseen myönteisemmin kuin naiset.

**Kuvio 23.** ”Kuinka hyväksyttävää pienyrityksen on toimia seuraavasti, kun valitaan palkattavia henkilöitä?”, sukupuolittaiset keskiarvot vastaajaryhmittäin. Vastausvaihtoehdot 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan hyväksyttävää” ja 7 ”Täysin hyväksyttävää”.



Vastaajien sukupuolirooleihin ja työelämään liittyviä asenteita kartoitettiin neljällä väittämällä: kun lapset sairastuvat, ensisijaisesti äidin tulee jäädä töistä pois ja kotiin hoitamaan heitä, naiset ovat yhtä hyviä johtajia kuin miehet, nykyään työpaikoilla kiinnitetään liikaa huomiota seksuaalisen häirinnän kaltaisiin asioihin ja työnantajien pitäisi varmistaa, että naiset ja miehet tienaavat samasta työstä saman palkan (Kuvio 24).<sup>10</sup>

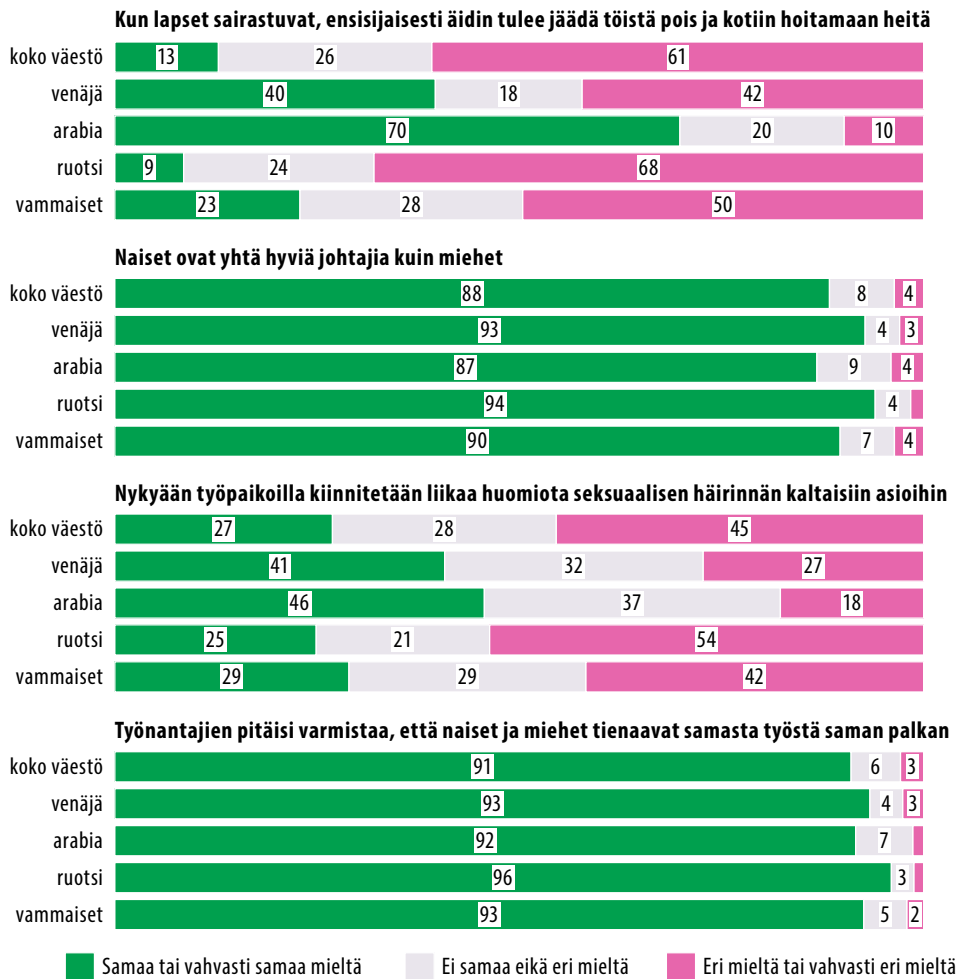
Naiset ovat yhtä hyviä johtajia kuin miehet -väittämän ja työnantajien pitäisi varmistaa, että naiset ja miehet tienaavat samasta työstä saman palkan -väittämän vastaukset jakautuvat hyvin tasaisesti kaikkien vastaajaryhmien kesken. Kaikista vastaajaryhmistä 88–96 prosenttia on näiden väittämien kanssa samaa tai vahvasti samaa mieltä. Kahden muun väittämän kohdalla vastaajaryhmien välillä on eroja.

Kun lapset sairastuvat, ensisijaisesti äidin tulee jäädä töistä pois ja kotiin hoitamaan heitä -väitteen kanssa samaa tai vahvasti samaa mieltä on 70 prosenttia arabiankielisistä vastaajista. Venäjänkielisistä samaa tai vahvasti samaa mieltä on 40 prosenttia. Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin ilmoittaa ajattelevansa 23 prosenttia. Koko väestön kohdalla vastaava osuus on 13 prosenttia ja ruotsinkielisillä kahdeksan prosenttia.

Nykyään työpaikoilla kiinnitetään liikaa huomiota seksuaalisen häirinnän kaltaisiin asioihin -väitteen kanssa samaa tai vahvasti samaa mieltä on 46 prosenttia arabiankielisistä vastaajista. Venäjänkielisistä näin ilmoittaa ajattelevansa 41 prosenttia. Vammaisista ja toimintarajoitteisista on väitteen kanssa samaa tai vahvasti samaa mieltä 29 prosenttia, koko väestöstä 27 prosenttia ja ruotsinkielisistä 25 prosenttia.

---

10 Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteen kuvioissa 10–11.

**Kuvio 24.** Työelämään liittyviä väittämiä, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).


### 4.3 Demokratiaan liittyvät asenteet

Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajien suhtautumista demokratiaan liittyviin väittämiin ja heidän näkemyksiään puoluejäsenyyden vaikutuksesta työelämässä etenemiseen, järjestötoiminnan toimintavapaudesta ja siitä, välittävätkö puolueet ja poliitikot heidän kaltaistaan ihmisistä.

Vastaajien arvioita demokratiaan liittyvien teemojen tärkeydestä kartoitettiin kysymällä, kuinka tärkeinä demokratian kannalta he pitävät seuraavia väittämiä: kansalaisilla on suorien kansanäänestysten kautta lopullinen päätösvalta kaikkein tärkeimmissä poliittisissa asioissa, media tuottaa kansalaisille luotettavaa informaatiota, oppositiopuolueet saavat arvostella hallitusta, vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit, vähemmistöjen oikeuksia

suojellaan ja äänestäjät keskustelevat politiikasta muiden kanssa ennen kuin päättävät, mitä äänestävät (Kuvio 25).

Kaikkein yhteneväisimmät käsitykset vastaajilla on vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien tärkeydestä. Yhteensä 98 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista ja 97 prosenttia koko väestöstä, vammaista ja toimintarajoitteisista sekä arabiankielisistä vastaajista on sitä mieltä, että vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit ovat tärkeitä demokratian kannalta. Venäjänkielisistä vastaajista tätä mieltä on 95 prosenttia.

Vastaajat kokevat demokratian kannalta tärkeänä myös sen, että media tuottaa kansalaisille luotettavaa informaatiota. Ruotsinkielisistä vastaajista 94 prosenttia ja 92 prosenttia koko väestöstä ja venäjänkielisistä vastaajista on tätä mieltä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista näin ajattelee 90 prosenttia ja arabiankielisistä 87 prosenttia.

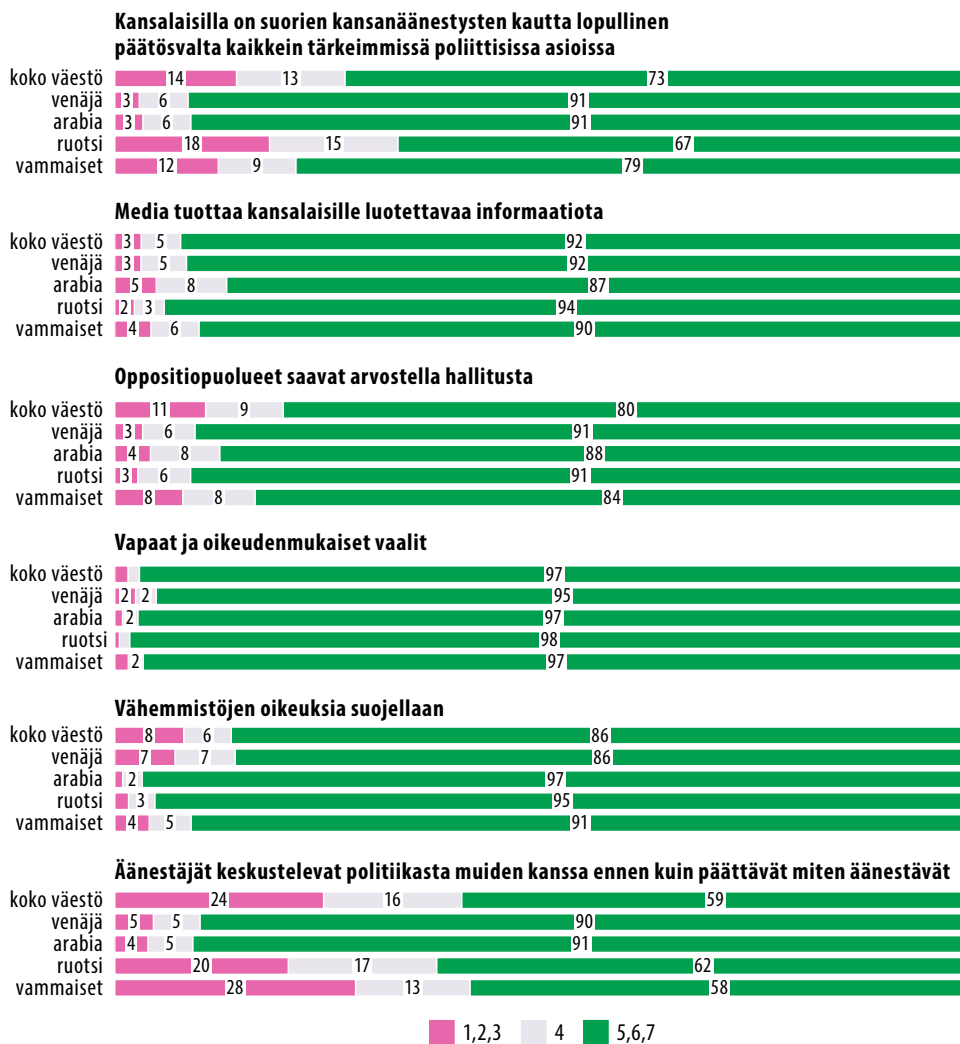
Vastaajat pitävät demokratian kannalta tärkeänä myös sitä, että oppositiopuolueet saavat arvostella hallitusta. Venäjänkielisistä ja ruotsinkielisistä vastaajista 91 prosenttia pitää opposition mahdollisuutta arvostella hallitusta tärkeänä. Arabiankielisistä vastaajista 88 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 84 prosenttia on tätä mieltä. Koko väestöstä asiaa pitää tärkeänä 80 prosenttia.

Eroja vastaajaryhmien välillä nousee esiin siinä, miten tärkeänä he pitävät muiden kanssa käytävää keskustelua ennen äänestyspäätöstä. Arabiankielisistä 91 prosenttia ja venäjänkielisistä 90 prosenttia pitää muiden kanssa käytävää keskustelua ennen äänestyspäätöstä tärkeänä. Ruotsinkielisistä vastaajista tätä mieltä on 62 prosenttia. Koko väestöstä 59 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 58 prosenttia pitää tärkeänä keskustella politiikasta muiden kanssa ennen äänestyspäätöstä.

Vastaajaryhmien välillä on myös eroja siinä, miten he suhtautuvat kansanäänestyksiin. Yhteensä 91 prosenttia venäjänkielisistä ja arabiankielisistä vastaajista pitää demokratian kannalta tärkeänä, että kansalaisilla on suorien kansanäänestysten kautta lopullinen päätösvalta kaikkein tärkeimmissä poliittisissa asioissa. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 79, ja koko väestöstä 73 prosenttia on tätä mieltä. Ruotsinkielisistä 67 prosenttia pitää suoria kansanäänestyksiä tärkeänä demokratian kannalta.

Pieniä eroavaisuuksia vastaajaryhmien välillä löytyy myös siitä, kuinka tärkeänä demokratian kannalta he pitävät sitä, että vähemmistöjen oikeuksia suojellaan. Vähemmistöjen oikeuksien suojeleminen on tärkeää 97 prosentille arabiankielisistä ja 95 prosentille ruotsinkielisistä vastaajista. Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin ajattelee 91 prosenttia ja koko väestöstä sekä venäjänkielisistä 86 prosenttia.

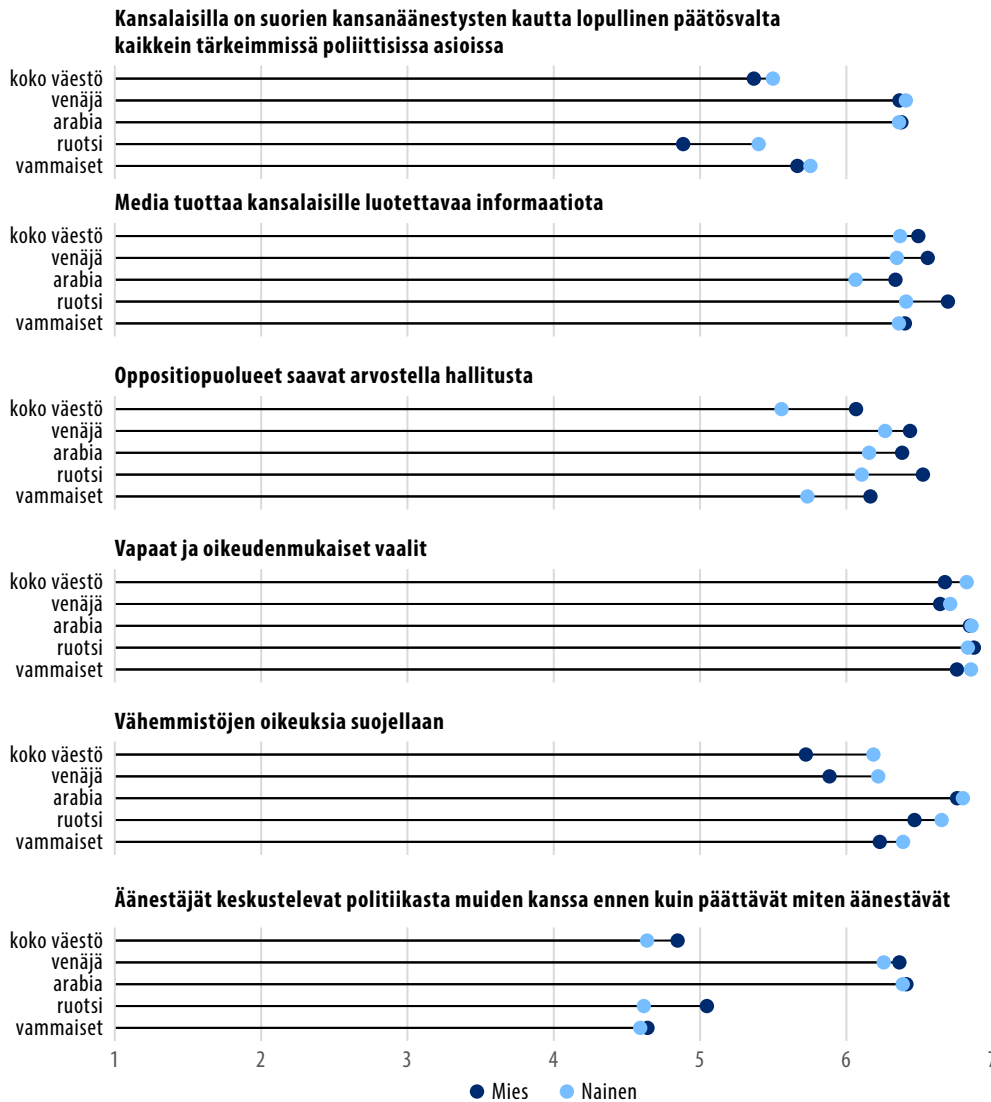
**Kuvio 25.** ”Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat mielestäsi demokratian kannalta?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan tärkeä” ja 7 ”Erittäin tärkeä”.



Vastaajien sukupuolen mukaan tarkasteltuna käy ilmi, ettei miesten ja naisten vastauksissa ole kovinkaan paljoja eroja (Kuvio 26). Ruotsinkieliset naiset kokevat miehiä tärkeämpänä väittämän, että kansalaisilla on suorien kansanäänestysten kautta lopullinen päätösvalta kaikkein tärkeimmissä poliittisissa asioissa. Kaikissa vastaajaryhmissä miehet pitävät hie-man tärkeämpänä sitä, että oppositiopuolueet saavat arvostella hallitusta. Vähemmistöjen oikeuksien suojelu on hieman tärkeämpää naisille kuin miehille koko väestön ja venäjänkielisten vastaajien joukossa.



**Kuvio 26.** ”Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat mielestäsi demokratian kannalta?”, sukupuolittaiset keskiarvot vastaajaryhmittäin. Vastausvaihtoehdot 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan tärkeä” ja 7 ”Erittäin tärkeä”.

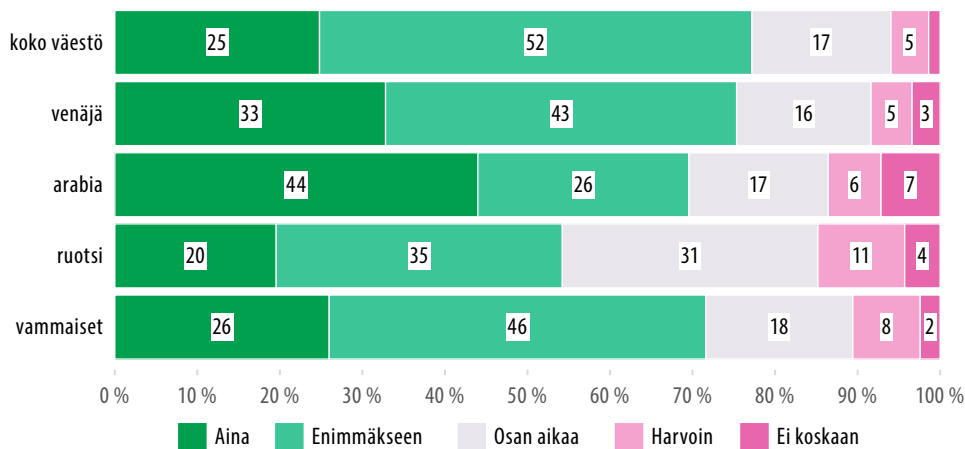


Vastaajilta tiedusteltiin heidän näkemystään siitä, vaikuttaako töihin pääsemiseen tai ylennyksiin myönteisesti Suomessa se, jos henkilö on vallassa olevan puolueen jäsen. Vastausvaihtoehdon ”Kyllä, todennäköisemmin tulee valituksi” valitsi 56 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista, 47 prosenttia koko väestöstä ja 45 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista. Ruotsinkielisistä 38 prosenttia ja 28 prosenttia arabiankielisistä on sitä mieltä, että töihin pääsemiseen tai ylennyksiin vaikuttaa myönteisesti, jos on vallassa olevan puolueen jäsen.

Vastaajilta kysyttiin myös, pystyvätkö Suomessa toimivat kansalais- ja hyväntekeväisyysjärjestöt tekemään työtään vapaasti ilman hallituksen painostusta, vaikka järjestöt kyseenalaistaisivat hallituksen politiikan.

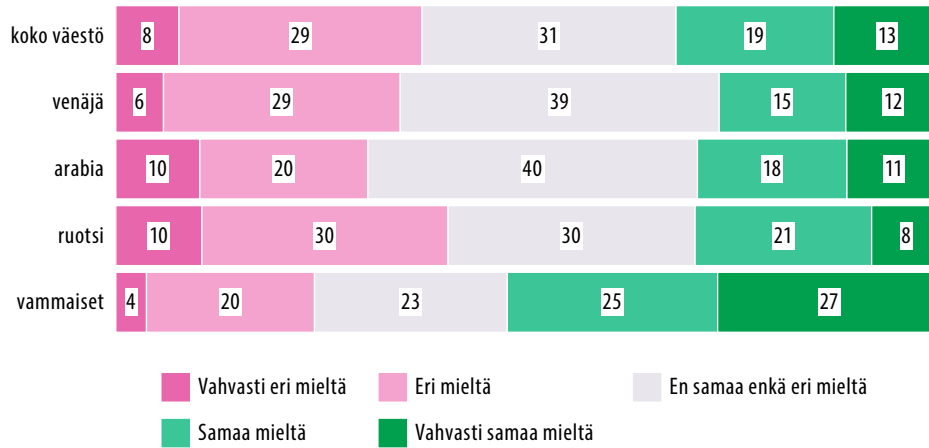
Vastausten mukaan suurin luottamus järjestöjen mahdollisuuksiin tehdä vapaasti työtään aina on arabiankielisillä vastaajilla (Kuvio 27). Heistä 44 prosenttia on sitä mieltä, että kansalaisjärjestöt pystyvät aina toimimaan vapaasti, vaikka ne kyseenalaistaisivat hallituksen politiikan. Toiseksi eniten aina-vastauksia on venäjänkielisillä vastaajilla (33 prosenttia). Toisaalta aina- ja enimmäkseen-vastausvaihtoehdot yhdistettynä suurin luottamus järjestöjen vapaisiin toimintamahdollisuuksiin on koko väestöllä. Kriittisimmin asiaan suhtautuvat ruotsinkieliset vastaajat. Heistä vain 20 prosenttia on sitä mieltä, että järjestöillä on aina vapaat toimintamahdollisuudet, ja 35 prosenttia sitä mieltä, että järjestöillä on enimmäkseen vapaat toimintamahdollisuudet.

**Kuvio 27.** Kysymyksen ”Pystyvätkö Suomessa toimivat kansalais- ja hyväntekeväisyysjärjestöt tekemään työtään vapaasti ilman hallituksen painostusta, vaikka järjestöt kyseenalaistaisivat hallituksen politiikan?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Viimeinen demokratiaan ja politiikkaan liittyvä väite oli: valtavirran puolueet ja poliitikot eivät välitä minunlaisistani ihmisistä. Vastauksista käy ilmi, että kriittisimmin väittämään suhtautuvat ruotsinkieliset vastaajat (Kuvio 28). Heistä 40 prosenttia on eri mieltä tai vahvasti eri mieltä väittämän kanssa. Koko väestön vastaajista väitteen kanssa on eri mieltä tai vahvasti eri mieltä yhteensä 37 prosenttia. Venäjänkielisistä 35 prosenttia ja arabiankielisistä 30 prosenttia suhtautuu kriittisesti väittämään. Vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat erottuvat selkeästi muista vastaajaryhmistä. Heistä vain 24 prosenttia suhtautuu väittämään kriittisesti, ja peräti 52 prosenttia on väittämän kanssa samaa tai vahvasti samaa mieltä.

**Kuvio 28.** ”Valtavirran puolueet ja poliitikot eivät välitä minunlaisistani ihmisistä”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%).



## 5 Turvallisuus ja rikollisuus

### 5.1 Yleinen turvallisuus

Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajien yleistä turvallisuuden tunnetta kysymällä, kuinka huolestunut vastaaja on erilaisten uhkaavien tapahtumien kohteeksi joutumisesta, ja onko vastaaja vältellyt tiettyjä asioita väkivallan ja häirinnän pelossa. Lisäksi kappaleessa tarkastellaan vastaajien kokemuksia murtovarkauden tai sen yrityksen kohteeksi joutumisesta, kokemuksia joutumisesta verkkopankkitilin, luotto- tai maksukortin tietojen varkauden uhriksi tai joutumisesta huijatuksi kaupassa tai verkko-ostoksissa.

Vastaajilta kysyttiin, kuin huolestuneita he ovat siitä, että seuraavan 12 kuukauden aikana he kokevat jotakin seuraavista: matkapuhelimen, lompakon tai laukun varkaus, murtovarkaus kotiin, pankkitunnusten tai maksukorttien väärinkäyttö tai terrori-isku.

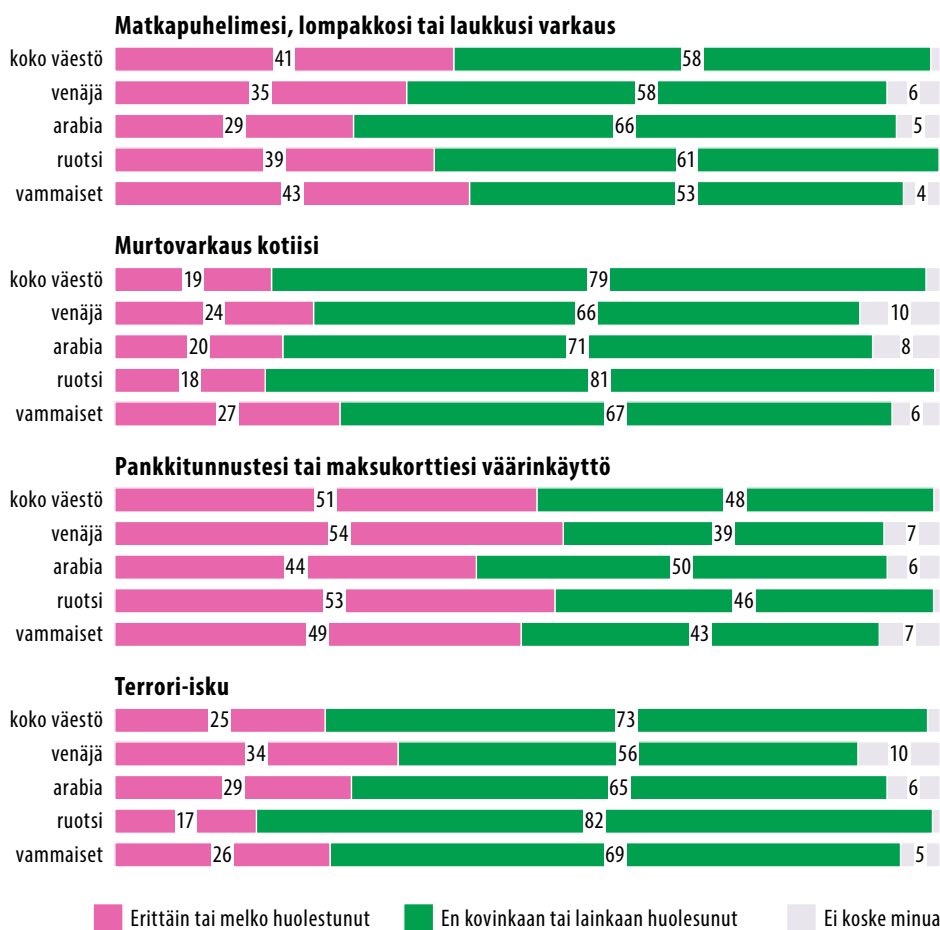
Matkapuhelimen, lompakon tai laukun varkauden kohteeksi joutumisesta erittäin tai melko huolestuneita on eri vastaajaryhmissä 29–43 prosenttia (Kuvio 29). Huolestunein ryhmä on vammaiset ja toimintarajoitteiset (43 prosenttia) ja vähiten huolestunut ryhmä arabiankieliset (29 prosenttia). Ruotsinkielisistä erittäin tai melko huolestuneita on 39 prosenttia ja koko väestöstä 41 prosenttia. Venäjänkielisistä erittäin tai melko huolestuneita on 35 prosenttia. Arabiankieliset ja venäjänkieliset ovat siis jonkin verran muita vähemmän huolissaan matkapuhelimen, lompakon tai laukun varastamisesta.

Vastaajat ovat kotiin tehtävän murtovarkauden kohteeksi joutumisesta yleisesti ottaen vähemmän huolestuneita kuin edellä kuvatun varkauden kohteeksi joutumisesta. Murtovarkaudesta ovat eniten huolestuneita vammaiset ja toimintarajoitteiset. Heistä 27 prosenttia on asiasta joko erittäin tai melko huolestunut. Toiseksi eniten huolestuneita on venäjänkielisten vastaajien joukossa. Heistä 24 prosenttia on joko erittäin tai melko huolissaan. Koko väestöstä 19 prosenttia, arabiankielisistä 20 prosenttia ja ruotsinkielisistä 18 prosenttia vastaajista on erittäin tai melko huolestunut murtovarkaudesta.

Venäjänkielisistä vastaajista 54 prosenttia ja ruotsinkielisistä vastaajista 53 prosenttia kertoo olevansa erittäin tai melko huolestunut siitä, että heidän pankkitunnuksiaan tai maksukorttejaan väärinkäytetään seuraavan 12 kuukauden aikana. Koko väestöstä näin ajattelee 51 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 49 prosenttia. Arabiankielisillä vastaajilla vastaava luku on 44 prosenttia.

Venäjänkielisistä vastaajista 34 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista 29 prosenttia on erittäin tai melko huolestunut terrori-iskusta seuraavan 12 kuukauden aikana. Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin ajattelee 26 prosenttia. Koko väestöstä 25 prosenttia vastaajista ja ruotsinkielisistä vastaajista 17 prosenttia on erittäin tai melko huolissaan terrori-iskun mahdollisuudesta seuraavan 12 kuukauden aikana.

**Kuvio 29.** ”Kuinka huolestunut olet siitä, että saatat seuraavien 12 kuukauden aikana kokea jotain seuraavista?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakaumat (%).



Vastaajilta kysyttiin, ovatko he viimeisten 12 kuukauden aikana vältelleet seuraavia asioita fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän pelossa: välttänyt kulkemasta tietyillä kaduilla tai alueilla, välttänyt menemästä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä, ja välttänyt olemasta kahdestaan tuntemani henkilön kanssa.

Tietyillä kaduilla tai alueella koko ajan tai usein kulkemista välttäviä on vastaajien joukossa vain vähän (Kuvio 30). Arabiankielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 10 prosenttia kertoo välttelevänsä koko ajan tai usein tietyillä alueilla tai kaduilla kulkemista, koska pelkäävät joutuvansa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi. Koko väestöstä näin vastaa viisi prosenttia, ruotsinkielisistä neljä prosenttia ja venäjänkielisistä seitsemän prosenttia. Vastaajia, jotka kertovat välttelevänsä tietyillä alueilla tai kaduilla kulkemista joskus, on kaikissa ryhmissä verrattain paljon. Koko väestöstä 42 prosenttia ja ruotsinkielisistä vastaajista 37 prosenttia kertoo joskus välttelevänsä kulkemista tietyillä alueilla tai kaduilla. Arabiankielisistä vastaajista 35 prosenttia, vammaisista ja toimintarajoitteisista 31 prosenttia ja venäjänkielisistä 28 prosenttia kertoo joskus välttelevänsä liikkumista tietyillä kaduilla tai alueilla.

Vastaajista vain pieni osa kertoo välttelevänsä koko ajan tai usein menemästä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä, koska pelkäävät joutuvansa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi. Korkein osuus on vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla (11 prosenttia). Pienin osuus on koko väestön vastaajilla (viisi prosenttia) ja ruotsinkielisillä vastaajilla (neljä prosenttia). Venäjänkielisisten vastaajien osalta vastaava osuus on kahdeksan prosenttia ja arabiankielisten kohdalla kuusi prosenttia.

Koko väestössä on eniten vastaajia, jotka kertovat joskus välttelevänsä menemästä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä, koska pelkäävät joutuvansa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi (39 prosenttia). Vastaava luku ruotsinkielisillä vastaajilla on 33 prosenttia ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla 31 prosenttia. Venäjänkielisistä vastaajista 28 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista 27 prosenttia välttelee joskus menemästä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä.

Kaikissa vastaajaryhmissä vain pieni osa vastaajista kertoo välttelevänsä koko ajan tai usein kahdestaan olemista tuntemansa henkilön kanssa, koska pelkäävät joutuvansa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi. Joskus näin toimivia on koko väestössä 27 prosenttia, vammaisissa ja toimintarajoitteisissa 26 prosenttia. Arabiankielisistä joskus kahdestaan oloa vältteleviä on 22 prosenttia, venäjänkielisistä 17 prosenttia ja ruotsinkielisistä 12 prosenttia.

Asioiden välttely fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi joutumisen pelossa on tavallisempaa naisilla kuin miehillä.<sup>11</sup> Koko ajan, usein tai joskus tietyillä alueilla tai kaduilla kulkemista on välttänyt koko väestön naisista kaikkiaan 59 prosenttia, kun miehillä vastaava osuus on 34 prosenttia. Venäjänkielisillä naisten osuus on 42 prosenttia ja miesten 24 prosenttia. Arabiankielisistä naisista tietyillä kaduilla tai alueilla kulkemista on

11 Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuvioissa 12–13.

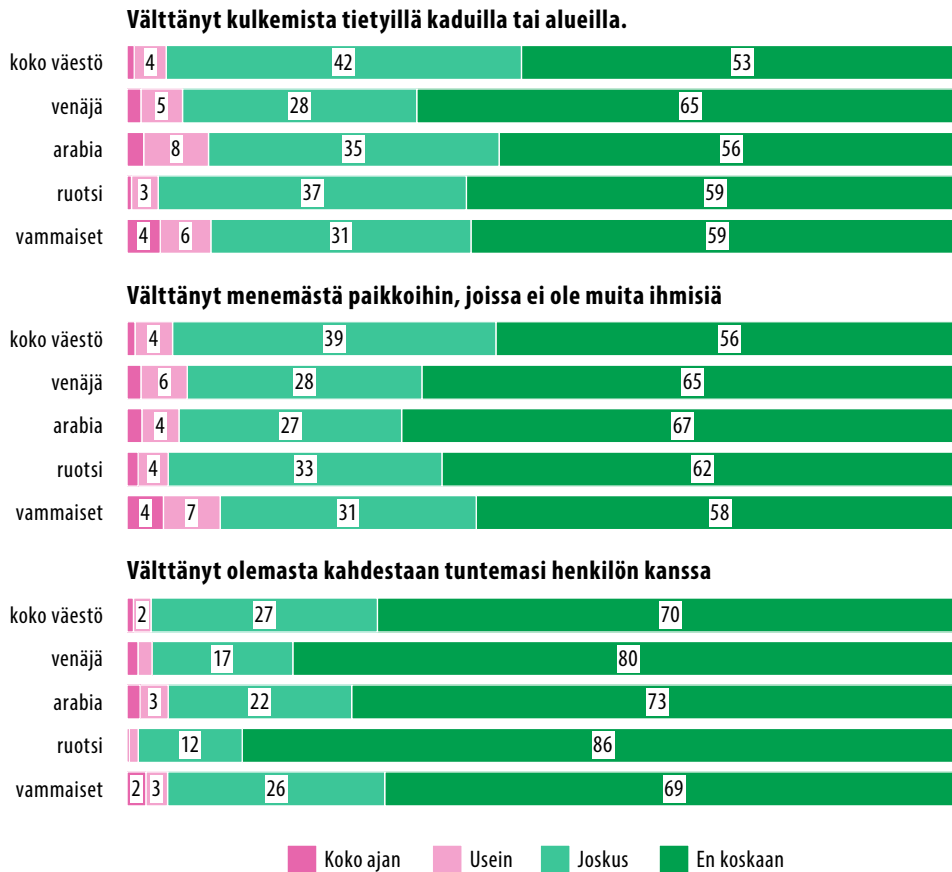
vältellyt 54 prosenttia ja miehistä 41 prosenttia. Ruotsinkielisillä naisilla osuus on 52 prosenttia ja miehillä osuus on 28 prosenttia.

Naisille on myös tavallisempaa välttää menemistä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä, koska he pelkäävät joutuvansa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi. Koko väestön naisvastaajista 60 prosenttia on välttänyt vähintään joskus menemästä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä, kun miehistä näin on tehnyt 26 prosenttia. Venäjänkielisistä naisista 46 prosenttia ja 20 prosenttia miehistä on välttänyt menemästä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä. Vastaava luku on ruotsinkielisillä naisilla 54 prosenttia ja miehillä 20 prosenttia. Vammaisista ja toimintarajoitteisista naisista yhteensä 47 prosenttia on vähintään joskus välttänyt menemästä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä, kun vastaava luku vammaisilla ja toimintarajoitteisilla miehillä on 34 prosenttia.

Vain arabiankielisten vastaajaryhmässä miehet kertovat välttävänsä naisia enemmän menemistä sellaisiin paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä. Arabiankielisistä miehistä 45 prosenttia kertoo välttävänsä ainakin joskus menemistä paikkoihin, joissa ei ole muita ihmisiä, koska pelkäävät joutuvansa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi. Arabiankielisten naisten keskuudessa vastaava osuus on 29 prosenttia.

Kahdestaan tuntemansa henkilön kanssa olemista on vältellyt jonkin verran enemmän naiset kuin miehet, mutta erot ovat pienempiä kuin kahdessa aiemmassa kysymyksessä. Arabiankielisillä vastaajilla ei ole tässä kysymyksessä eroa miesten ja naisten välillä. Koko väestöstä kahdenkeskisiä tilanteita tuntemansa henkilön kanssa on ainakin joskus välttänyt 37 prosenttia naisista ja 21 prosenttia miehistä. Venäjänkielisistä vastaajista 27 prosenttia naisista ja 10 prosenttia miehistä on vältellyt ainakin joskus kahdenkeskisiä tilanteita tuntemansa henkilön kanssa. Ruotsinkielisillä vastaavat osuudet ovat naisilla 21 prosenttia ja miehillä kuusi prosenttia ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla naisilla 35 prosenttia ja miehillä 24 prosenttia.

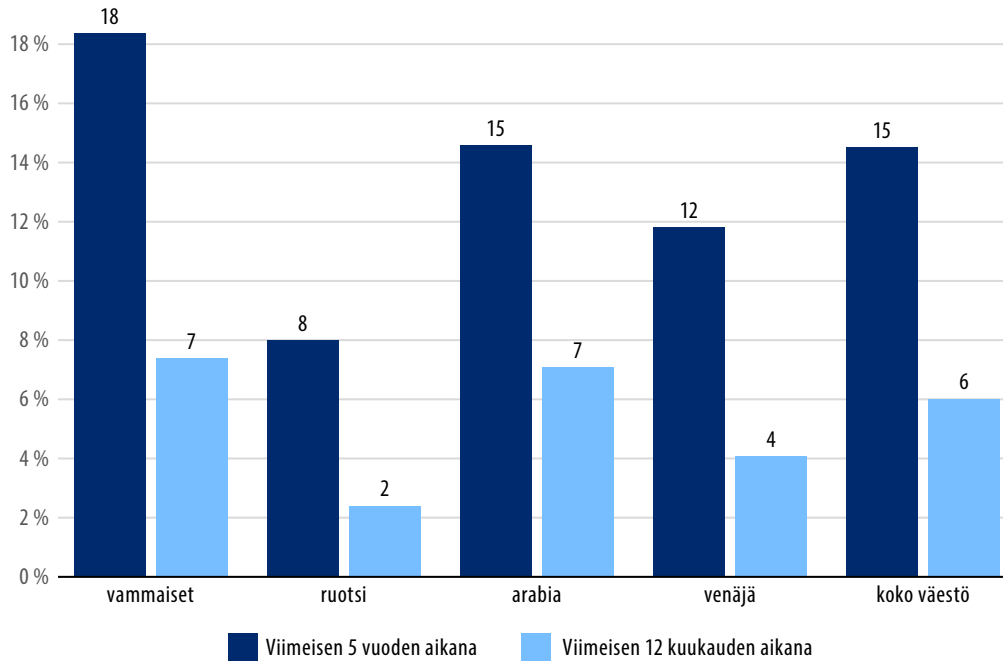
**Kuvio 30.** ”Oletko viimeisten 12 kuukauden aikana tehnyt jotain seuraavista asioista, koska olet pelännyt joutuvasi fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%).



Vastaajilta kysyttiin, onko joku tullut kotiisi tai tontillesi ilman lupaa ja varastanut tai yrittänyt varastaa jotakin viimeisten viiden vuoden tai 12 kuukauden aikana (Kuvio 31). Vammaisista ja toimintarajoitteisista 18 prosenttia ja arabian- ja venäjänkielisistä 15 prosenttia vastaa myönteisesti kysymykseen viimeisten viiden vuoden aikana tapahtuneesta kotiin tai tontille tulosta. Venäjänkielisillä vastaava osuus on 12 prosenttia ja ruotsinkielisillä kahdeksan prosenttia. Viimeisten 12 kuukauden aikana tapahtuneesta kotiin tai tontille tulosta ja varkausyrityksestä kertoo seitsemän prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista sekä arabiankielisistä vastaajista ja kuusi prosenttia prosenttia koko väestöstä. Venäjänkielisistä vastaavaa on kokenut neljä prosenttia ja ruotsinkielisistä kaksi prosenttia.



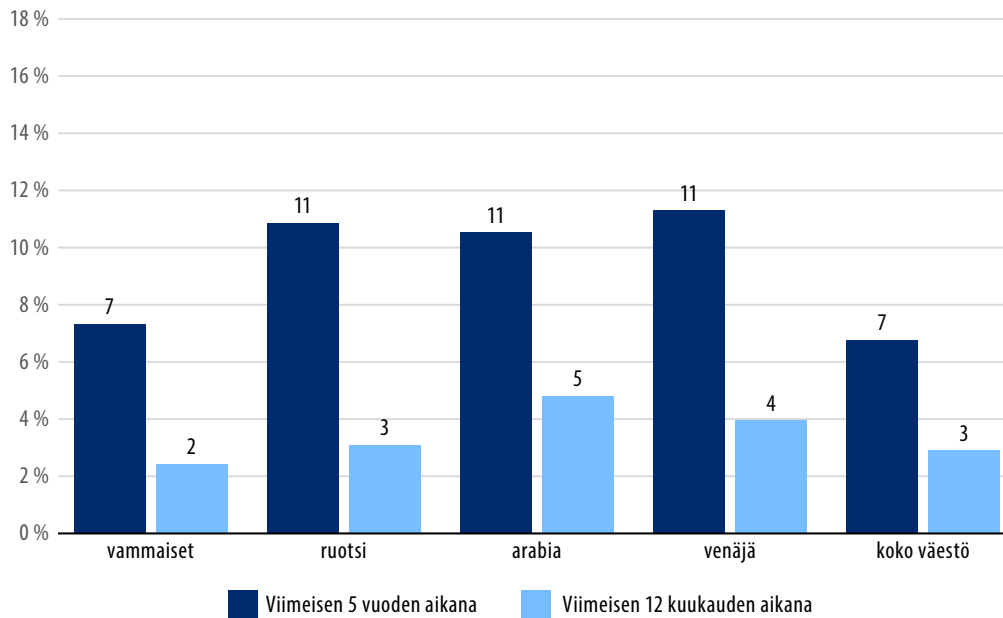
**Kuvio 31.** ”Onko kukaan tullut kotiisi tai tontillesi ilman lupaasi ja varastanut tai yrittänyt varastaa jotakin?”, kyllä-vastausten vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



Kysymykseen, onko verkkopankkitiliäsi tai luotto- tai maksukorttisi tietoja käytetty ilman lupaasi huijaamiseen tai sinulta varastamiseen, vammaisista ja toimintarajoitteisista 16 prosenttia ilmoittaa, ettei käytä verkkopankkia eikä luotto- tai maksukortteja. Muissa vastaajaryhmissä vastaavat osuudet ovat huomattavasti pienempiä: ruotsinkielisistä näin vastasi alle yksi prosentti, arabiankielisistä neljä prosenttia, venäjänkielisistä kaksi prosenttia ja koko väestöstä vain yksi prosentti.

Ruotsin-, arabian- ja venäjänkielisistä 11 prosenttia kertoo joutuneensa verkkopankkitilin tai luotto- tai maksukortin tietojen väärinkäytön kohteeksi viimeisten viiden vuoden aikana (Kuvio 32). Koko väestöllä ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaava osuus on seitsemän prosenttia. Viimeisten 12 kuukauden aikana maksutietojen väärinkäytön kohteeksi joutuneita on huomattavasti vähemmän, vain kahdesta viiteen prosenttia vastaajista eri vastaajaryhmissä.

**Kuvio 32.** Verkkopankkitilin tai luotto- tai maksukortin tietojen hyväksikäytön tai varkauden uhriksi joutuneiden vastaajaryhmittäiset osuudet (%) viimeisten viiden vuoden ja 12 kuukauden aikana.

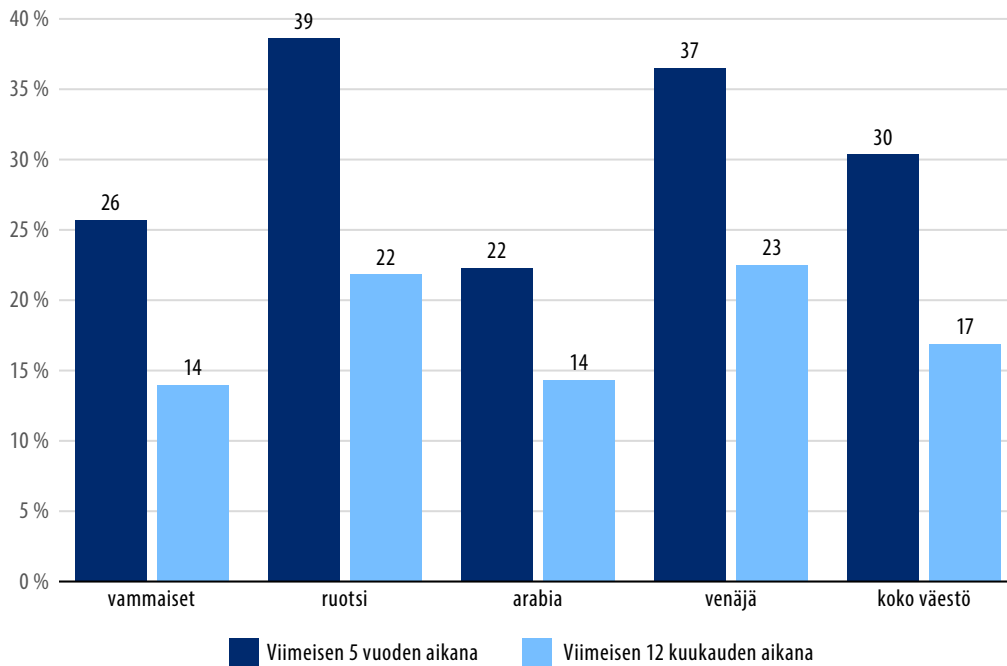


Vastaajilta kysyttiin myös, onko heitä huijattu tai johdettu harhaan heidän ostamiensa tavaroitten tai palveluiden määrän, laadun, hinnan tai toimituksen suhteen kaupassa tai esimerkiksi verkko-ostoksissa. Kysymyksessä eroteltiin viimeisten viiden vuoden ja viimeisten 12 kuukauden ajanjakso.

Viimeisten viiden vuoden aikana huijatuksi tai harhaanjohdetuksi on tullut 39 prosenttia ruotsinkielisistä ja 37 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista (Kuvio 33). Koko väestöstä näin on tapahtunut 30 prosentille ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 26 prosentille. Arabiankielisistä vastaajista 22 prosenttia kertoo tullessa huijatuksi viimeisten viiden vuoden aikana.

Viimeisten 12 kuukauden aikana huijauksi tulneiden osuudet ovat pienempiä. Venäjänkielisistä näin on tapahtunut 23 prosentille ja ruotsinkielisistä 22 prosentille. Koko väestöllä vastaava osuus on 17 prosenttia ja arabiankielisillä sekä vammaisilla ja toimintarajoitteisilla 14 prosenttia.

**Kuvio 33.** Kaupassa tai verkko-ostoksissa huijatuksi tai harhaan johdetuksi joutuneiden vastaajaryhmittäiset osuudet (%) viimeisten viiden vuoden ja 12 kuukauden aikana.

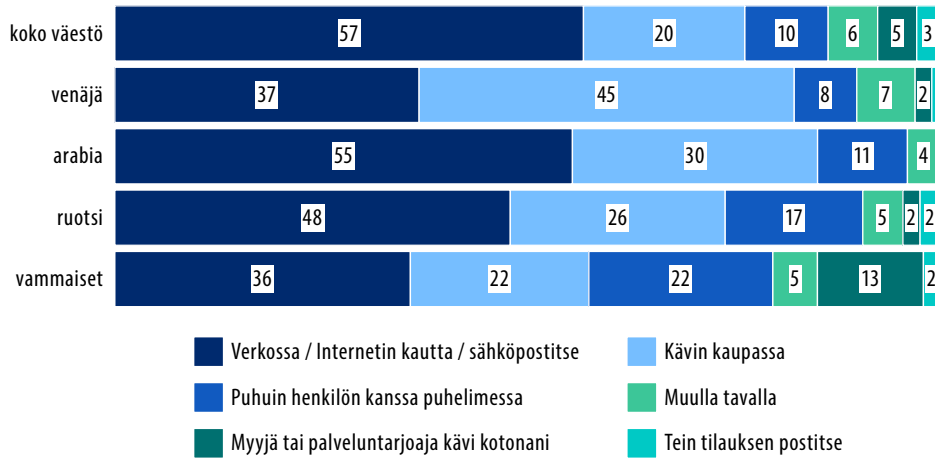


Valtaosa huijaus- tai harhaanjohtamistapauksista on tapahtunut kaikille vastaajaryhmille verkossa tai sähköpostitse (Kuvio 34). Koko väestöstä näin asioidessaan huijatuksi on tullut 57 prosenttia, arabiankielisistä 55 prosenttia ja ruotsinkielisistä 48 prosenttia. Venäjänkielillä ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaava osuus on 37 ja 36 prosenttia. Kaupassakäynnin yhteydessä huijatuksen tai harhaanjohtamisen on kokenut 45 prosenttia venäjänkielisistä ja 30 prosenttia arabiankielisistä vastaajista. Ruotsinkielisillä vastaava osuus on 26 prosenttia ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla sekä koko väestöllä noin viidesosa.

Puhelimessa huijatuksi tulemista esiintyi 8–22 prosentilla vastaajaryhmistä, vammaisilla ja toimintarajoitteisilla ja ruotsinkielisillä muita enemmän. Vammaisista ja toimintarajoitteisista 13 prosenttia kertoo, että he ovat tulleet huijatuksi tai harhaan johdetuksi tilanteessa, jossa myyjä tai palveluntarjoaja on käynyt heidän kotonaan.

Viimeisimmän huijaus- tai harhauttamistapauksen kohdalla vammaisista ja toimintarajoitteisista 36 prosenttia, ruotsinkielisistä 54 prosenttia, arabiankielisistä 70 prosenttia, venäjänkielisistä 62 prosenttia ja koko väestöstä 56 prosenttia kertoo tilanteensa tuotteen ulkomailta.

**Kuvio 34.** ”Viimeksi kun sinua huijattiin tai johdettiin harhaan tilatessasi tai ostaessasi jotain, niin missä tilanteessa tämä tapahtui?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



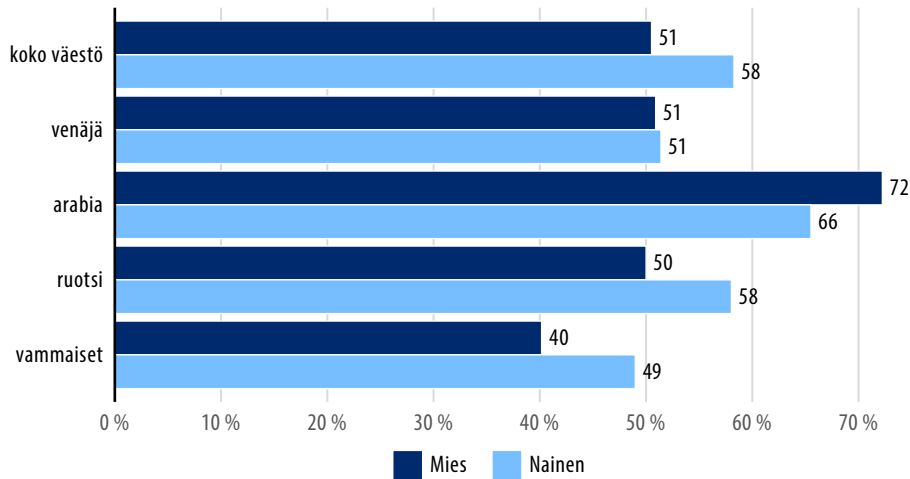
## 5.2 Häirintä

Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajien kokemuksia häirinnästä, kuten nimittelystä, solvaamisesta, väkivallalla uhkaamisesta ja loukkaamisesta. Määrällisen tarkastelun lisäksi tarkastellaan sitä, kuka tai millainen henkilö häirintään on syyllistynyt, missä häirintä tapahtui ja oliko häirintä luonteeltaan seksuaalinen.

Vastaajien häirintäkokemuksia selvitettiin kysymällä, kuinka monta kertaa viimeisten viiden vuoden aikana joku on käyttäytynyt seuraavilla tavoilla: sanonut loukkaavia tai uhkaavia asioita sinulle henkilökohtaisesti, kuten solvannut tai nimitellyt sinua, uhannut sinua väkivallalla, tehnyt sinulle loukkaavia tai uhkaavia eleitä tai tuijottanut sinua sopimattomasti, lähettänyt sinulle sähköposteja tai tekstiviestejä, jotka olivat loukkaavia tai uhkaavia, ja julkaissut sinua loukkaavia tai uhkaavia kommentteja internetissä.

Tarkasteltaessa vähintään kerran jotakin yllämainituista tapahtumista kokeneiden sukupuolittaista jakaumaa käy ilmi, että naiset ovat joutuneet miehiä useammin häirinnän kohteeksi koko väestön, ruotsinkielisten sekä vammaisten ja toimintarajoitteisten vastaajien ryhmissä (Kuvio 35). Venäjänkielisten ryhmässä häirinnän kohteeksi on joutunut yhtä suuri osa miehiä kuin naisia (51 prosenttia). Arabiankielististä häirinnän kohteeksi on joutunut suurempi osa miehiä (72 prosenttia) kuin naisia (66 prosenttia). Ylipäätään arabiankielisten vastaajaryhmässä häirinnän kohteeksi joutuminen on yleisintä. Seuraavaksi yleisintä se on koko väestön ja ruotsinkielisten vastaajaryhmissä (molemmissa noin 50 prosenttia miehistä ja 58 prosenttia naisista). Vähiten yleistä häirinnän kohteeksi joutuminen on vammaisten ja toimintarajoitteisten joukossa (40 prosenttia miehistä ja 49 prosenttia naisista).

**Kuvio 35.** Vähintään kerran häirintää viimeisten viiden vuoden aikana kokeneiden vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat sukupuolittain (%).



Vastaajien yleisimmin kokema häirintä on joko sanallista solvaamista ja nimittelyä tai uhkaavia ja loukkaavia eleitä.<sup>12</sup> Arabiankieliset vastaajat erottuivat vastaajaryhmänä, joka on kokenut häiritsevää tai loukkaavaa kohtelua muita ryhmiä enemmän (Kuvio 36). Heistä 60 prosenttia kertoo, että joku on vähintään kerran viimeisten viiden vuoden aikana sanonut loukkaavia tai uhkaavia asioita heille henkilökohtaisesti (esimerkiksi solvannut tai nimittellyt). Koko väestöstä vastaavaa on kokenut 45 prosenttia. Venäjän- ja ruotsinkielisistä vastaavaa on kokenut 41 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 36 prosenttia. Koko väestön, ruotsinkielisten sekä vammaisten ja toimintarajoitteisten osalta naiset ovat kokeneet miehiä enemmän sitä, että joku on sanonut heille henkilökohtaisesti loukkaavia tai uhkaavia asioita. Arabiankielisten ryhmässä asia oli päinvastoin, ja venäjänkielisten ryhmässä ei ollut eroa miesten ja naisten välillä.

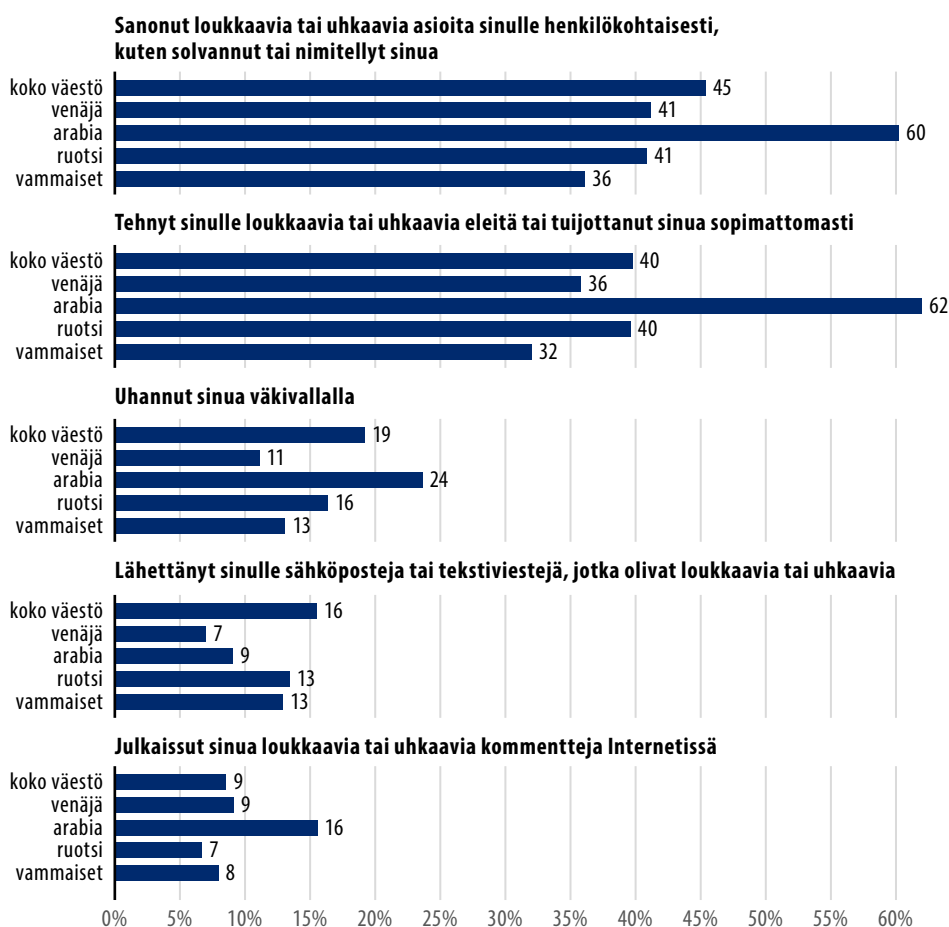
Loukkaavien tai uhkaavien eleiden tai sopimattoman tuijotuksen kohteeksi on joutunut 62 prosenttia arabiankielisistä vastaajista. Koko väestöstä ja ruotsinkielisistä vastaajista vastaavaa on kokenut 40 prosenttia ja venäjänkielisistä 36 prosenttia. Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin on kokenut 32 prosenttia. Venäjän- ja arabiankielisten ryhmässä loukkaavien eleiden tai tuijotuksen kohteeksi joutuminen on tavallisempaa miesten kuin naisten keskuudessa, ja muissa ryhmissä toisinpäin. Väkivallan uhkaa on kokenut neljäsosa arabiankielisistä vastaajista ja viidesosa koko väestöstä. Ruotsinkielisistä sitä on kokenut 16 prosenttia, vammaisista ja toimintarajoitteisista 13 prosenttia ja venäjänkielisistä 11 prosenttia. Kaikissa ryhmissä sen kokeminen on tavallisempaa miesten kuin naisten keskuudessa.

<sup>12</sup> Sukupuolittaiset osuudet tässä kuvattavien asioiden kohteeksi joutuneista vastaajista on esitetty liitteessä kuviossa 14.

Loukkaavia tai uhkaavia sähköposteja tai tekstiviestejä on saanut 16 prosenttia koko väestöstä ja 13 prosenttia ruotsinkielisistä sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista. Arabiankielisistä niitä on saanut yhdeksän ja venäjänkielisistä seitsemän prosenttia. Loukkaavien tai uhkaavien viestien saaminen on tavallisempaa naisilla kuin miehillä koko väestön, ruotsinkielisten sekä vammaisten ja toimintarajoitteisten joukossa. Venäjän- ja arabiankielisillä se on hieman tavallisempaa miehillä kuin naisilla.

Loukkaavien tai uhkaavien kommenttien julkaisun kohteeksi internetissä on joutunut 16 prosenttia arabiankielisistä ja yhdeksän prosenttia venäjänkielisistä sekä koko väestöstä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaavan kohteeksi on joutunut kahdeksan ja ruotsinkielisistä seitsemän prosenttia. Tällaisen toiminnan kohteeksi joutuminen on tavallisempaa miehillä kuin naisilla arabian-, venäjän- ja ruotsinkielisten joukossa. Koko väestössä ero on hyvin pieni, ja vammaisten ja toimintarajoitteisten ryhmässä ei ollut eroa miesten ja naisten välillä.

**Kuvio 36.** Vähintään kerran viiden viimeisten vuoden aikana tietynlaista kohtelua kokeneiden henkilöiden vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



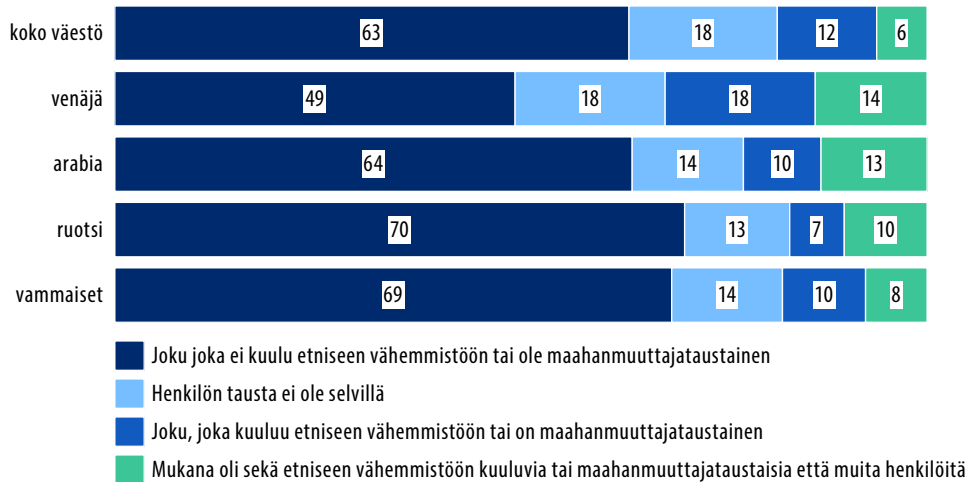
Vastaajalta selvitettiin myös, kuka viimeisimmän uhkaavan tai loukkaavan teon on tehnyt. Vastaajien oli mahdollista valita yksi tai useampi vastausvaihtoehto. Tästä syystä useamman vaihtoehdon valinneet ovat useampi vastaus -kategoriassa. Kaikissa vastaajaryhmissä tavallisimmin teon on tehnyt tuntematon henkilö (Taulukko 9). Erityisen tavallista tämä on arabiankielisten vastaajien joukossa. Koko väestön, ruotsinkielisten ja venäjänkielisten joukossa seuraavaksi tavallisimmin uhkaavan tai loukkaavan teon on tehnyt vastaajan työhön liittyvä asiakas. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 20 prosentilla viimeisimmän loukkaavan teon on tehnyt joku muu kuin heidän tuntemansa henkilö.

**Taulukko 9.** "Kun ajattelet viimeisintä loukkaavaa tai uhkaavaa tapausta, niin kuka teki sen sinulle?", vastaajaryhmittäiset vastaukset (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Joku tuntematon henkilö	41	52	59	44	34
Työhösi liittyvä asiakas	6	14	3	10	14
Joku muu tuntemasi henkilö	20	7	4	8	7
Työtoveri	3	6	5	8	6
Tuttava tai ystävä	5	5	5	3	6
Perheenjäsen tai sukulainen	10	4	2	2	9
Naapuri	5	1	4	6	3
En osaa sanoa	1	1	2	2	1
En halua vastata	0	0	1	1	0
Useampi vastaus	9	10	15	16	20
(N)	(266)	(407)	(319)	(279)	(574)

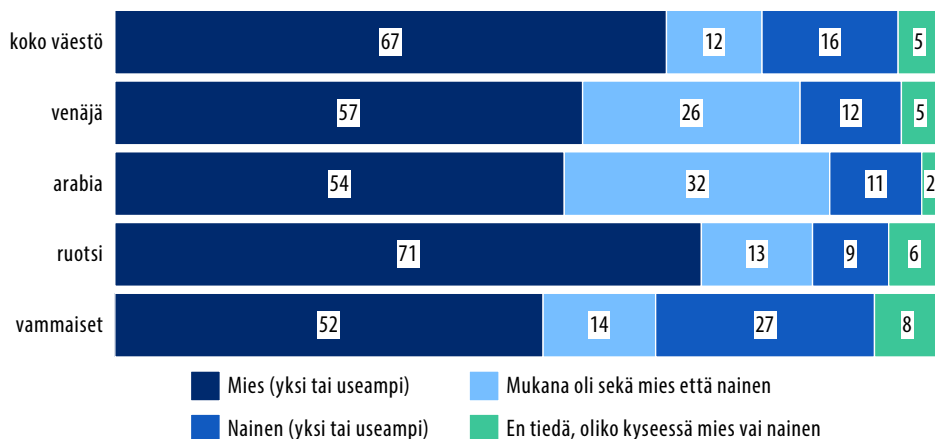
Vastaajilta kysyttiin myös tietoja loukkaavan tai uhkaavan tapauksen tehneestä henkilöstä (Kuvio 37). Kaikilla vastaajaryhmillä loukkaavan tai uhkaavan tapauksen on useimmiten tehnyt henkilö, joka ei kuulu etniseen vähemmistöön tai ole maahanmuuttajataustainen. Seuraavaksi useiten henkilön tausta ei ollut selvillä. Venäjänkielisillä vastaajilla on hieman muita ryhmiä tavallisempaa, että loukkaavan teon tehnyt henkilö kuuluu etniseen vähemmistöön tai on maahanmuuttajataustainen.

**Kuvio 37.** "Miten kuvailisit sitä henkilöä tai niitä henkilöitä, jotka tekivät tämän sinulle?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vastaajilta kysyttiin lisäksi loukkaavan teon tekijän sukupuolta (Kuvio 38).<sup>13</sup> Kaikissa vastaajaryhmissä tekijänä on useimmiten mies (yksi tai useampi). Tavallisinta tämä on koko väestön ja ruotsinkielisten keskuudessa. Venäjän- ja arabiankielisten keskuudessa on muita vastaajaryhmiä tavallisempaa, että loukkaavan teon tekemisessä on mukana sekä mies että nainen. Yleisesti ottaen miehet ovat useammin joutuneet miehen tekemän ja naiset naisen tekemän loukkaavan teon kohteeksi. Arabiankielististä naisista 45 prosenttia kertoo tekijänä olleen sekä mies että nainen.

**Kuvio 38.** "Oliko henkilö, joka teki tämän sinulle, mies vai nainen?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



<sup>13</sup> Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuviossa 15.



Vastaajilta kysyttiin myös, oliko heidän mielestään viimeisin heidän kohtaamansa loukkaava tai uhkaava teko seksuaalinen (Taulukko 10). Koettu uhkaava teko on huomattavasti useammin seksuaalinen silloin, kun sen kohteena ovat naiset. Koko väestöstä ja ruotsinkielisistä noin viidesosa naisista vastaa teon olleen seksuaalinen. Venäjänkielisistä näin on 13 prosentilla naisvastaajista ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla naisvastaajilla 12 prosentilla. Arabiankielisten naisten keskuudessa on harvinaisinta, että loukkaava tapaus on luonteeltaan seksuaalinen.

**Taulukko 10.** ”Kun ajattelet vielä sitä mitä olet kokenut, oliko tapaus luonteeltaan seksuaalinen?”, sukupuolittaiset vastausjakaumat vastaajaryhmittäin (%).

	Miehet		Naiset	
	(%)	(N)	(%)	(N)
vammaiset	3	96	12	168
ruotsi	2	183	19	220
arabia	2	242	8	75
venäjä	3	113	13	163
koko väestö	4	243	22	321

Vastaajia pyydettiin vielä tarkentamaan viimeisimmän koetun loukkaavan tai uhkaavan tilanteen osalta sen tapahtumapaikka (Taulukko 11). Kaikilla vastaajaryhmillä tyypillisin loukkaavan tai uhkaavan tilanteen tapahtumapaikka on katu, tori, puisto, pysäköintialue tai muu julkinen paikka. Arabiankielisistä 52 prosentilla viimeisin loukkaava tai uhkaava tilanne on tapahtunut julkisella paikalla. Ruotsinkielisillä näin on käynyt 40 prosentilla, venäjänkielisistä 36 prosentilla ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 34 prosentilla. Koko väestöllä vastaava luku on 28 prosenttia.

Toiseksi eniten loukkaavia tai uhkaavia tilanteita on tapahtunut työpaikalla kaikilla muilla vastaajaryhmillä paitsi vammaisilla ja toimintarajoitteisilla. Venäjänkielisistä vastaajista 30 prosenttia ja ruotsinkielisistä 27 prosenttia kertoo, että viimeisin loukkaava tai uhkaava tilanne on tapahtunut työpaikalla. Vastaava luku on 26 prosenttia koko väestön vastaajilla, 13 prosenttia arabiankielisillä vastaajilla ja yhdeksän prosenttia vammaisilla ja toimintarajoitteisilla. Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla toiseksi yleisin tapahtumapaikka on oma koti. Heistä 22 prosenttia kertoo, että viimeisimmän loukkaavan tai uhkaavan tilanteen tapahtumapaikka on ollut oma koti. Tätä selittänee pitkälti se, että vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat tarvitsevat toisten ihmisten apua kotonaan. Arabiankielisillä vastaajilla viimeisimmän loukkaavan tai uhkaavan tilanteen tapahtumapaikka on yhtä usein kauppa, kahvila, ravintola, pubi tai klubi kuin työpaikka (13 prosenttia).

**Taulukko 11.** ”Missä viimeisin kokemasi loukkaava tai uhkaava tilanne tapahtui?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Kadulla, torilla, puistossa, pysäköintialueella tai muulla julkisella paikalla	34	40	52	36	28
Töissä	9	27	13	30	26
Kaupassa, kahvilassa, ravintolassa, pubissa tai klubilla	10	13	13	7	13
Omassa kodissasi	22	5	6	8	13
Jossain muualla Suomessa	10	7	7	7	6
Muussa talossa tai asunnossa	11	2	2	2	7
Koulussa tai oppilaitoksessa	3	3	2	5	4
Ulkomailla	1	3	5	5	3
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(n)	(250)	(378)	(308)	(261)	(540)

### 5.3 Väkivalta

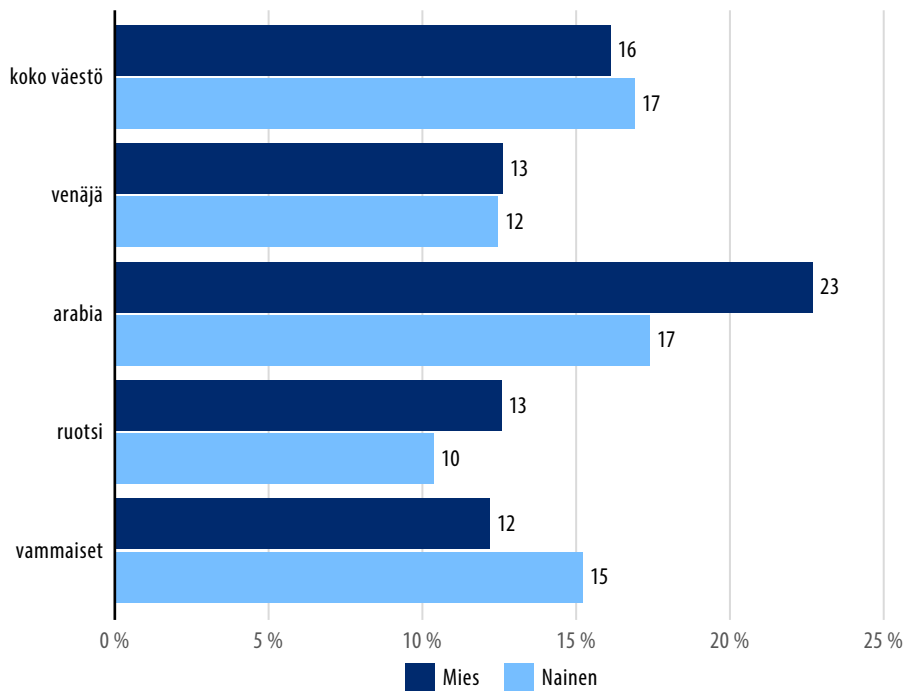
Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajien kokemaa fyysistä väkivaltaa. Määrällisen tarkastelun lisäksi tarkastellaan sitä, kuka tai millainen henkilö on syyllistynyt fyysiseen väkivaltaan, millaisia seurauksia väkivallasta on aiheutunut ja mihin organisaatioihin vastaaja on mahdollisesti ollut yhteydessä poliisin lisäksi.

Vastaajien kokemaa fyysistä väkivaltaa selvitettiin kysymällä, kuinka monta kertaa viimeisten viiden vuoden aikana joku on käyttäytynyt seuraavilla tavoilla heitä kohtaan: läimäytännyt sinua, heittänyt jollakin, töninyt sinua tai vetänyt sinua hiuksista, lyönyt sinua nyrkillä tai jollain muulla, joka satuttaa, potkinut tai riepotellut sinua tai hakannut sinut tai yrittänyt tukehduttaa tai kuristaa sinua.

Tarkasteltaessa vähintään kerran jotakin yllämainituista väkivallan muodoista kokeneiden sukupuolittaisia jakaumia vastaajaryhmittäin käy ilmi, että arabiankieliset miehet erottuvat ryhmänä, jolla on väkivaltakokemuksia muita enemmän (Kuvio 39). Heistä 23 prosenttia kertoo kokeneensa fyysistä väkivaltaa vähintään kerran. Myös ruotsinkielisistä vastaajista miehet (13 prosenttia) ovat kokeneet naisia (10 prosenttia) hieman useammin fyysistä väkivaltaa. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista naiset (15 prosenttia)

ovat kokeneet fyysistä väkivaltaa hieman miehiä (12 prosenttia) useammin. Venäjänkielisillä vastaajilla ja koko väestön vastaajilla ei ole eroa sukupuolten välillä.

**Kuvio 39.** Vähintään kerran viimeisten viiden vuoden aikana fyysistä väkivaltaa kokeneiden sukupuolittaiset osuudet eri vastaajaryhmissä (%).



Tarkasteltaessa eri väkivallan muotoja vähintään kerran viiden viime vuoden aikana kokeneiden vastaajaryhmittäisiä osuuksia käy ilmi, että kaikkien osalta tavallisin koettu väkivallan muoto on läimäyttämisen, heittäminen, tönimisen tai hiuksista vetämisen kohteeksi joutuminen (Kuvio 37). Arabiankielisistä vastaajista 18 prosenttia ja 15 prosenttia koko väestöstä on joutunut tällaisen väkivallan uhriksi vähintään kerran viimeisten viiden vuoden aikana. Venäjänkielisillä sekä vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaava luku on 12 prosenttia. Ruotsinkielisistä vastaajista tällaisen väkivallan kohteeksi kertoo joutuneensa 10 prosenttia vastaajista.

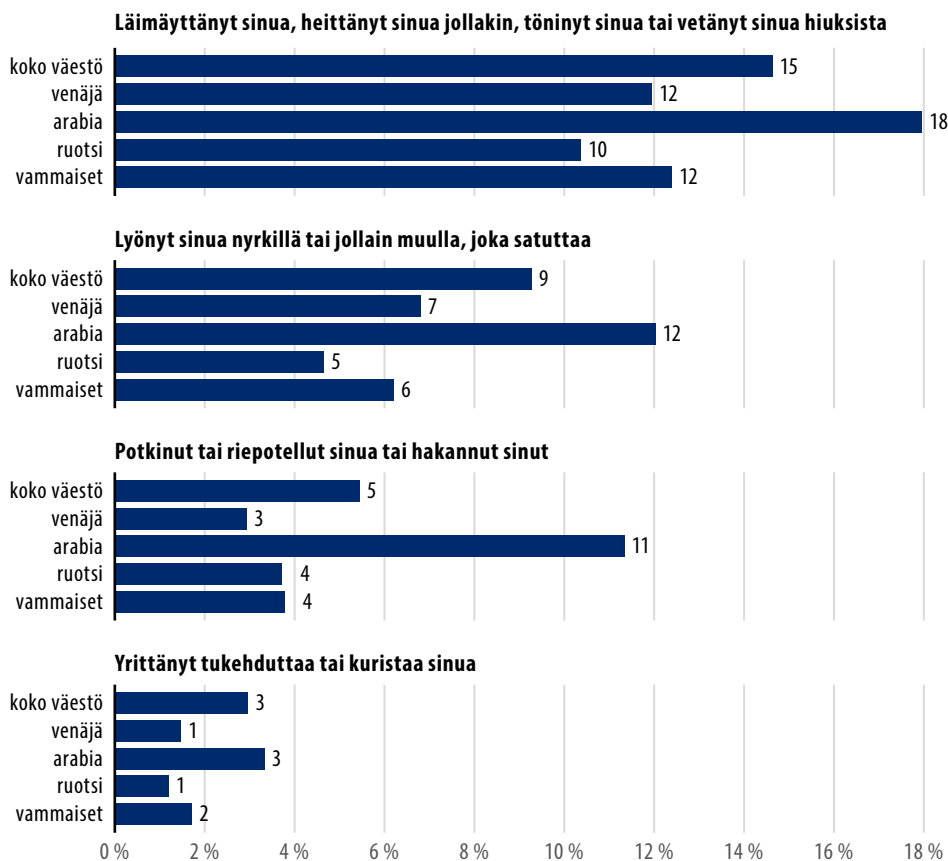
Seuraavaksi tavallisin koettu väkivallan muoto on nyrkillä tai muulla satuttavalla lyömisen kohteeksi joutuminen. Arabiankielisistä vastaajista 12 prosenttia ja koko väestöstä yhdeksän prosenttia on joutunut tällaisen väkivallan uhriksi vähintään kerran viimeisten viiden vuoden aikana. Venäjänkielisillä vastaajilla vastaava luku on seitsemän prosenttia ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla kuusi prosenttia. Ruotsinkielisistä vastaajista viisi prosenttia kertoo joutuneensa tällaisen väkivallan uhriksi.

Potkimisen, riepottelun tai hakkaamisen kohteeksi on joutunut 11 prosenttia arabiankielistä vastaajista ja viisi prosenttia koko väestöstä. Ruotsinkielisistä vastaajista ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista molemmista neljä prosenttia on joutunut tällaisen väkivallan uhriksi vähintään kerran viimeisten viiden vuoden aikana. Venäjänkielisillä vastaava luku on kolme prosenttia.

Harvinaisin koettu väkivallan muoto on tukehdutus- tai kuristusyrityksen kohteeksi joutuminen. Arabiankielistä vastaajista ja koko väestön vastaajista molemmista kolme prosenttia on joutunut tällaisen väkivallan uhriksi viimeisten viiden vuoden aikana. Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaava luku on kaksi prosenttia. Ruotsinkielisistä vastaajista ja venäjänkielisistä vastaajista tällaisen väkivallan uhriksi on joutunut yksi prosentti.

Tulosten mukaan arabiankieliset vastaajat joutuvat eri väkivallan muotojen kohteeksi muita ryhmiä enemmän. Toiseksi eniten kokemuksia eri väkivallan muodoista on koko väestön edustajilla.

**Kuvio 40.** Vähintään kerran kunkin kysymyksen mukaista väkivaltaa viimeisten viiden vuoden aikana kokeneiden henkilöiden vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



Vastaajilta selvitettiin myös, kuka viimeisimmän uhkaavan tai loukkaavan teon on tehnyt. Vastaajien oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto. Tästä syystä useamman vaihtoehdon valinneet ovat useampi vastaus -kategoriassa.

Perheenjäsen tai sukulainen on yleisin fyysisen väkivallan tekijä ruotsinkielisten, venäjänkielisten ja koko väestön vastaajien keskuudessa (Taulukko 12). Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla yleisin tekijä on joku muu heidän tuntemansa henkilö (29 prosenttia), mutta suunnilleen yhtä yleisesti tekijä on perheenjäsen tai sukulainen (27 prosenttia). Arabiankielisillä yleisin väkivallantekijä on joku tuntematon henkilö (53 prosenttia) ja perheenjäsen tai sukulainen vain 11 prosentilla vastaajista. Tuttava tai ystävä on väkivallan tekijänä 14 prosentilla ruotsinkielisistä ja koko väestön vastaajista. Työhön liittyvä asiakas on tekijänä 13 prosentilla ruotsinkielisistä ja 14 prosentilla koko väestön vastaajista.

**Taulukko 12.** ”Kun ajattelet viimeisintä tapausta, kun koit fyysistä väkivaltaa, niin kuka teki sen sinulle?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

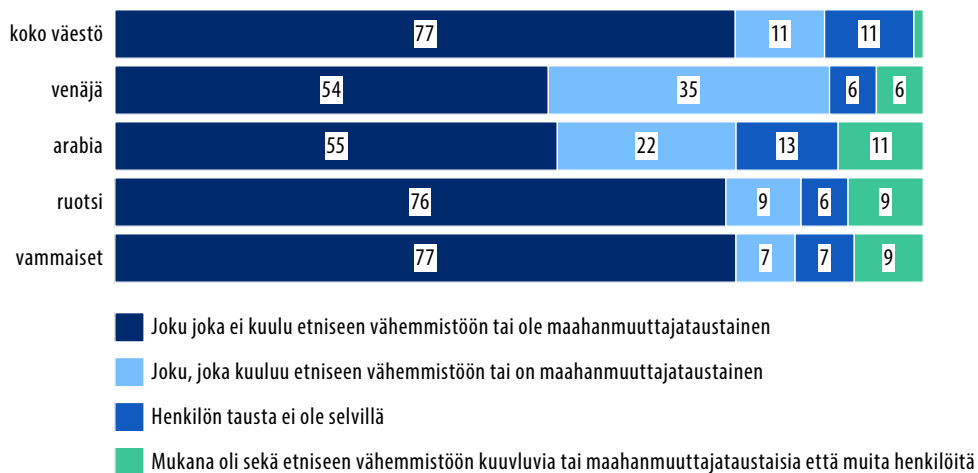
	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Joku tuntematon henkilö	18	28	53	22	18
Perheenjäsen tai sukulainen	27	31	11	36	28
Joku muu tuntemasi henkilö	29	5	8	16	13
Tuttava tai ystävä	7	14	7	10	14
Työhösi liittyvä asiakas	9	13	5	6	14
Työtoveri	2	2	3	7	2
Naapuri	1	1	6	0	1
En halua vastata	0	0	2	0	1
En osaa sanoa	0	0	0	1	1
Useampi vastaus	7	6	5	2	8
(N)	(82)	(86)	(97)	(69)	(173)

Vastaajilta kysyttiin myös tietoja fyysisestä väkivaltaa tehneestä henkilöstä (Kuvio 38). Kaikilla vastaajaryhmillä väkivallan tekijänä on useimmiten henkilö, joka ei kuulu etniseen vähemmistöön tai ei ole maahanmuuttajataustainen. Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla ja koko väestön vastaajilla näin on 77 prosentin kohdalla.

Venäjänkieliset ja arabiankieliset vastaajat erottuvat siinä, että toiseksi useimmin väkivallantekijä kuuluu etniseen vähemmistöön tai on maahanmuuttajataustainen. Yhteensä 35 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista kertoo, että väkivallantekijä kuuluu etniseen vähemmistöön tai on maahanmuuttaja. Arabiankielisillä vastaava luku on 22 prosenttia.

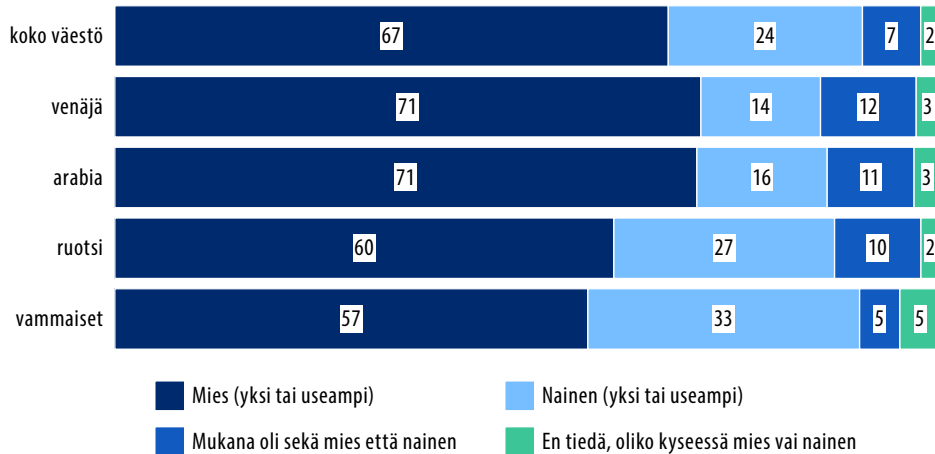
Koko väestön vastaajien väkivaltakokemukset erottuvat muista siinä, että heidän kokemassa väkivallassa on harvemmin mukana sekä etniseen vähemmistöön kuuluvia tai maahanmuuttajataustaisia ja muita henkilöitä.

**Kuvio 41.** "Miten kuvailisit sitä henkilöä tai niitä henkilöitä, jotka viimeksi vahingoittivat sinua fyysisesti?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vastaajilta kysyttiin lisäksi väkivallan tekijän sukupuolta (Kuvio 39). Kaikilla vastaajaryhmillä useimmiten väkivallantekijänä on yksi tai useampi mies. Venäjän- ja arabiankielisillä näin on 71 prosentilla vastaajista, koko väestöllä 67 prosentilla vastaajista ja ruotsinkielisillä ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla noin 60 prosentilla vastaajista. Seuraavaksi tavallisinta kaikilla vastaajaryhmillä on, että tekijänä on yksi tai useampi nainen, ja sen jälkeen tavallisimmin tekijänä on sekä mies että nainen. Vain harvoin vastaajat eivät tieneet, kumpaa sukupuolta tekijä edusti.

**Kuvio 42.** ”Oliko henkilö, joka vahingoitti sinua fyysisesti viimeisimmällä kerralla mies vai nainen?”, vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%).



Fyysistä väkivaltaa kokeneista arabiankielisistä vastaajista ja koko väestön vastaajista 53 prosenttia kertoo saaneensa fyysisiä vammoja väkivallanteon yhteydessä. Vammaisten ja toimintarajoitteisten kohdalla vastaava luku on 50 prosenttia ja venäjänkielisillä 49 prosenttia. Ruotsinkielisistä vastaajista 35 prosenttia kertoo saaneensa fyysisiä vammoja väkivallanteon yhteydessä.

Fyysisten vammojen lisäksi vastaajilta tiedusteltiin, millaisia psyykkisiä seurauksia väkivallan kokeminen aiheutti. Vastausvaihtoehdot olivat: ahdistuneisuus, haavoittuvaisuuden tunne, itsetunnon lasku, masennus, uniongelmat, keskittymisvaikeudet, paniikkikohtaukset, muu ja ei mitään yllä olevista. Yleisimmät koetut seuraukset kaikissa vastaajaryhmissä ovat ahdistuneisuus ja haavoittuvaisuuden tunne (Kuvio 40).

Ahdistuneisuutta on kokenut 51 prosenttia venäjänkielisistä ja arabiankielisistä vastaajista. Koko väestön vastaajista ahdistuneisuutta on kokenut väkivallan johdosta 35 prosenttia ja 32 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista. Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaava luku on 30 prosenttia.

Haavoittuvaisuuden tunnetta on kokenut 46 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista ja 45 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista. Arabiankielisillä vastaava luku on 42 prosenttia ja ruotsinkielisillä 41 prosenttia. Koko väestöstä haavoittuvaisuuden tunnetta on väkivallan seurauksena kokenut 28 prosenttia.

Eniten itsetunnon laskua ovat kokeneet venäjänkieliset vastaajat (36 prosenttia). Ruotsinkielisistä vastaajista sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista itsetunnon laskua

on kokenut 23 prosenttia. Koko väestön vastaajista 21 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista 19 prosenttia on kokenut väkivallan seuraksena itsetunnon laskua.

Masennusta on kokenut 37 prosenttia arabiankielisistä vastaajista ja 30 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista. Vammaisille ja toimintarajoitteisille väkivaltakokemus on aiheuttanut masennusta 16 prosentille vastaajista. Koko väestön vastaajilla ja ruotsinkielisillä vastaava luku on molemmilla 13 prosenttia.

Uniongelmia on kokenut 31 prosenttia arabiankielisistä väkivallan kohteeksi joutuneista vastaajista. Venäjänkielisillä vastaava osuus on 22 prosenttia. Koko väestön vastaajista sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista molemmista 13 prosenttia on kokenut uniongelmia väkivaltakokemuksen jälkeen.

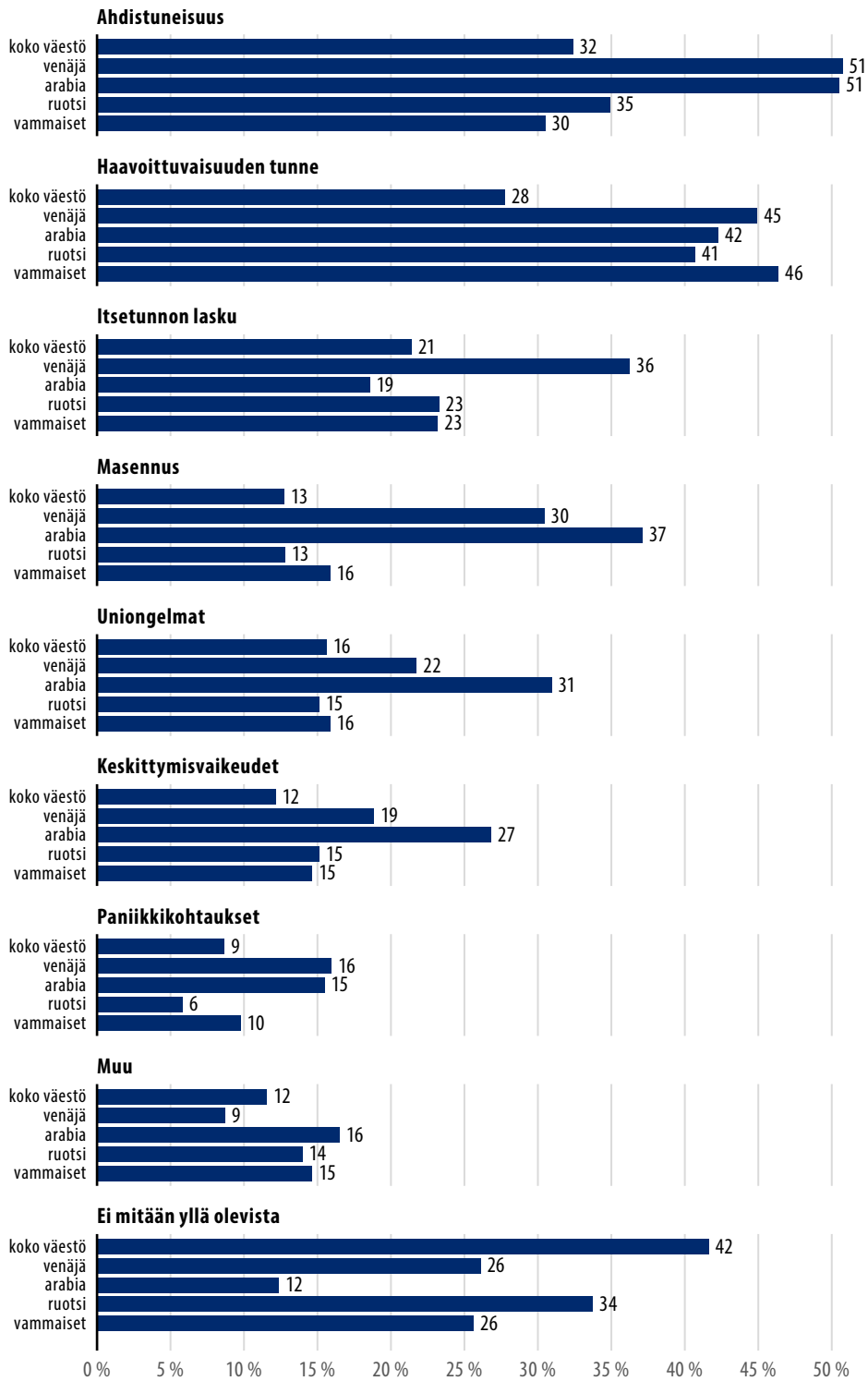
Väkivaltakokemuksen jälkeen keskittymisvaikeuksia on kokenut 27 prosenttia arabiankielisistä vastaajista ja 19 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista. Ruotsinkielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista keskittymisvaikeuksia on kokenut 15 prosenttia. Koko väestöllä vastaava osuus on 12 prosenttia.

Paniikkikohtauksia on kokenut 15 prosenttia arabiankielisistä ja 16 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista. Vammaisista ja toimintarajoitteisista on väkivaltakokemuksen jälkeen kokenut paniikkikohtauksia 10 prosenttia vastaajista ja koko väestön vastaajista yhdeksän prosenttia. Ruotsinkielisillä vastaajilla vastaava osuus on kuusi prosenttia.

Muita psyykkisiä oireita väkivallan kohteeksi joutumisen jälkeen on kokenut 9–16 prosenttia vastaajista. Koko väestön vastaajista 42 prosenttia ja ruotsinkielisistä vastaajista 34 prosenttia kertoo, ettei heillä ole ollut mitään edellä kuvatuista oireista tai seurauksista.



**Kuvio 43.** "Koitko tapauksen seurauksena jotakin seuraavista?", fyysistä väkivaltaa viimeisten viiden vuoden aikana kokeneiden vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vastaajilta kysyttiin lisäksi, olivatko he väkivallan kokemuksen jälkeen poliisin lisäksi yhteydessä lääkäriin, terveyskeskukseen tai sairaalaan, sosiaalipalveluihin, lakiasianpalveluun/asianajajaan, rikoksen uhrien tukijärjestöön, seurakuntaan/uskonnolliseen yhteisöön tai muuhun organisaatioon.

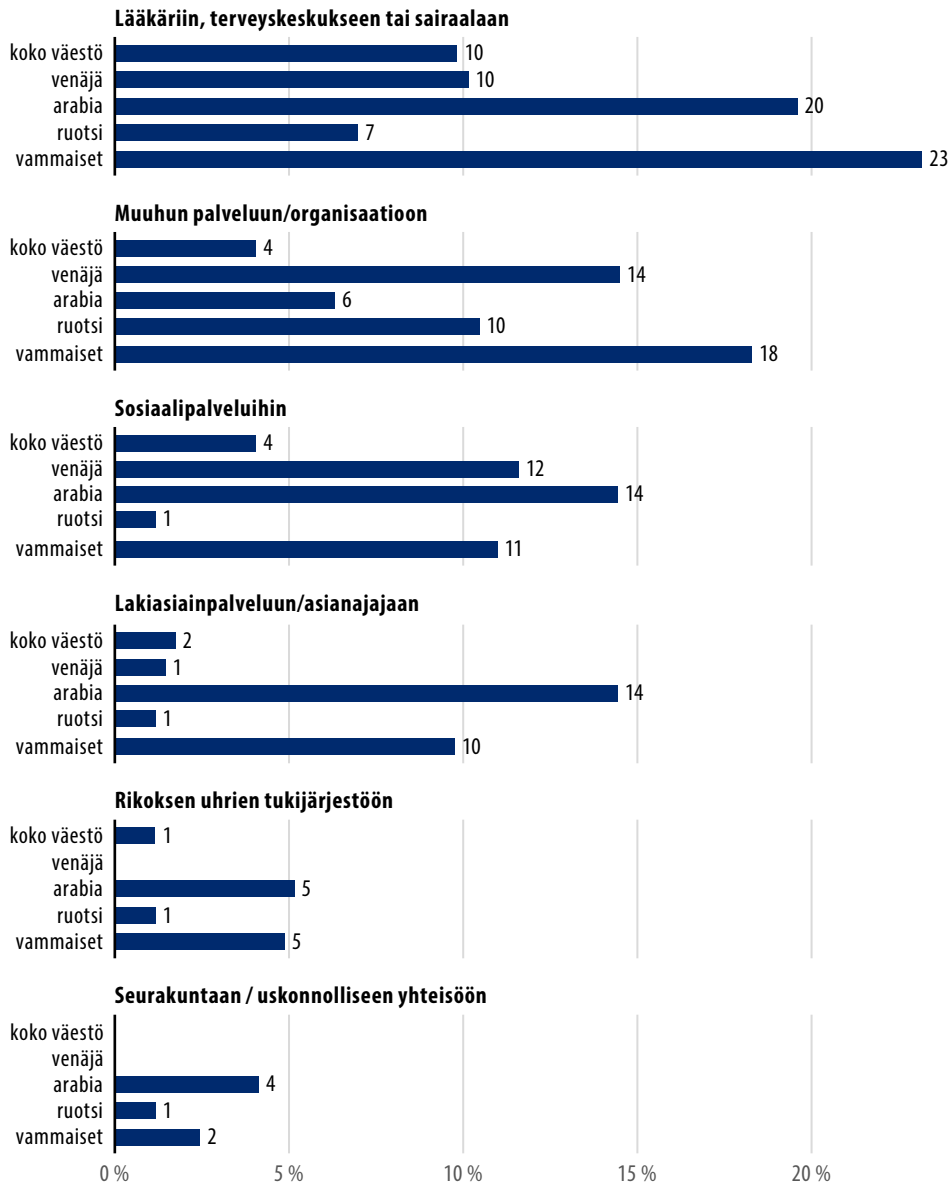
Vastauksissa on hajontaa eri vastaajaryhmien kesken, mutta yleisesti ottaen monet vastaajat ovat olleet yhteydessä lääkäriin, terveyskeskukseen tai sairaalaan (Kuvio 41). Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista on johonkin niistä ottanut yhteyttä 23 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista 20 prosenttia. Koko väestöstä ja venäjänkielisistä lääkäriin, terveyskeskukseen tai sairaalaan on ottanut yhteyttä 10 prosenttia ja ruotsinkielisistä seitsemän prosenttia.

Melko tavallista on yhteydenottaminen myös sosiaalipalveluihin. Sosiaalipalveluihin on ottanut yhteyttä 14 prosenttia arabiankielisistä, 12 prosenttia venäjänkielisistä ja 11 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Koko väestöstä sosiaalipalveluihin on ottanut yhteyttä neljä prosenttia ja ruotsinkielisistä vain yksi prosentti vastaajista.

Myös lakiasianpalveluun tai asianajajaan on ottanut eniten yhteyttä arabiankieliset (14 prosenttia) ja vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat (10 prosenttia). Muista ryhmistä näihin palveluihin on ollut yhteydessä vain yhdestä kahteen prosenttia vastaajista.

Rikoksen uhrien tukijärjestöön on ollut yhteydessä viisi prosenttia arabiankielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista ja yksi prosentti ruotsinkielisistä sekä koko väestöstä. Seurakuntaan tai uskonnolliseen yhteisöön on ottanut yhteyttä neljä prosenttia arabiankielisistä, kaksi prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista ja prosentti ruotsinkielisistä vastaajista. Muihin kuin edellä mainittuihin organisaatioihin kertoo ottaneensa yhteyttä 18 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista, 14 prosenttia arabiankielisistä, 10 prosenttia ruotsinkielisistä, kuusi prosenttia arabiankielisistä ja neljä prosenttia koko väestöstä.

**Kuvio 44.** ”Koettuasi väkivaltaa, niin mihin organisaatioon otit yhteyttä poliisin lisäksi?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



## 5.4 Poliisille ilmoitetut rikokset

Tässä luvussa tarkastellaan, kuinka usein vastaajat raportoivat poliisille kokemansa rikokset. Lisäksi käsitellään vastaajien tyyttyväisyyttä poliisin tapaan käsitellä rikosilmoitus ja syitä poliisille raportoimatta jättämiseen. Vastaajien kokemia rikoksia (murtovarkaus,

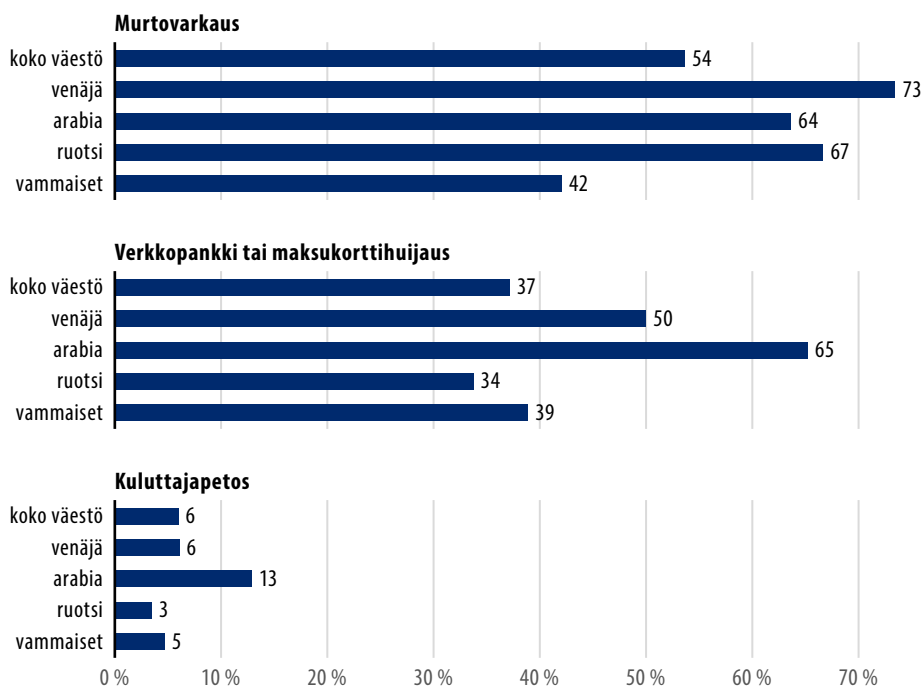
verkko- pankki- ja maksukorttihuijaus ja kuluttajapetos) on käsitelty muilta osin tarkemmin edellä luvussa 5.1.

Kuviossa 42 on esitetty kuinka suuri osuus vastaajien kokoemista erilaisista rikoksista on raportoitu poliisille (Kuvio 42). Vammaisista ja toimintarajoitteisista ainoastaan 42 prosenttia raportoi poliisille viimeisimmästä kokemastaan murtovarkaudesta, kun koko väestössä osuus on 54 prosenttia. Murtovarkauden raportoi poliisille 73 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista, 67 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista ja 64 prosenttia arabiankielisistä vastaajista.

Venäjänkielisistä vastaajista 65 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista 50 prosenttia kertoo raportoineensa viimeisimmän kokemansa verkkopankki- tai maksukorttihuijauksen poliisille. Vastaava osuus vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla on 39 prosenttia, koko väestön vastaajilla 37 prosenttia ja ruotsinkielisillä 34 prosenttia.

Kuluttajapetoksia vastaajat raportoivat poliisille huomattavasti harvemmin kuin murtovarkauksia tai verkkopankki- tai maksukorttihuijauksia. Arabiankielisistä vastaajista 13 prosenttia kertoo raportoineensa viimeisimmän kuluttajapetoksen poliisille. Kaikilla muilla vastaajaryhmillä vastaava osuus jää reilusti alle kymmenen prosentin.

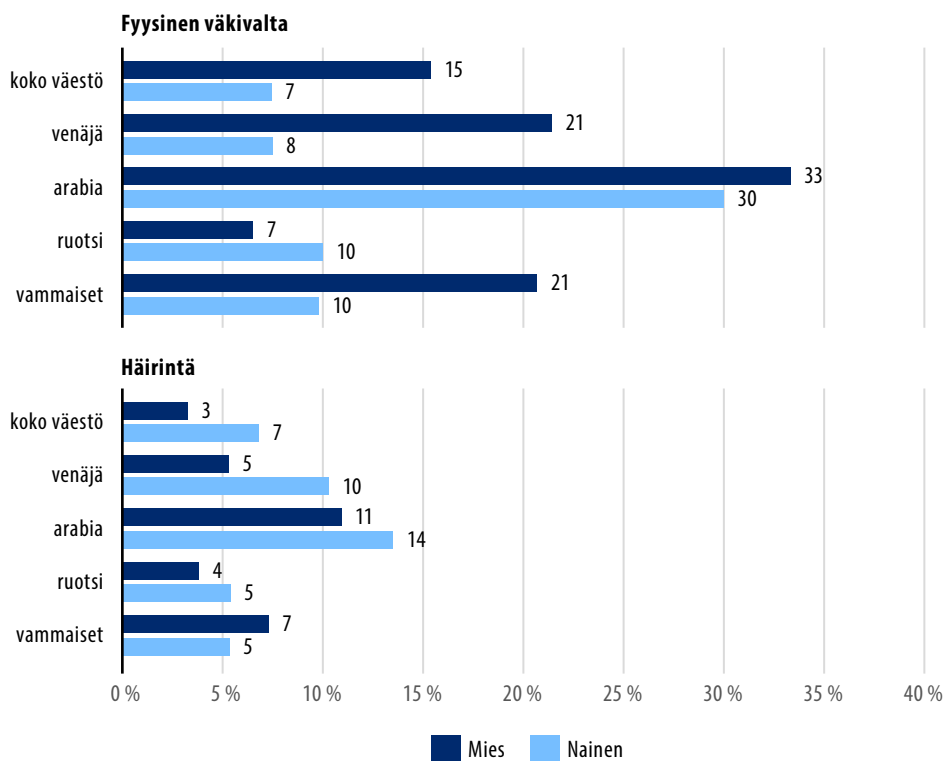
**Kuvio 45.** Kuinka suuri osa tietyntyyppisistä rikoksista on raportoitu poliisille eri vastaajaryhmissä (%).



Kappaleissa 5.2 ja 5.3 käsitellään vastaajien kokemuksia häirinnästä ja väkivallasta. Tässä yhteydessä tarkastellaan sukupuolittain eriteltynä, kuinka suuri osuus näistä on ilmoitettu poliisille.

Fyysisen väkivallan kokemukset on raportoitu poliisille useammin kuin häirintätapaukset (Kuvio 43). Fyysisen väkivallan kokemusten raportointi on tavallisempaa miehillä kuin naisilla kaikissa muissa vastaajaryhmissä paitsi ruotsinkielisten vastaajien ryhmässä. Häirinnän raportointi poliisille taas on tavallisempaa naisten kuin miesten keskuudessa muissa vastaajaryhmissä paitsi vammaisten ja toimintarajoitteisten ryhmässä. Molemmissa rikostyypeissä useimmin poliisille raportoivat arabiankielisten ryhmä (30–33 prosenttia fyysisen väkivallan ja 11–14 prosenttia häirinnän osalta). Seuraavaksi eniten poliisille raportoivat venäjänkieliset (8–21 prosenttia fyysisen väkivallan ja 5–10 prosenttia häirinnän osalta).

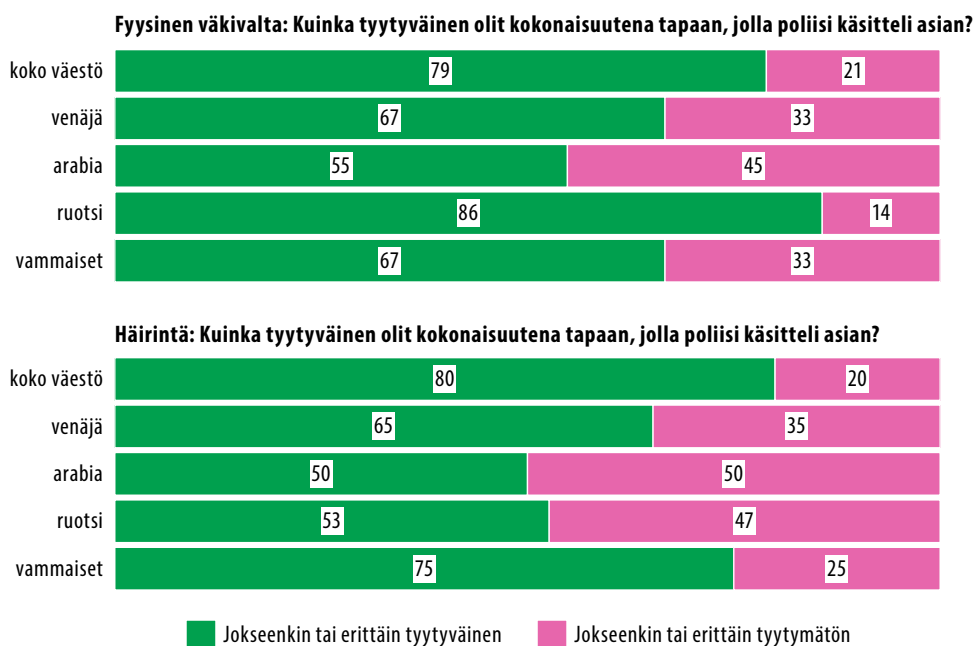
**Kuvio 46.** Kuinka suuri osa viimeisimmistä rikoksista on raportoitu poliisille, raportoitujen tapausten vastaajaryhmittäiset vastausosuudet (%).



Seuraavassa on esitetty vastaajaryhmien näkemyksiä siitä, kuinka tyytyväisiä he olivat tapaan, jolla poliisi käsitteli häirintätapausten tai fyysisen väkivaltatapauksen (Kuvio 44). Arabiankielistä 50 prosenttia ja ruotsinkielisistä 47 prosenttia kertoo olevansa jokseenkin tai erittäin tyytymätön poliisin toimintaan häirintätapauksissa. Koko väestön vastaajissa

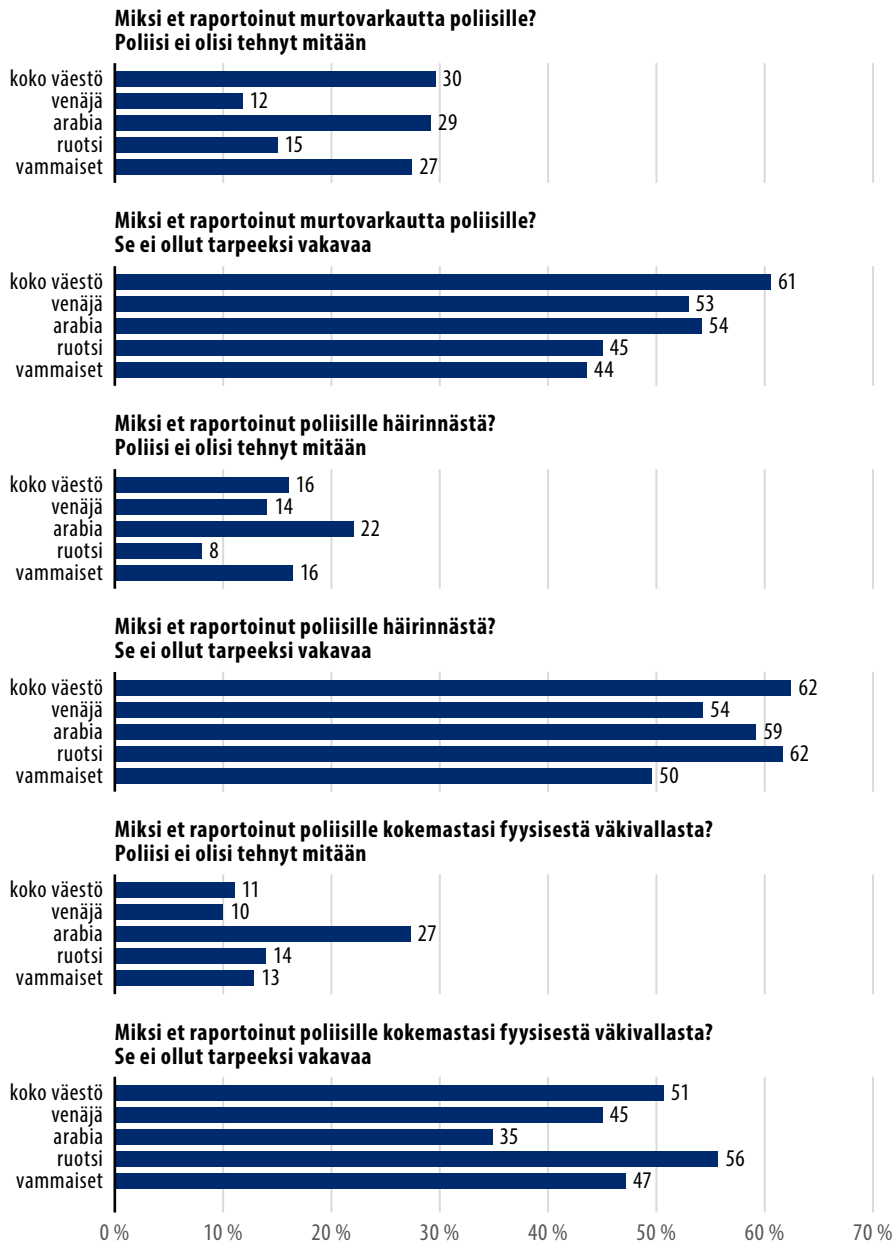
vastaava osuus on 20 prosenttia. Fyysistä väkivaltaa kokeneista arabiankielisistä vastaajista 45 prosenttia ja 33 prosenttia venäjänkielisistä sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista on jokseenkin tai erittäin tyytymätön poliisin tapaan käsitellä asiaa. Koko väestössä vastaava osuus on 21 prosenttia.

**Kuvio 47.** "Kuinka tyytyväinen olit kokonaisuutena tapaan, jolla poliisi käsitteli asian?", vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%).



Vastaajilta tiedusteltiin myös syitä siihen, miksi he eivät raportoineet kokemiaan rikoksia poliisille. Tuloksista selviää, että etenkin arabiankieliset vastaajat eivät luota poliisiin häirintää tai fyysistä väkivaltaa koskeissa rikoksissa (Kuvio 43). Arabiankielisistä vastaajista 22 prosenttia on jättänyt raportoimatta häirinnän ja 27 prosenttia kokemansa fyysisen väkivallan, koska he eivät usko, että poliisi tekisi asialle mitään. Koko väestössä vastaavat osuudet ovat 16 prosenttia ja 11 prosenttia. Murto-varkauden osalta useampi ryhmä on jättänyt raportoimatta poliisille, koska he ovat sitä mieltä, ettei poliisi olisi tehnyt mitään. Koko väestön vastaajista 30 prosenttia, arabiankielisistä vastaajista 29 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 27 prosenttia on jättänyt raportoimatta murto-varkauden. Ruotsinkielisillä vastaajilla vastaava osuus on 15 prosenttia ja venäjänkielisillä vastaajilla 12 prosenttia.

**Kuvio 48.** "Miksi rikosta ei raportoitu poliisille?"; vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



## 6 Yhdenvertaisuus

### 6.1 Tietämys syrjinnän vastaisesta lainsäädännöstä ja kokemukset syrjinnästä

Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajien tietämystä syrjinnän vastaisesta lainsäädännöstä ja heidän kokemuksiaan syrjinnästä. Tietämystä syrjinnän vastaisesta lainsäädännöstä selvitetään kysymällä vastaajilta, tietävätkö he, että Suomessa on laki, joka kieltää työnhakijoiden syrjinnän eri syrjintäperusteilla.

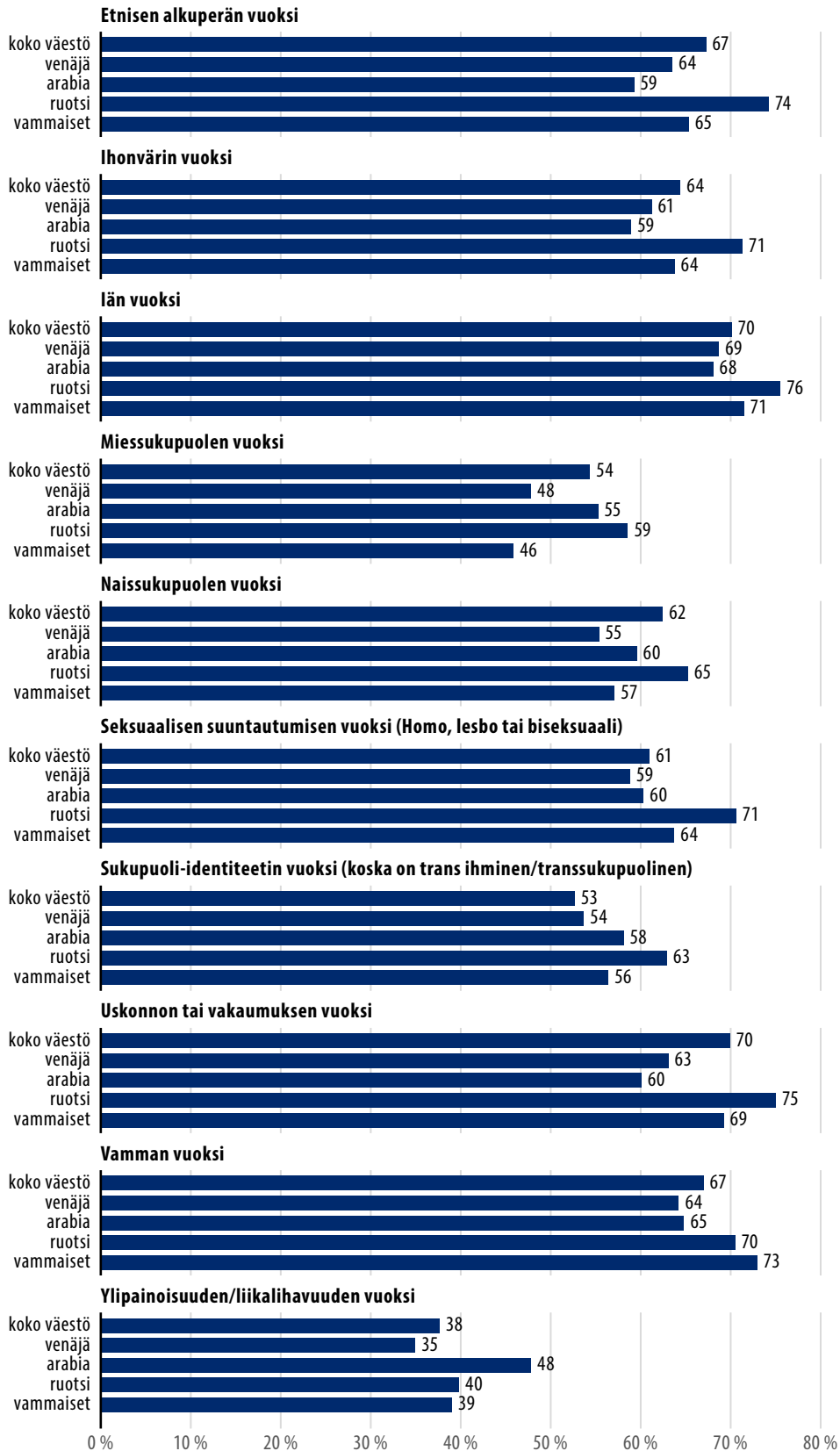
Yleisesti ottaen vastaajat ovat hyvin tietoisia siitä, että Suomessa on olemassa laki, joka kieltää työnhakijoiden syrjinnän iän, vamman, uskonnon tai vakaumuksen, etnisen alkuperän, ihon värin tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. Sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja ylipainoisuuden/liikalihavuuden vuoksi syrjinnän kieltävän lain tietämys on vastaajille hieman vieraampaa (Kuvio 44).

Ruotsinkieliset vastaajat ovat parhaiten tietoisia eri syrjintäperusteilla syrjinnän kieltävän lain olemassaolosta. Vamman vuoksi syrjinnän kieltävästä laista ovat kaikkein parhaiten tietoisia vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat (73 prosenttia), toiseksi parhaiten ruotsinkieliset (70 prosenttia) ja sen jälkeen muut vastaajaryhmät (64–67 prosenttia).

Sukupuoli-identiteetin vuoksi syrjinnän kieltävän lain tietävät parhaiten ruotsinkieliset (63 prosenttia) ja toiseksi parhaiten arabiankieliset (58 prosenttia) vastaajat. Myös vammaiset ja toimintarajoitteiset vastaajat (56 prosenttia) tietävät sen hieman paremmin kuin koko väestö (53 prosenttia). Myös ylipainoisuuden tai liikalihavuuden vuoksi syrjinnän kieltävän lain tuntevat arabiankieliset (48 prosenttia) paremmin kuin muut vastaajaryhmät.



**Kuvio 49.** ”Tiedätkö onko Suomessa lakia, joka kieltää työnhakijoiden syrjinnän seuraavista syistä?”, ”Kyllä, sellainen laki on olemassa” vastanneiden vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



Vastaajaryhmien välillä on selkeitä eroja siinä, kuinka suuri osa kunkin ryhmän vastaajista on kokenut syrjintää viimeisten viiden vuoden aikana työssä, työnhaussa tai vapaa-ajallaan.<sup>14</sup> Arabiankielisistä tasan puolella, venäjänkielisistä 47 prosentilla ja vammaisista 39 prosentilla on kokemuksia syrjinnästä työssä tai työnhaussa (Taulukko 13). Ruotsinkielisistä ja koko väestön vastaajista syrjintää työssä tai työnhaussa on kokenut neljännes.

Arkielämässä tai vapaa-ajalla syrjintää on koettu kaikissa vastaajaryhmissä harvemmin kuin työelämässä. Arabiankielisistä vastaajista 37 prosenttia, vammaisista ja toimintarajoitteisista 28 prosenttia, ruotsinkielisistä 18 prosenttia, venäjänkielistä 17 prosenttia ja koko väestöstä 12 prosenttia ilmoittaa kokeneensa syrjintää kaupassa, kahvilassa, ravintolassa tai vapaa-ajan- tai urheilutiloissa.

**Taulukko 13.** Viimeisten viiden vuoden aikana syrjintää kokeneiden vastaajaryhmittäiset osuudet (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Kokenut syrjintää työssä tai työnhaussa (%)	39	24	50	47	25
(N)	(137)	(580)	(377)	(499)	(811)
Kokenut syrjintää kaupassa, kahvilassa, ravintolassa tai vapaa-ajan- tai urheilutiloissa (%)	28	18	37	17	12
(N)	(587)	(752)	(453)	(544)	(1 048)

## 6.2 Syrjintä työssä tai työnhaussa

Työssä tai työnhaussa koettua syrjintää kartoitettiin kysymällä vastaajilta, mistä syystä he ovat kokeneet syrjintää viimeisten viiden vuoden aikana, kuinka usein he ovat kokeneet syrjintää viimeisten 12 kuukauden aikana ja ovatko he ilmoittaneet tai tehneet koetusta syrjinnästä valitusta. Lisäksi vastaajilta kysyttiin syitä työssä tai työnhaussa koetun syrjintäkokemuksen ilmoittamatta jättämiselle.

Syrjintäkokemukset työssä tai työnhaussa ovat yleisesti ottaen melko harvinaisia, mutta muutama syrjintäperuste nousee esiin muutamissa vastaajaryhmissä muita yleisempänä. Arabiankielisistä vastaajista 36 prosenttia ja venäjänkielisistä vastaajista 31 prosenttia

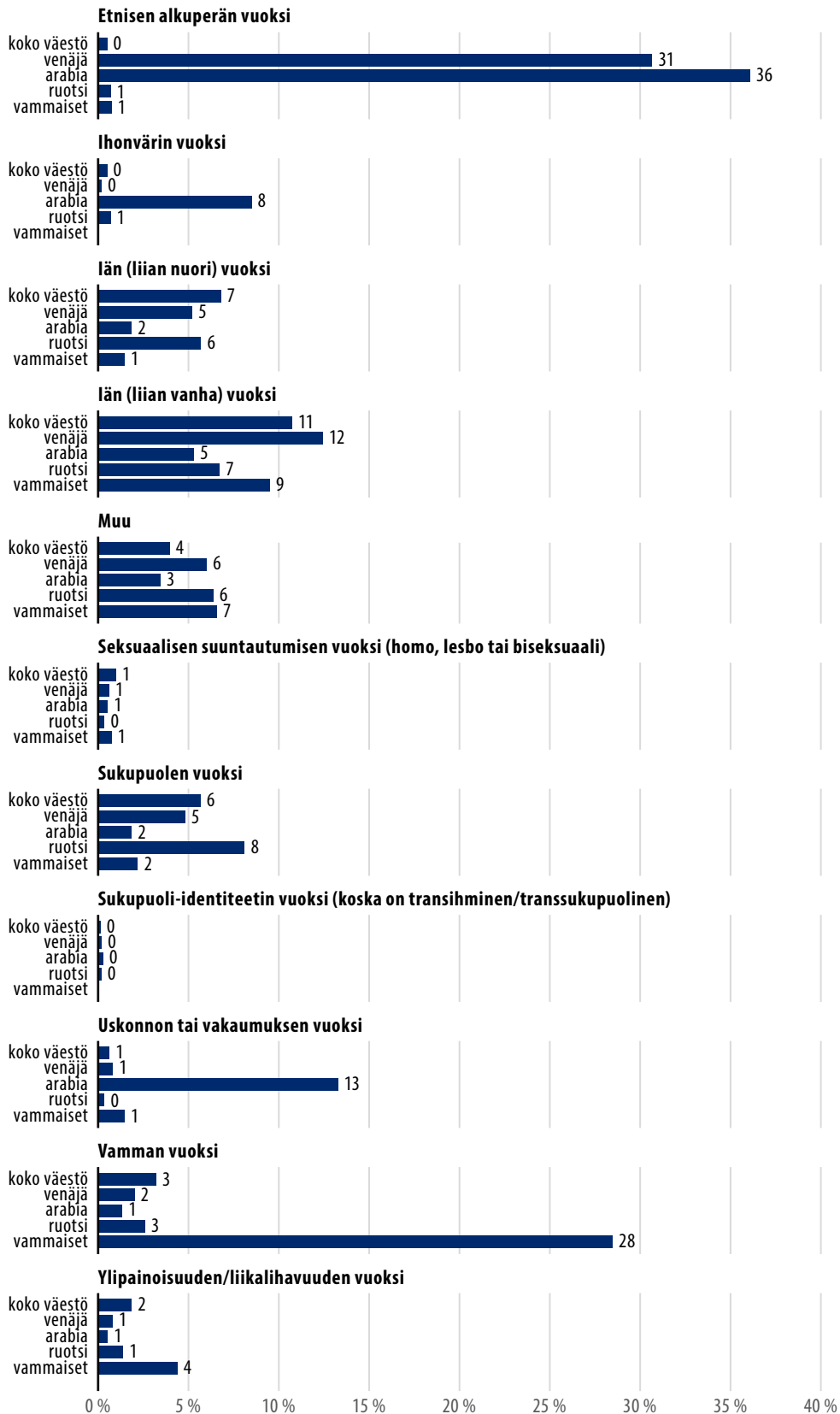
<sup>14</sup> Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuviossa 16.

on kokenut syrjintää työssä tai työnhaussa etnisen alkuperän vuoksi (Kuvio 45). Vamman vuoksi syrjintää on kokenut 28 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista, mutta muistakin vastausryhmistä yhdestä kolmeen prosenttia. Ylipainoisuuden vuoksi syrjityksi ilmoittaa tulleen neljä prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Uskonnon tai vakaumuksen vuoksi syrjintää on kokenut 13 prosenttia arabiankielisistä vastaajista. Ihonvärin vuoksi heistä ilmoittaa kokeneensa syrjintää kahdeksan prosenttia.

Liian korkean iän vuoksi syrjintää työssä tai työnhaussa on kokenut 12 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista, 11 prosenttia koko väestöstä ja yhdeksän prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Ruotsinkielisistä sitä on kokenut seitsemän prosenttia ja arabiankielisistä viisi prosenttia. Liian nuoren iän vuoksi koettu syrjintä on harvinaisempaa.

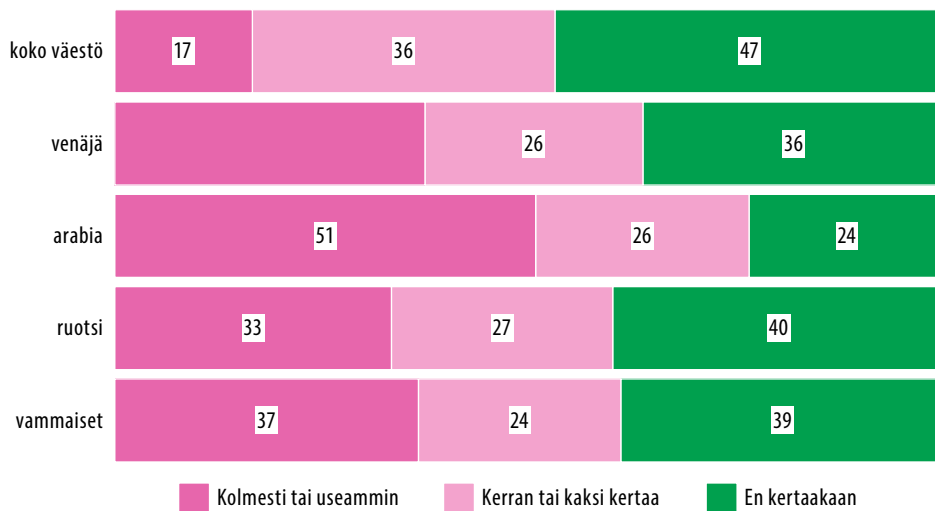
Sukupuolen vuoksi syrjintää ilmoittaa kokeneensa kahdeksan prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista, kuusi prosenttia koko väestöstä ja viisi prosenttia venäjänkielisistä vastaajista. Sukupuoli-identiteetin vuoksi syrjintää ei ole kokenut kukaan vastaajista.

**Kuvio 50.** "Oletko viimeisten viiden vuoden aikana kokenut syrjintää työssä tai työnhaussa seuraavista syistä?", kyllä-vastausten vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



Kaikilla vastaajaryhmillä on kokemuksia syrjinnästä työssä tai työnhaussa.<sup>15</sup> Vähintään kerran syrjintää on kokenut 76 prosenttia arabiankielisistä vastaajista, 64 prosenttia venäjänkielisistä ja noin 60 prosenttia ruotsinkielisistä sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista (Kuvio 46). Koko väestössä osuus on 53 prosenttia. Arabiankielisistä vastaajista yli puolet on kokenut syrjintää useammin kuin kahdesti, kun venäjänkielisillä sekä vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla osuus on 37 prosenttia, ruotsinkielisillä 33 prosenttia ja koko väestöllä ainoastaan 17 prosenttia.

**Kuvio 51.** ”Kuinka monta kertaa olet kokenut syrjintää työssä tai työnhaussa viimeisten 12 kuukauden aikana?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Arabiankieliset vastaajat erottuvat muista siinä, kuinka usein he ilmoittivat tai tekivät valituksen viimeisten 12 kuukauden aikana työssä tai työnhaussa kokemastaan syrjinnästä (Taulukko 14). Heistä 43 prosenttia kertoo ilmoittaneensa viimeisimmästä työssä tai työnhaussa kokemastaan syrjintätapauksesta. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 12 prosenttia ja muista ryhmistä alle 10 prosenttia kertoo tehneensä ilmoituksen tai valituksen viimeisimmästä syrjintätapauksesta.

<sup>15</sup> Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteen kuviossa 17.

**Taulukko 14.** Kysymyksen ”Kun viimeksi koit syrjintää työssä tai työnhaussa, ilmoititko tapauksesta tai teitkö siitä valituksen?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

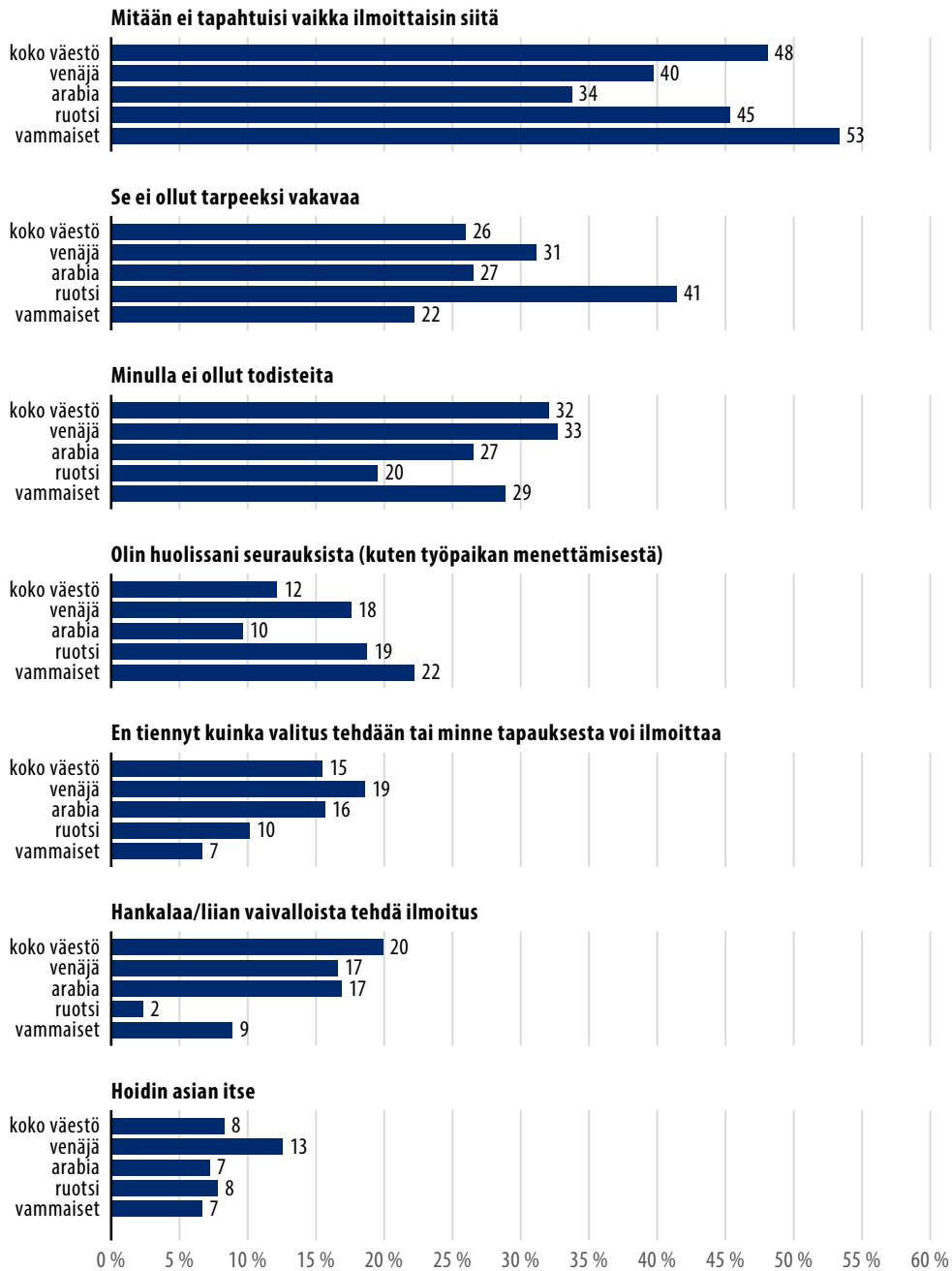
	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Kyllä	12	4	43	6	7
En	88	96	39	92	92
En halua vastata	0	0	6	1	0
En osaa sanoa	0	0	12	0	1
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(51)	(133)	(163)	(216)	(195)

Useimmin syy syrjinnästä ilmoittamatta jättämiseen on kaikilla vastaajaryhmillä käsitys, ettei ilmoittamisella olisi mitään vaikutusta (Kuvio 47). Näin ajattelee 53 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista, 48 prosenttia koko väestöstä ja 45 prosenttia ruotsinkielisistä. Venäjänkielisistä vastaajista tätä mieltä on 40 prosenttia ja arabiankielisistä 34 prosenttia.

Ruotsinkielisistä vastaajista 41 prosenttia ei ilmoittanut syrjinnästä, koska heidän mukaansa se ei ollut tarpeeksi vakavaa. Venäjänkielisistä näin on vastannut 31 prosenttia, arabiankielisistä 27 prosenttia ja koko väestöstä 26 prosenttia. Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin ajattelee reilu viidennes.

Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla (22 prosenttia), ruotsinkielisillä (19 prosenttia) ja venäjänkielisillä (18 prosenttia) melko yleinen syy työssä tai työnhaussa koetun syrjinnän ilmoittamatta jättämiseen on pelko seurauksista, kuten työpaikan menettämisestä. Lisäksi venäjänkielisistä vastaajista 19 prosenttia kertoo syyksi ilmoittamatta jättämiselle, ettei tiennyt, kuinka valitus tehdään tai minne tapauksesta voi ilmoittaa. Koko väestön vastaajista 20 prosenttia kertoo syyksi, että ilmoittaminen on liian hankalaa tai vaivaloista.

**Kuvio 52.** "Kun viimeksi koit syrjintää työssä tai työnhaussa, miksi et ilmoittanut siitä?", vastaajaryhmittäiset vastausten osuudet (%).



## 6.3 Syrjintä arkielämässä

Arkielämässä koettua syrjintää kartoitettiin kysymällä vastaajilta, mistä syystä he ovat kokeneet syrjintää viimeisten viiden vuoden aikana, kuinka usein he ovat kokeneet syrjintää erilaisissa arjen ja vapaa-ajan paikoissa viimeisten 12 kuukauden aikana ja ovatko he ilmoittaneet tai tehneet koetusta syrjinnästä valitusta. Vastaajilta kysyttiin syitä arkielämässä koetun syrjinnän ilmoittamatta jättämiselle. Lisäksi vastaajilta, joilla on säännöllisesti huolehdittavanaan alle 10-vuotiaita lapsia, kysyttiin, millaisia lapsiin liittyviä rajoituksia he ovat kohdanneet julkisilla paikoilla.

Kuviossa 48 on eritelty vastaajien kokema syrjintää erilaisissa arjen ja vapaa-ajan paikoissa sekä syitä koetulle syrjinnälle. Yleisesti ottaen arjen ja vapaa-ajan paikoissa koettu syrjintä on työssä ja työnhaussa koettua syrjintää vähäisempää. Muutama vastaajaryhmä kuitenkin erottuu muista. Arabiankielisistä 25 prosenttia on kokenut syrjintää etnisen alkuperän tai maahanmuuttajataustan vuoksi. Venäjänkielisistä vastaajista syrjintää etnisen alkuperän tai maahanmuuttajataustan vuoksi on kokenut 13 prosenttia.

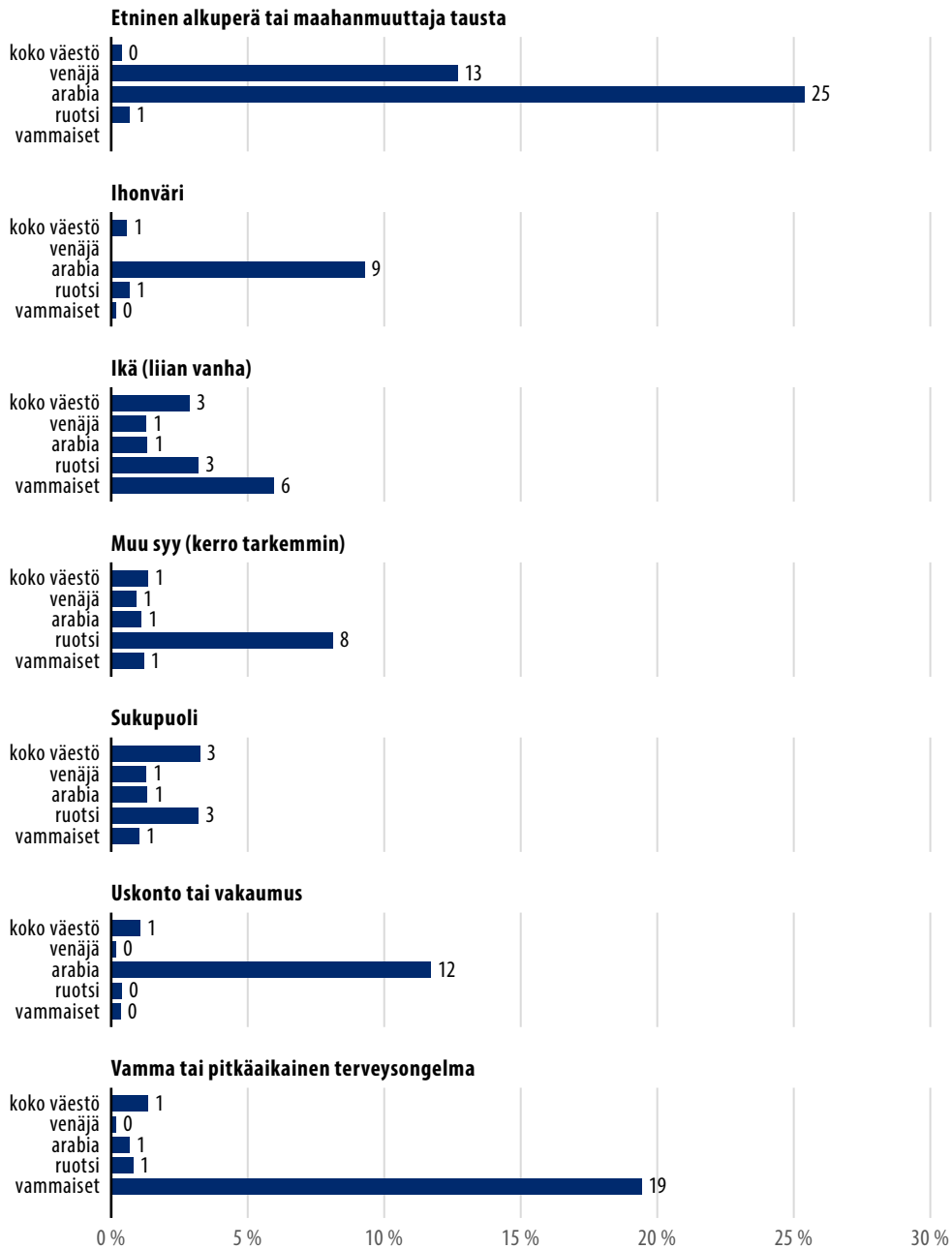
Vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi syrjintää on kokenut 19 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Uskonnon tai vakaumuksen vuoksi syrjintää on kokenut 12 prosenttia arabiankielisistä ja ihonvärin vuoksi yhdeksän prosenttia arabiankielisistä.

Muun syyn syrjintään ilmoittaa lähinnä vain ruotsinkieliset vastaajat (kahdeksan prosenttia). He ilmoittivat muuksi syyksi kielen. Liian korkean iän vuoksi syrjintää on kokenut kuusi prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista ja kolme prosenttia ruotsinkielisistä sekä koko väestöstä. Sukupuolen vuoksi syrjintää on kokenut kolme prosenttia ruotsinkielisistä ja koko väestöstä.

Koetun syrjinnän ja syrjintäperusteiden jakautuminen vastaajaryhmien kesken kaupassa, kahvilassa, ravintolassa tai vapaa-ajan- tai urheilutiloissa on melko samankaltaista kuin työssä ja työnhaussa. Syrjintä sukupuolen vuoksi on tavallisempaa työn ja työnhaun yhteydessä kuin kaupassa tai muissa paikoissa.



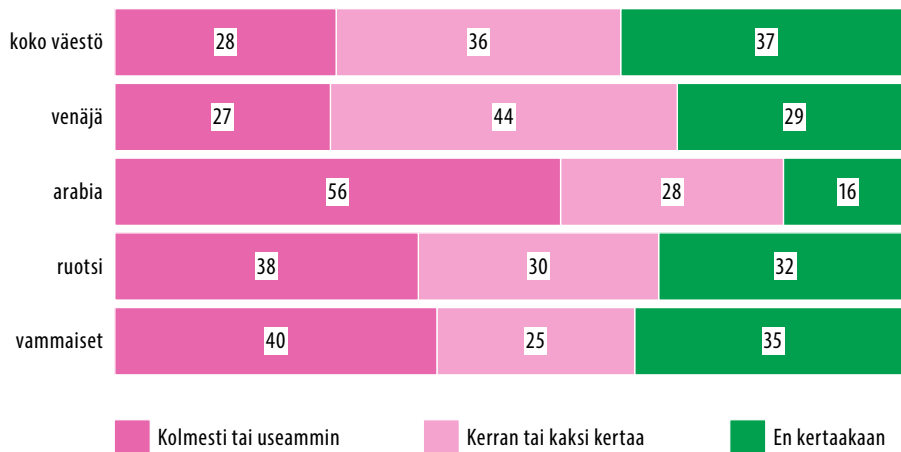
**Kuvio 53.** ”Mistä syystä olet kokenut viimeisten viiden vuoden aikana syrjintää kaupassa, kahvilassa, ravintolassa tai vapaa-ajan- tai urheilutiloissa”, kyllä-vastausten vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



Useimmin syrjintää julkisilla paikoilla viimeisten 12 kuukauden aikana ovat kokeneet arabiankieliset vastaajat (Kuvio 49).<sup>16</sup> Heistä 56 prosenttia kertoo kokeneensa syrjintää kolmesti tai useammin. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista näin kertoo 40 prosenttia ja ruotsinkielisistä 38 prosenttia. Koko väestön (28 prosenttia) ja venäjänkielisten (27 prosenttia) vastaajien joukossa kolmesti tai useammin syrjintää kokeneita on vähemmän.

Miesten ja naisten vastauksissa on eroa jonkin verran. Yleisesti ottaen naisilla on syrjinnän kokemuksia vähemmän kuin miehillä, mutta vammaisten ja toimintarajoitteisten ryhmässä naisilla ja miehillä on syrjintäkokemuksia yhtä paljon. Suurin ero miesten ja naisten välillä on venäjänkielisten vastaajien ryhmässä. Venäjänkielististä miehistä 39 prosenttia ilmoittaa kokeneensa syrjintää viimeisten 12 kuukauden aikana julkisilla paikoilla kolmesti tai useammin, kun naisilla vastaava osuus on 19 prosenttia. Koko väestössä vähintään kolmesti syrjintää viimeisten 12 kuukauden aikana kokeneita miehiä on 34 prosenttia ja naisia 24 prosenttia. Ruotsinkielisistä miehistä kolmesti tai useammin syrjintää viimeisen vuoden aikana on kokenut 44 prosenttia ja naisista 35 prosenttia.

**Kuvio 54.** ”Kuinka monta kertaa olet kokenut syrjintää julkisilla paikoilla viimeisten 12 kuukauden aikana?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vastaajat tekevät verrattain harvoin ilmoituksen tai valituksen viranomaiselle tai muulle taholle julkisella paikalla kokemastaan syrjinnästä (Taulukko 15). Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 18 prosenttia ja arabiankielististä vastaajista 12 prosenttia kertoo ilmoittaneensa tai tehneensä valituksen viimeisten 12 kuukauden aikana tapahtuneesta

<sup>16</sup> Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuviossa 17.

syrijintätapauksesta. Vastaavasti ruotsinkielisistä vastaajista kuusi prosenttia ja venäjänkielisistä seitsemän prosenttia on tehnyt ilmoituksen tai valituksen. Koko väestössä osuus on viisi prosenttia.

**Taulukko 15.** ”Kun viimeksi koit syrjintää julkisella paikalla, ilmoititko tapauksesta tai teitkö siitä valituksen?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

	vammaiset	ruotsi	arabia	venäjä	koko väestö
Kyllä	18	6	12	7	5
En	82	94	87	93	95
En halua vastata	0	0	1	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
(N)	(142)	(126)	(149)	(85)	(127)

Tavallisimmat syyt julkisella paikalla koetusta syrjinnästä ilmoittamatta jättämiseen on kaikilla vastaajaryhmillä, ettei tapaus ollut heidän mielestään tarpeeksi vakava ja ettei ilmoittamisella olisi ollut mitään vaikutusta (Kuvio 50). Venäjänkielisistä vastaajista 49 prosenttia ja ruotsinkielisistä vastaajista 48 prosenttia kertoo, etteivät tehneet ilmoitusta, koska syrjintä ei ollut tarpeeksi vakavaa. Koko väestöstä näin vastaa 44 prosenttia. Arabiankielisillä vastaajilla vastaava osuus on 39 prosenttia ja vammaisilla ja toimintarajoitteisilla 35 prosenttia.

Vammaisista ja toimintarajoitteisista, ruotsinkielisistä ja arabiankielisistä vastaajista noin 40 prosenttia ei ilmoittanut kokemastaan syrjinnästä, koska oli sitä mieltä, ettei ilmoittaminen johtaisi mihinkään. Koko väestöllä vastaava osuus on 36 prosenttia ja venäjänkielisillä 30 prosenttia.

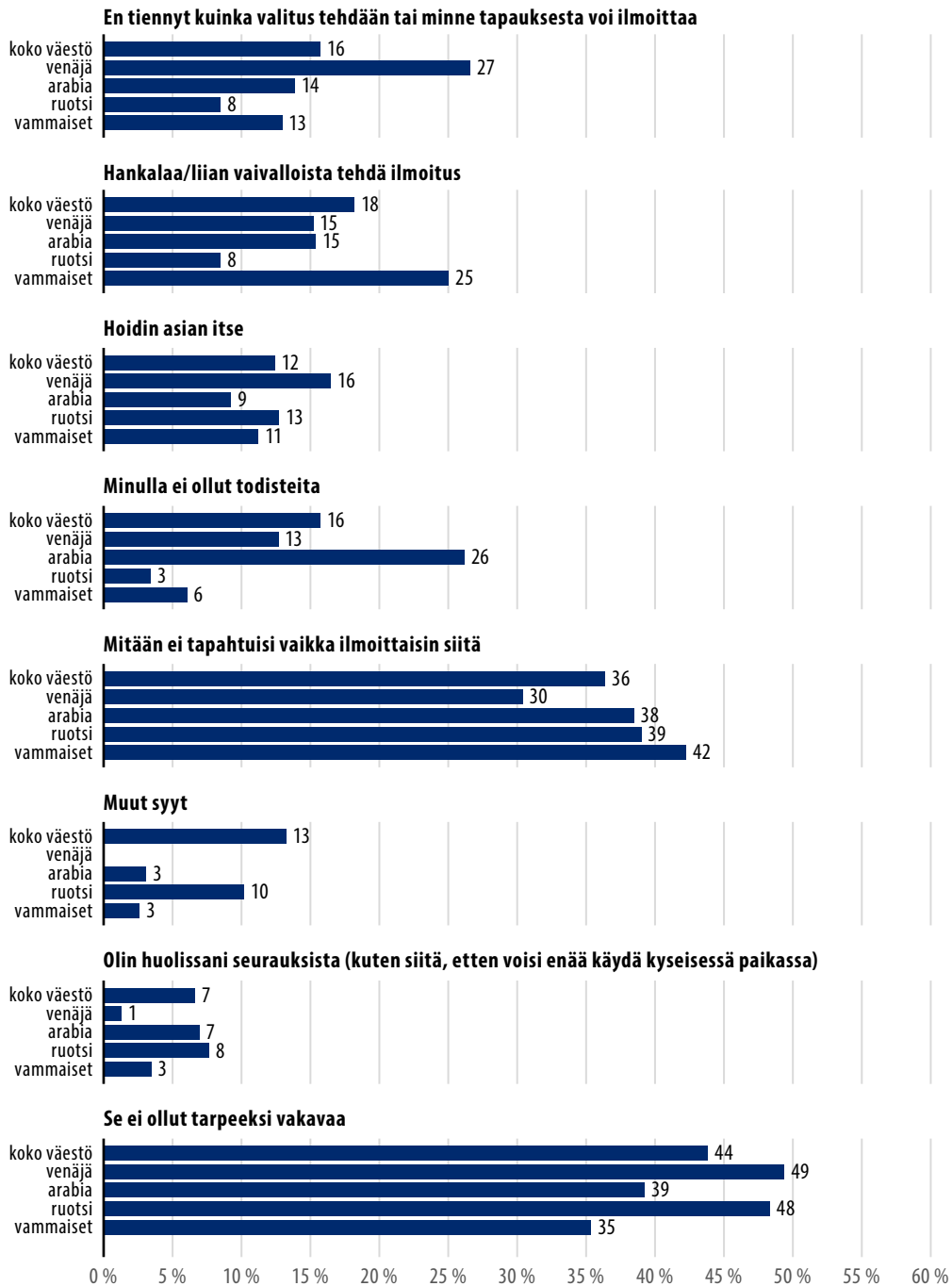
Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 25 prosenttia kertoo jättäneensä ilmoituksen tekemättä, koska on sitä mieltä, että ilmoittaminen on liian hankalaa tai vaivalloista. Tämä on suurempi osuus kuin muilla vastaajaryhmillä. Koko väestön vastaajista 18 prosenttia pitää ilmoittamista liian hankalana tai vaivalloisena. Tätä mieltä on venäjänkielisistä ja arabiankielisistä 15 prosenttia. Ruotsinkielisistä vain kahdeksan prosenttia on sitä mieltä, että ilmoittaminen syrjinnästä on liian hankalaa tai vaivalloista.

Venäjänkielisistä vastaajista 27 prosenttia kertoo jättäneensä ilmoittamatta syrjinnästä, koska ei tiennyt, kuinka valitus tehdään tai minne tapauksesta voi ilmoittaa. Koko väestöstä tämän syyn kertoo 16 prosenttia vastaajista, arabiankielisistä vastaajista

14 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 13 prosenttia. Ruotsinkielisten vastaajien keskuudessa vastaava osuus on kahdeksan prosenttia.

Arabiankielisistä vastaajista 26 prosenttia kertoo jättäneensä ilmoittamatta syrjinnästä, koska heillä ei ollut todisteita. Koko väestöstä tämän syyn kertoo 16 prosenttia vastaajista ja venäjänkielisistä 13 prosenttia. Venäjänkielisistä 16 prosenttia kertoo jättäneensä ilmoittamatta syrjinnästä, koska hoiti asian itse. Ruotsinkielisistä kahdeksan prosenttia ja arabiankielisistä sekä koko väestöstä seitsemän prosenttia vastasi, etteivät ilmoittaneet kokemaansa syrjintää, koska olivat huolissaan seurauksista (kuten siitä, etteivät enää voisi käydä kyseisessä paikassa).

**Kuvio 55.** ”Miksi et ilmoittanut tapauksesta tai tehnyt valitusta julkisella paikalla tapahtuneesta syrjinnästä?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Arabiankielisistä vastaajista 53 prosentilla on huollettavana alle 10-vuotiaita lapsia tai lapsenlapsia. Venäjänkielisillä osuus on 46 prosenttia, ruotsinkielisillä 32 prosenttia, vammaisilla 10 prosenttia ja koko väestössä 28 prosenttia. Kaikki vastaajaryhmät kertovat kohdanneensa eniten rajoituksia julkisessa liikenteessä sen vuoksi, että heillä on ollut lapsi tai lapsia mukana (Kuvio 51). Julkisessa liikenteessä koetut rajoitukset liittyivät siihen, että tarjolla ei ollut hissiä, pysäkille, asemalle tai liikennevälineen kyytiin oli vaikea päästä. Seuraavaksi tavallisimmin rajoituksia on kohdattu ravintolassa syömisessä (esim. ei lastenhoitotiloja, syöttötuoleja tms.) ja vähiten hotellin tai muun majoituksen valinnassa (esim. tiettyä ikää nuorempia lapsia ei sallittu).<sup>17</sup>

Ruotsinkielisistä vastaajista 66 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 64 prosenttia on kokenut rajoituksia julkisen liikennevälineen käytössä siksi, että heillä on ollut lapset mukana. Koko väestöstä puolet ilmoittaa kokeneensa rajoituksia samassa tilanteessa. Arabiankielisistä vastaajista näin on kertoo 40 prosenttia ja venäjänkielisistä vastaajista 37 prosenttia.

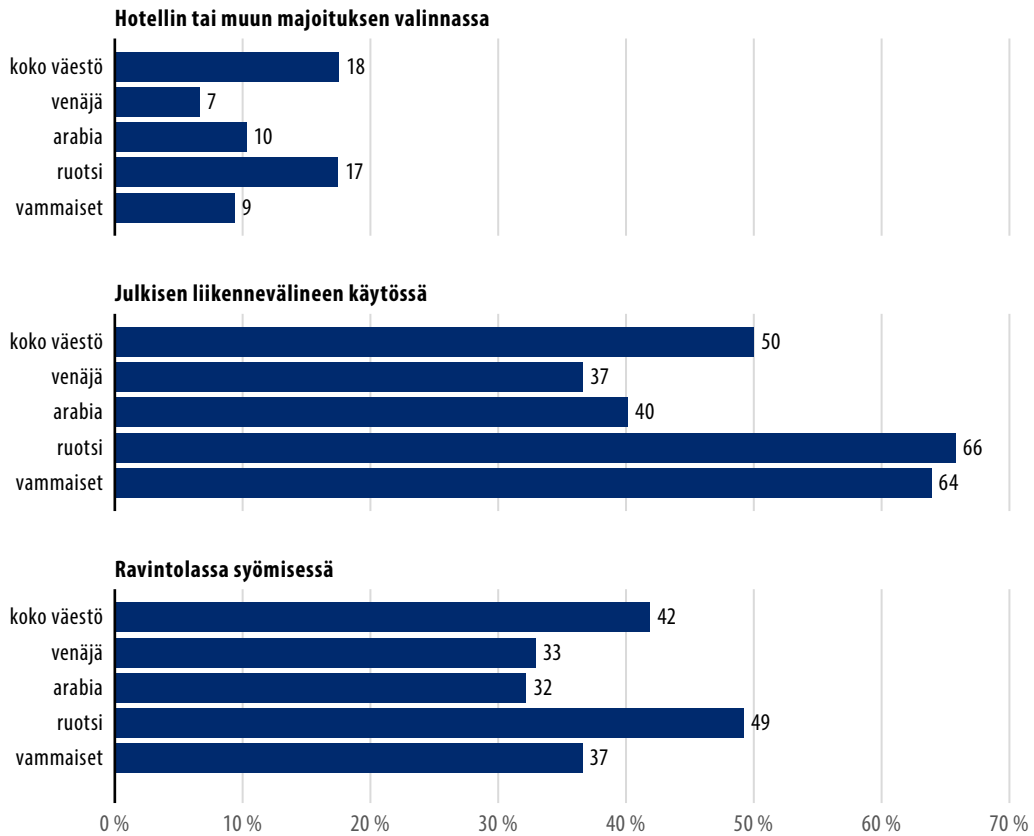
Ruotsinkielisistä vastaajista 49 prosenttia on kokenut rajoituksia ravintolassa syömisessä, koska heillä on ollut lapsi tai lapset mukana. Koko väestöstä näin on kokenut 42 prosenttia. Vammaisista ja toimintarajoitteisista 37 on kokenut rajoituksia samassa tilanteessa.

Koko väestön vastaajista 18 prosenttia ja ruotsinkielisistä 17 prosenttia on kokenut rajoituksia hotellin tai majoituksen valinnassa, koska heillä on ollut lapsi tai lapsia mukana. Arabiankielisistä vastaavaa on kokenut 10 prosenttia, vammaisista ja toimintarajoitteisista yhdeksän prosenttia ja venäjänkielisistä seitsemän prosenttia.

---

17 Vastausten sukupuolittainen jakauma on esitetty liitteessä kuviossa 18.

**Kuvio 56.** ”Oletko viimeisten viiden vuoden aikana kohdannut rajoituksia, kun olet ottanut lapset mukaasi tehdessäsi seuraavia asioita?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



## 7 Tietoisuus oikeuksista

### 7.1 Tietoisuus perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvistä kansainvälisistä asiakirjoista ja niitä valvovista kansallisista toimielimistä

Tässä luvussa tarkastellaan vastaajien tietoisuutta perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvistä kansainvälisistä asiakirjoista (YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin perusoikeuskirja) ja niitä valvovista kansallisista toimielimistä (eduskunnan oikeusasiamies, tasa-arvovaltuutettu, tietosuojavaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu).

Euroopan ihmisoikeussopimuksen osalta vastaukset jakautuvat kaikkien ryhmien osalta tasaisimmin (Kuvio 52). Arabiankielisistä vastaajista 80 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 83 prosenttia kertoo kuulleensa Euroopan ihmisoikeussopimuksesta. Muista vastaajaryhmistä Euroopan ihmisoikeussopimuksesta on kuullut 88–89 prosenttia vastaajista.

Yhteensä 95 prosenttia ruotsinkielisistä ja 86 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista on kuullut ihmisoikeuksien yleismaailmallisesta julistuksesta. Arabiankielisistä siitä on kuullut 79 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 67 prosenttia. Koko väestöstä 63 prosenttia on kuullut ihmisoikeuksien yleismaailmallisesta julistuksesta.

Kaikkiaan 66 prosenttia arabiankielisistä vastaajista ja 63 prosenttia koko väestöstä on kuullut Euroopan unionin perusoikeuskirjasta. Muista ryhmistä perusoikeuskirjasta on kuullut noin puolet.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ja erityisvaltuutettujen tuntemuksessa on hajontaa eri vastaajaryhmien kesken. Noin 90 prosenttia koko väestöstä, vammaisista ja toimintarajoitteisista sekä ruotsinkielisistä vastaajista on kuullut eduskunnan oikeusasiamiehestä. Venäjänkielisistä siitä on kuullut 39 prosenttia ja arabiankielisistä 19 prosenttia.

Tasa-arvovaltuutetusta on kuullut lähes 90 prosenttia koko väestöstä, ruotsinkielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Venäjän- ja arabiankielisistä vastaajista siitä on kuullut vain viidesosa.

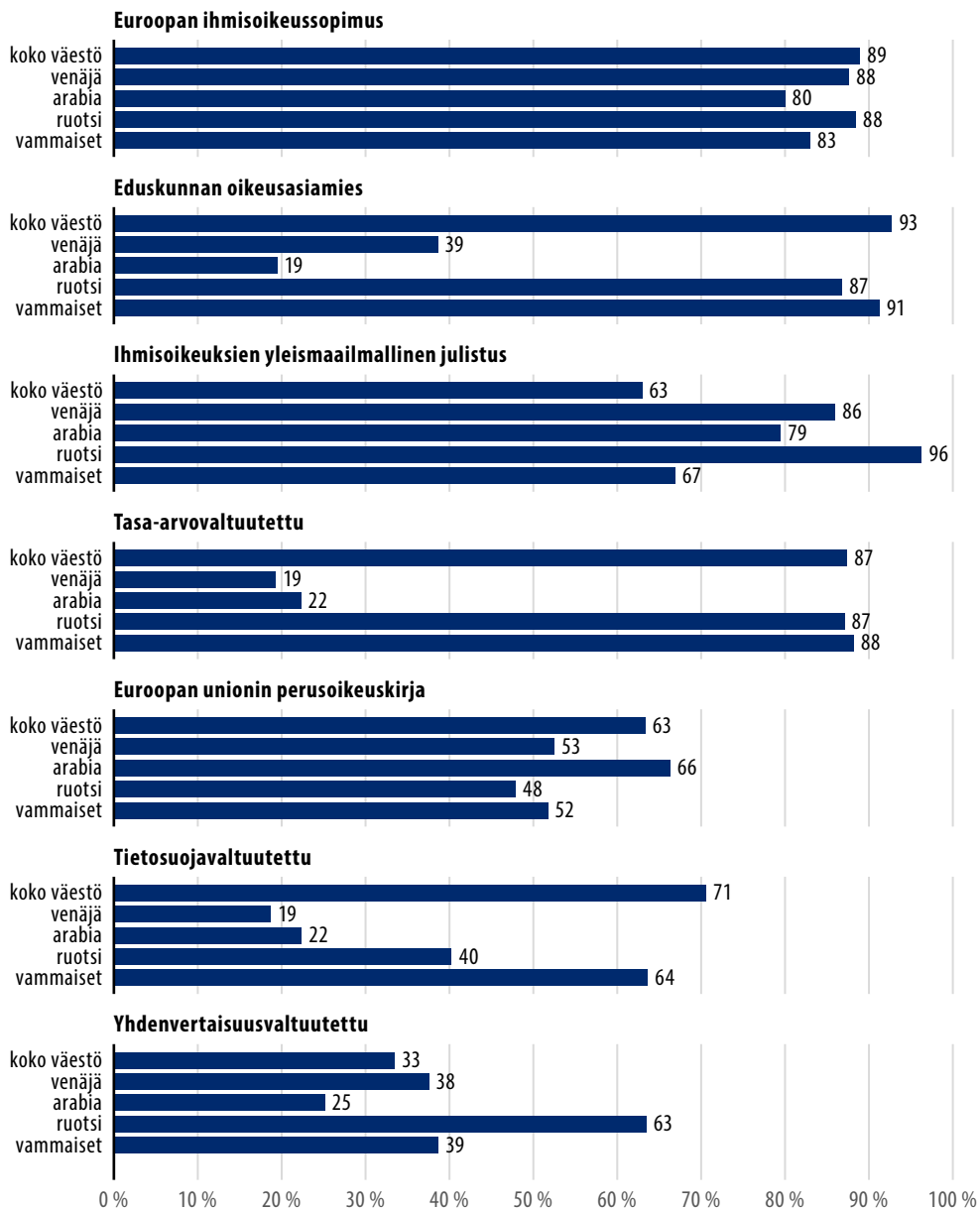
Tietosuojavaltuutetusta on kuullut 71 prosenttia koko väestöstä ja 64 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Ruotsinkielisistä siitä on kuullut 40 prosenttia.



Venäjän- ja arabiankieliset tuntevat myös tämän viranomaisen huonosti: heistä siitä on kuullut vain noin viidesosa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on tutuin ruotsinkielisille vastaajille, joista 63 prosenttia on kuullut siitä. Vammaisista ja toimintarajoitteisista sekä venäjänkielisistä vastaajista vajaa 40 prosenttia on kuullut yhdenvertaisuusvaltuutetusta. Koko väestöstä siitä on kuullut kolmannes ja arabiankielisistä neljäsosa.

**Kuvio 57.** "Oletko kuullut seuraavista?", kyllä-vastausten vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



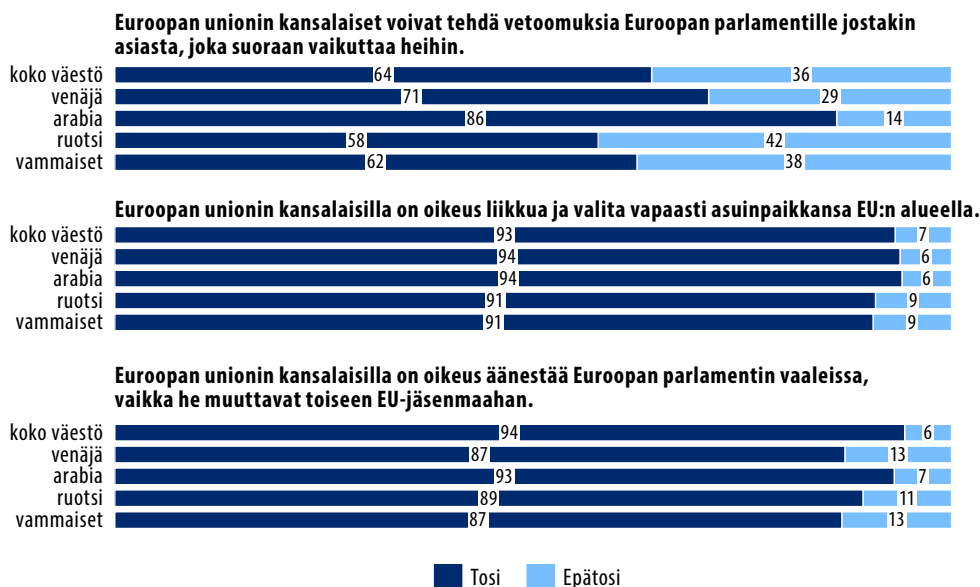
## 7.2 Euroopan unioni ja kansalaisten oikeudet

Tässä kappaleessa tarkastellaan vastaajaryhmien käsityksiä erilaisista Euroopan unionia koskevista väittämistä. Väittämät ovat: Euroopan unionin kansalaiset voivat tehdä veto-oikeuksia Euroopan parlamentille jostakin asiasta, joka vaikuttaa suoraan heihin, Euroopan unionin kansalaisilla on oikeus liikkua ja valita vapaasti asuinpaikkansa EU:n alueella ja Euroopan unionin kansalaisilla on oikeus äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa, vaikka he muuttavat toiseen EU-jäsenmaahan.

Reilu 90 prosenttia kaikista vastaajista pitää totena väittämää, että EU-kansalaisilla on oikeus liikkua ja valita vapaasti asuinpaikkansa EU:n alueella (Kuvio 58). Seuraavaksi yleisimmin vastaajat pitävät totena väittämää EU-kansalaisten oikeudesta äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa, vaikka kansalainen muuttaisi toiseen EU-jäsenmaahan. Yhteensä 94 prosenttia koko väestöstä ja 93 prosenttia arabiankielisistä pitää tätä väittämää totena. Ruotsinkielisistä samaa mieltä on 89 prosenttia ja venäjänkielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 87 prosenttia.

Vähiten tietoa kaikilla vastaajaryhmillä on siitä, että EU:n kansalaiset voivat tehdä veto-oikeuksia Euroopan parlamentille jostakin asiasta, joka suoraan vaikuttaa heihin. Arabiankielisistä 86 prosenttia arvioi tämän väitteen todeksi. Venäjänkielisistä näin arvioi 71 prosenttia ja lopuista vastaajaryhmistä 58–64 prosenttia.

**Kuvio 58.** ”Ovatko seuraavat väittämät sinun mielestäsi tosia vai epätosia?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



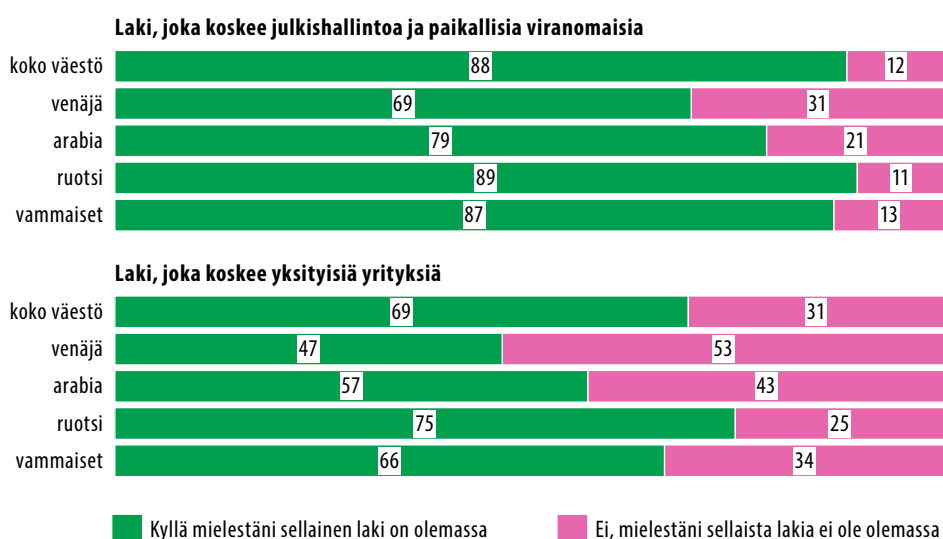
## 7.3 Tietoisuus oikeudesta tarkistaa henkilötiedot

Tässä kappaleessa tarkastellaan, miten hyvin vastaajat ovat tietoisia siitä, että heillä on oikeus tarkistaa omat henkilötietonsa. Tätä kartoitettiin kysymällä vastaajilta, onko heidän käsityksensä mukaan olemassa lakia, joka sallii heidän tarkistaa, mitä henkilötietoja julkishallinto ja paikallisviranomaiset tai yksityiset yritykset ovat heistä keränneet.

Julkishallintoa ja paikallisia viranomaisia koskeva laki on tutumpi vastaajille kuin yksityisiä yrityksiä koskeva laki (kuvio 54). Parhaiten julkishallintoa ja paikallisia viranomaisia koskevan lain tuntevat ruotsinkieliset, koko väestö sekä vammaiset ja toimintarajoitteiset (87–89 prosenttia). Arabiankielisistä vastaajista lain tuntee 79 prosenttia ja venäjänkielisistä 69 prosenttia. Yksityisiä yrityksiä koskevan lain tuntevat parhaiten ruotsinkieliset (75 prosenttia). Koko väestöstä sen tuntee 69 prosenttia, vammaisista ja toimintarajoitteisista 66 prosenttia, arabiankielisistä 57 prosenttia ja venäjänkielisistä 47 prosenttia.

Tietosuojaan liittyen vastaajilta kysyttiin myös, ovatko he kuulleet EU:n tietosuojasetuksesta (General Data Protection Regulation eli GDPR). Siitä on kuullut ruotsinkielisistä 56 prosenttia, vammaista ja toimintarajoitteisista 45 prosenttia, venäjänkielisistä 42 prosenttia ja arabiankielisistä 28 prosenttia. Koko väestöstä siitä on kuullut 57 prosenttia.

**Kuvio 59.** ”Tiedätkö, onko olemassa lakia, joka sallii sinun tarkistaa, mitä henkilötietojasi seuraavat organisaatiot ovat keränneet?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



## 7.4 Asenteet ihmisoikeuksia kohtaan

Tässä kappaleessa käsitellään vastaajien näkemyksiä liittyen ihmisoikeuksiin. Vastajilta kysyttiin heidän mielipiteitään seuraavista väittämistä: ihmisoikeudet ovat tärkeitä luotaessa reilumpaa yhteiskuntaa Suomessa, ihmisoikeuksien loukkaukset ovat ongelma joissakin maissa muttei Suomessa, ihmisoikeuksilla ei ole merkitystä jokapäiväisessä elämässäni, ihmisoikeuksista hyötyvät Suomessa vain ne, jotka eivät sellaisia ansaitse, kuten rikolliset ja terroristit, jokainen Suomessa nauttii samoista perustavaa laatua olevista ihmisoikeuksista ja jotkut käyttävät ihmisoikeuksia väärin omaksi edukseen.

Eniten samaa mieltä vastaajaryhmät ovat väittämästä, että ihmisoikeudet ovat tärkeitä luotaessa reilumpaa yhteiskuntaa Suomessa (Kuvio 55). Kaikista vastaajaryhmistä 94–98 prosenttia on samaa tai vahvasti samaa mieltä tämän väittämän kanssa.

Seuraavaksi eniten vastaajat ovat samaa mieltä siitä, että jokainen Suomessa nauttii samoista perustavaa laatua olevista ihmisoikeuksista. Arabiankielisistä vastaajista 81 prosenttia, ruotsinkielisistä 77 prosenttia ja venäjänkielisistä 76 prosenttia on samaa mieltä tästä väittämästä. Koko väestöstä samaa tai vahvasti samaa mieltä on 61 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 52 prosenttia.

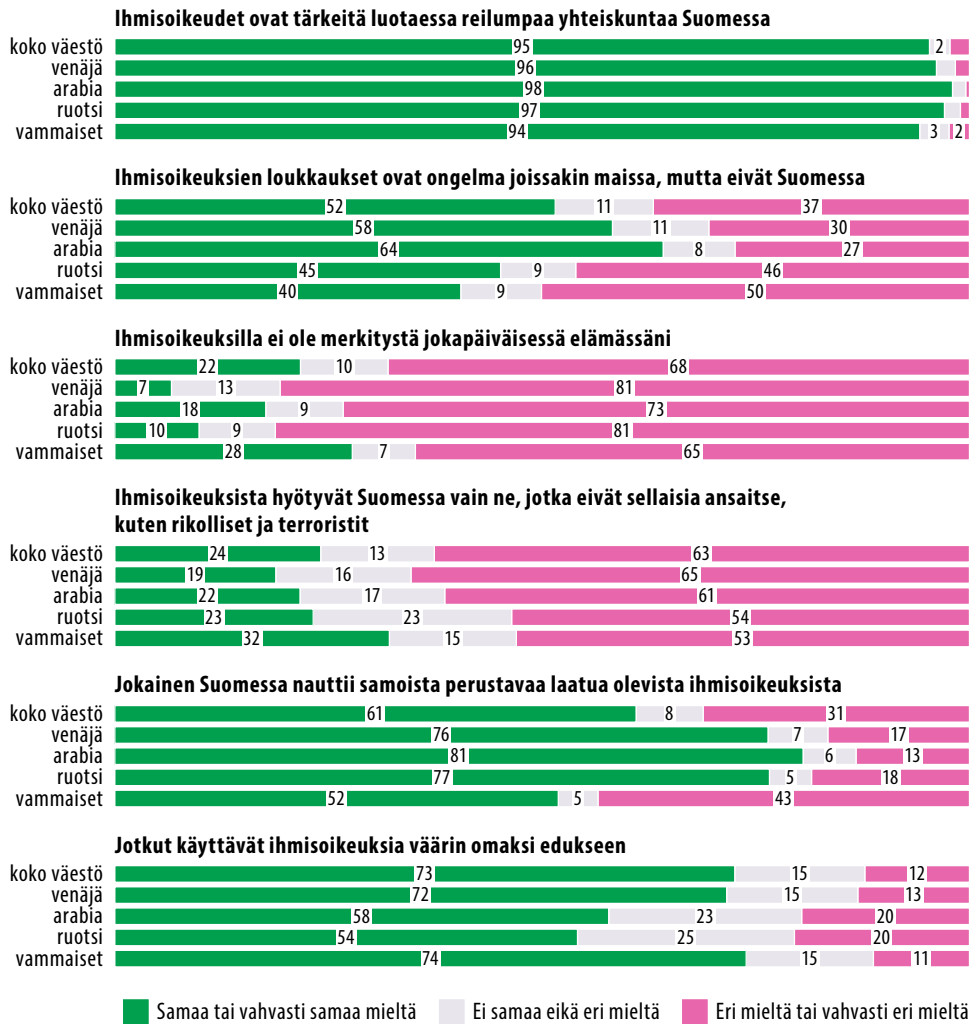
Vastaajaryhmien näkemykset hajosivat jonkin verran väittämästä, että jotkut käyttävät ihmisoikeuksia väärin omaksi edukseen. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 74 prosenttia, 73 prosenttia koko väestöstä ja 72 prosenttia venäjänkielisistä on väittämän kanssa samaa tai vahvasti mieltä. Arabiankielisistä vastaajista samaa tai vahvasti samaa mieltä on 58 prosenttia vastaajista ja ruotsinkielisistä 54 prosenttia.

Yhteensä 64 prosenttia arabiankielisistä vastaajista, 58 prosenttia venäjänkielisistä ja 52 prosenttia koko väestöstä on samaa tai vahvasti samaa mieltä siitä, että ihmisoikeuksien loukkaukset ovat ongelma joissakin maissa, mutteivät Suomessa. Ruotsinkielisistä samaa tai vahvasti samaa mieltä on 45 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 40 prosenttia.

Vastaajat eivät ole samaa mieltä väitteestä, että ihmisoikeuksista hyötyvät Suomessa vain ne, jotka eivät sellaisia ansaitse, kuten rikolliset ja terroristit. Yhteensä 32 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista ja 19–24 prosenttia muista vastaajaryhmistä on väittämän kanssa samaa tai vahvasti samaa mieltä.

Myönteinen suhtautuminen on vähäistä myös väittämään, jonka mukaan ihmisoikeuksilla ei ole merkitystä jokapäiväisessä elämässäni. Yhteensä 28 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista ja 22 prosenttia koko väestöstä on tästä väittämästä samaa tai vahvasti samaa mieltä. Arabiankielisistä näin ajattelee 18 prosenttia. Ruotsinkielisillä (10 prosenttia) ja venäjänkielisillä vastaajilla (seitsemän prosenttia) vastaavat osuudet ovat pienempiä.

**Kuvio 60.** "Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



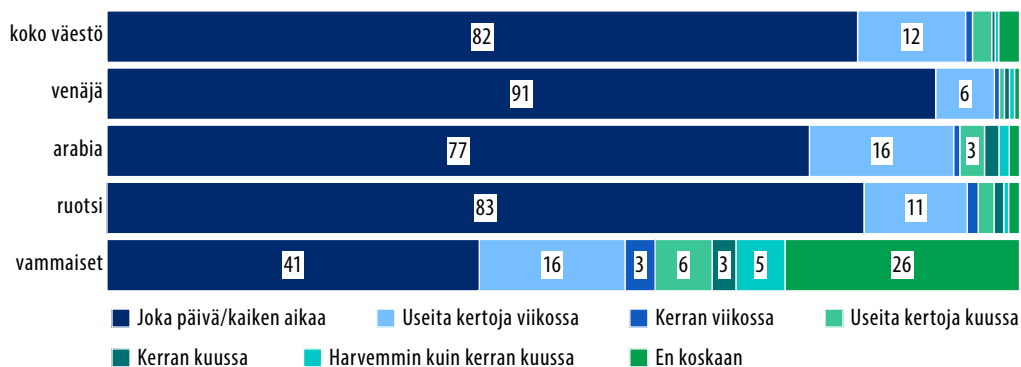
## 8 Digitalisaatio ja tietosuoja

### 8.1 Internetin, sosiaalisen median ja älypuhelimien käyttö

Vastaajien internetin, sosiaalisen median ja älypuhelimien käyttöä kartoitettiin kysymällä niiden käytöstä, tietoisuudesta yksityisyys- ja paikannusasetuksista sekä käyttö- ja sopimusehtojen lukemisesta.

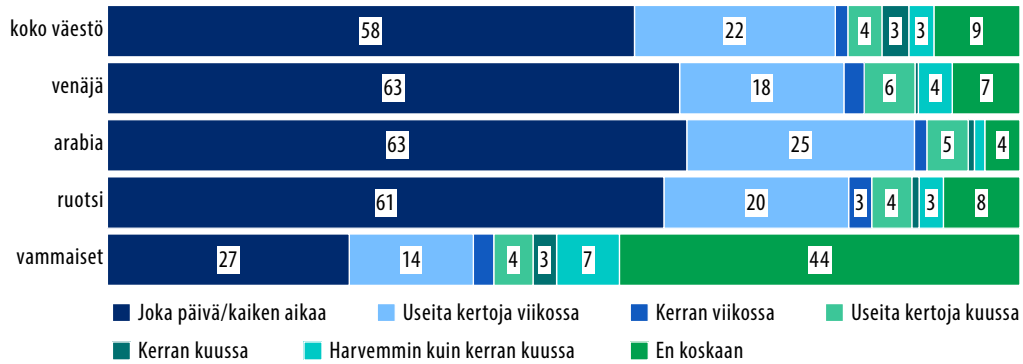
Tarkasteltaessa vastaajien internetin käyttöä, johon sisältyy erilaiset työhön tai vapaa-aikaan liittyvät asiat sekä sosiaalisen median käyttö, käy ilmi, että 26 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista ei käytä lainkaan internetiä, kun muissa ryhmissä vastaava luku on ainoastaan muutamia prosentteja (Kuvio 57). Venäjänkielisistä vastaajista 91 prosenttia, ruotsinkielisistä 83 prosenttia ja arabiankielisistä 77 prosenttia vastaa käyttävänsä internetiä joka päivä, mutta vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista näin tekee vain 41 prosenttia.

**Kuvio 61.** ”Ensinnäkin, kuinka usein käytät internetiä? Kyseessä voivat olla erilaiset työhön tai vapaa-aikaan liittyvät asiat ja niihin voi kuulua sosiaalisen median käyttö”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



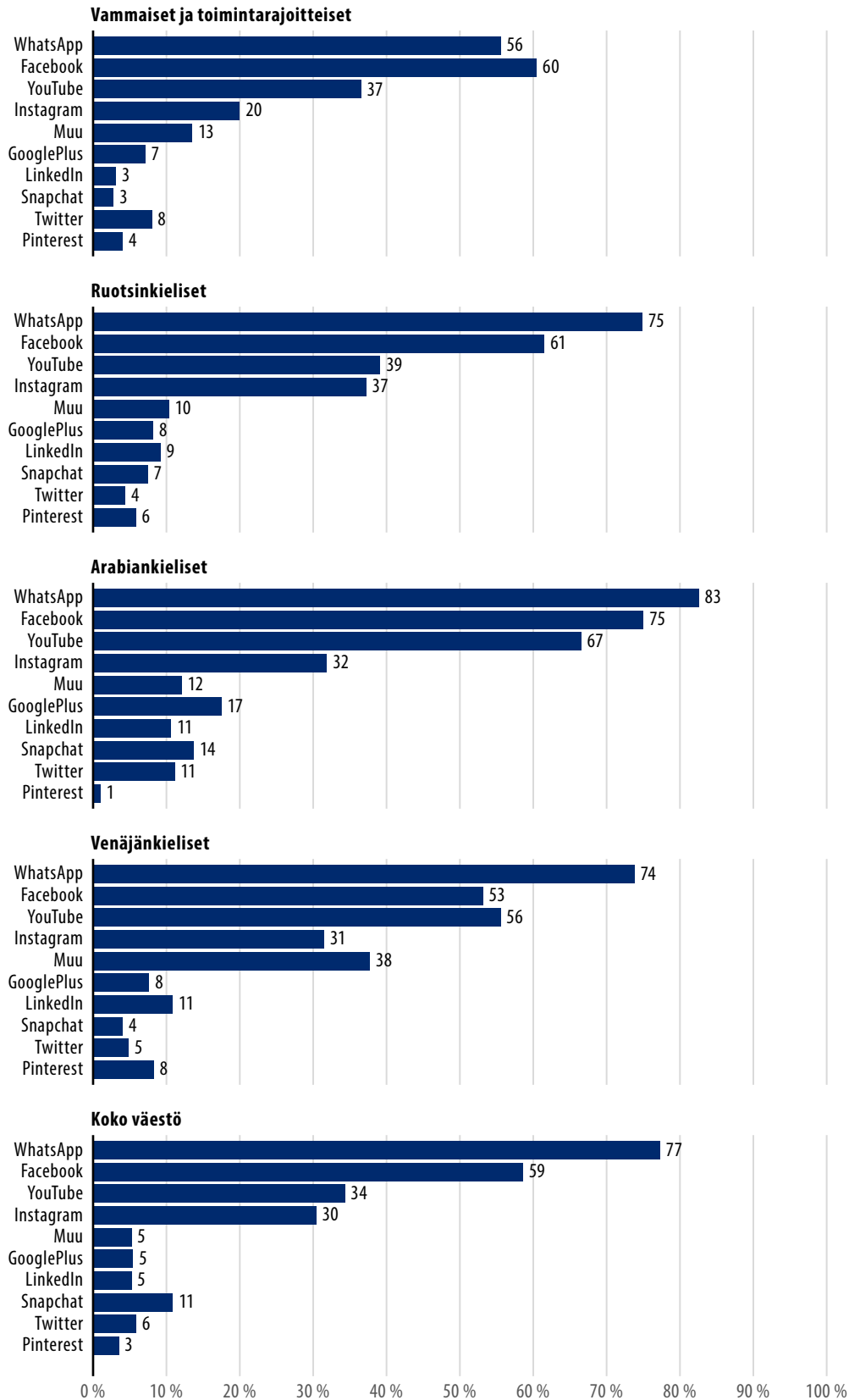
Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 44 prosenttia ilmoittaa, ettei käytä koskaan sosiaalista mediaa (Kuvio 58). Muissa vastaajaryhmissä vastaava luku on huomattavasti pienempi. Koko väestöstä yhdeksän prosenttia ja ruotsinkielisistä kahdeksan prosenttia kertoo, ettei koskaan käytä sosiaalista mediaa.

**Kuvio 62.** ”Kuinka usein käytät sosiaalista mediaa?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Sosiaalisen median käyttöön liittyen vastaajilta tiedusteltiin heidän useimmiten käyttämiä palveluita. Vastaajat saivat valita korkeintaan kolme vaihtoehtoa. Ruotsin-, venäjän- ja arabiankielisten vastaajien sekä koko väestön joukossa yleisimmin käytetty palvelu on WhatsApp, kun taas vammaisten ja toimintarajoitteisten keskuudessa Facebook on yleisimmin käytetty palvelu.

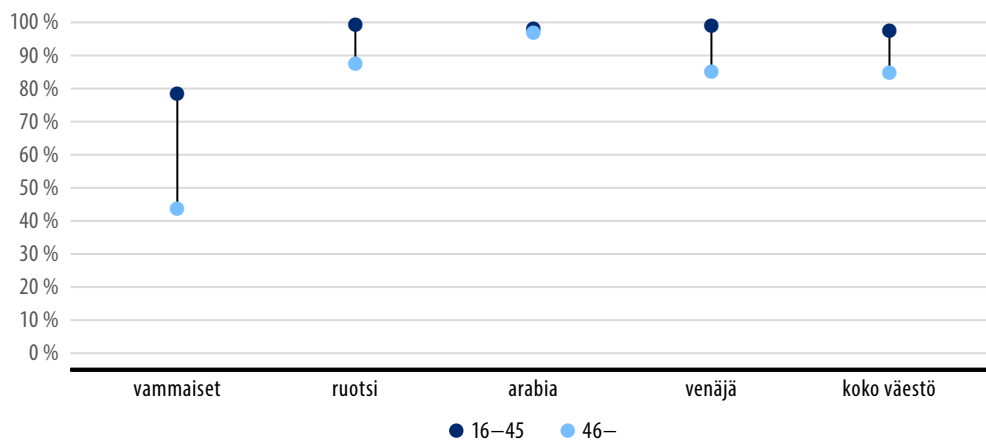
**Kuvio 63.** "Mitä seuraavista sosiaalisen median palveluista käytät eniten?", vastaajaryhmittäiset vastaukset (%).





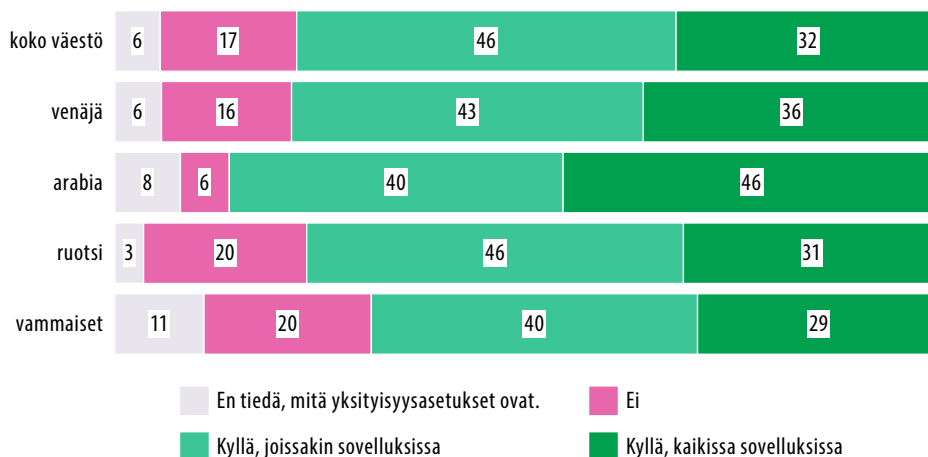
Älypuhelimien omistaa peräti 97 prosenttia arabiankielisistä vastaajista. Ruotsinkielisillä ja venäjänkielisillä vastaajilla osuus on 92 prosenttia ja koko väestössä 90 prosenttia. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista älypuhelimien omistaa 51 prosenttia. Tarkasteltaessa älypuhelimien omistavien ikäluokkia käy ilmi, että vastaajaryhmien väliset erot ovat pienemmät 16–45-vuotiaiden joukossa kuin yli 45-vuotiaiden (Kuvio 60).

**Kuvio 64.** Älypuhelimien omistavien vastaajien vastaajaryhmittäiset osuudet ikäluokittain (%).



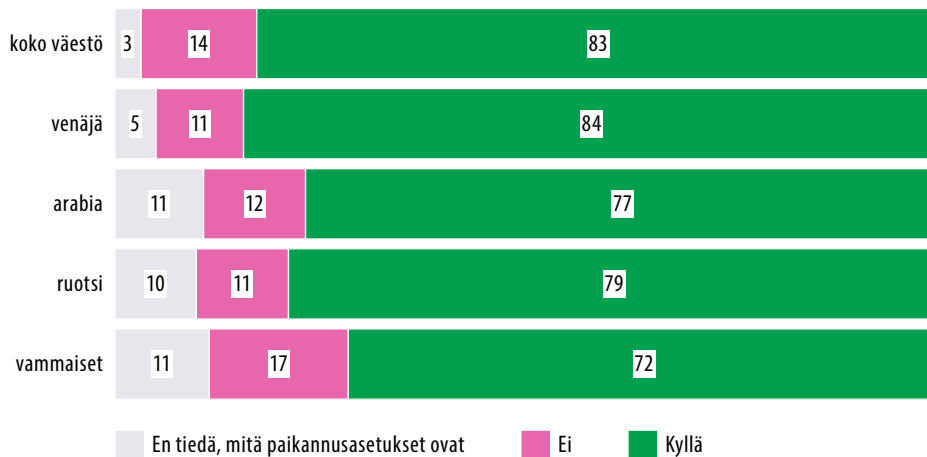
Älypuhelimien omistavista vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 31 prosenttia kertoo, ettei tiedä, mitä yksityisasetukset ovat tai mistä he voisivat tarkistaa yksityisasetukset käyttäessään erilaisia sovelluksia älypuhelimellaan (Kuvio 61). Arabiankielisten vastaajien joukossa vastaava osuus on 14 prosenttia, venäjänkielisillä 22 prosenttia ja ruotsinkielisillä samoin kuin koko väestöllä 23 prosenttia.

**Kuvio 65.** ”Tiedätkö, miten voit tarkistaa yksityisyysasetukset käyttäessäsi erilaisia sovelluksia älypuhelimellasi?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



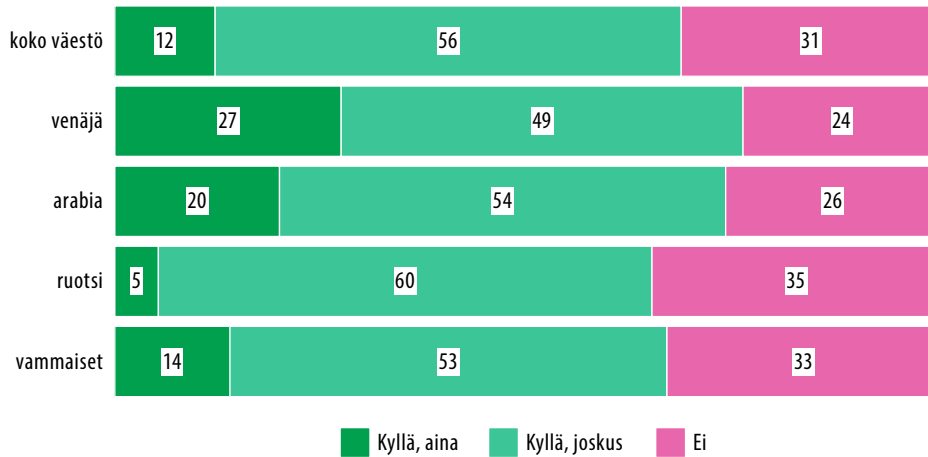
Kaikissa vastaajaryhmissä selkeä enemmistö (72–84 prosenttia) tietää, miten älypuhelimien paikannusasetukset voi kytkeä pois päältä (Kuvio 62). Tuloksista käy ilmi, että yhteensä 17 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista ei tiedä, miten paikannusasetukset saa kytkettyä pois päältä. Lisäksi 11 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista ja arabiankielisistä vastaajista ei tiedä, mitä paikannusasetukset ovat. Ruotsinkielisistä vastaajista 10 prosenttia ei tiedä, mitä paikannusasetukset ovat.

**Kuvio 66.** ”Tiedätkö, miten voit kytkeä älypuhelimesi paikannusasetukset pois päältä?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Tuloksista käy ilmi, että kaikissa vastaajaryhmissä suurin osa kertoo lukevansa joskus käyttö- ja sopimusehtoja, kun he käyttävät verkkopalveluja, nettisivustoja tai sovelluksia (Kuvio 63). Kysymykseen ovat vastanneet ainoastaan ne, jotka käyttävät internetiä, eli esimerkiksi vammaisista ja toimintarajoitteisista tähän vastasi ainoastaan 74 prosenttia koko vastaajaryhmästä. Tuloksista käy myös ilmi, että ruotsinkielisistä vastaajista 35 prosenttia, vammaisista ja toimintarajoitteisista 33 prosenttia, arabiankielisistä 26 prosenttia ja venäjänkielisistä 24 prosenttia ei lue koskaan käyttö- ja sopimusehtoja. Koko väestössä osuus on 31 prosenttia.

**Kuvio 67.** ”Sinulta on todennäköisesti kysytty hyväksyntää tai suostumusta siihen, että tietojasi käsitellään, kun käytät verkkopalveluja, nettisivustoja tai sovelluksia. Luetko näitä käyttö- ja sopimusehtoja?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Niistä, jotka ilmoittavat vähintäänkin joskus lukevansa käyttö- tai sopimusehdot, arabiankielisistä vastaajista 80 prosenttia ja venäjänkielisistä vastaajista 70 prosenttia kertoo ymmärtävänsä ehdot. Vammaisilla ja toimintarajoitteisilla vastaajilla vastaava osuus on 52 prosenttia, ruotsinkielisillä 49 prosenttia ja koko väestöllä 57 prosenttia.

## 8.2 Tietojen luovuttaminen

Vastaajien näkemyksiä omien tietojensa luovuttamisesta kartoitettiin kysymällä, mitä tietoja vastaajat olisivat valmiita luovuttamaan viranomaiselle tai yksityiselle yritykselle. Lisäksi vastaajilta kysyttiin, mitä tietoja he ovat jo luovuttaneet sosiaalisen median palveluissa, kuinka huolissaan vastaajat ovat tietojensa päätymisestä eri tahojen käsiin sekä ovatko vastaajat tietoisia, käyttävätkö eri palvelut automaattista salausta.

Venäjänkielisistä 64 prosenttia ja arabiankielisistä 62 prosenttia on sitä mieltä, että on helppo olla antamatta lupaa omien tietojen luovuttamiseen, kun käyttää verkkopalveluita, nettisivustoja tai sovelluksia. Vammaisten ja toimintarajoitteisten vastaajaryhmässä vastaava osuus on 49 prosenttia, ruotsinkielisissä 47 prosenttia ja koko väestössä 48 prosenttia.

Tuloksista käy ilmi, että enemmistö vastaajista kaikissa ryhmissä on valmis antamaan viranomaiselle tiedot kansalaisuudesta, syntymäajasta ja kotiosoitteesta (Kuvio 68). Sormenjälkitietojen luovutuksessa tunnistamista varten, tunnistamiseen käytettävän kasvo-kuvan luovuttamisessa sekä uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen ja

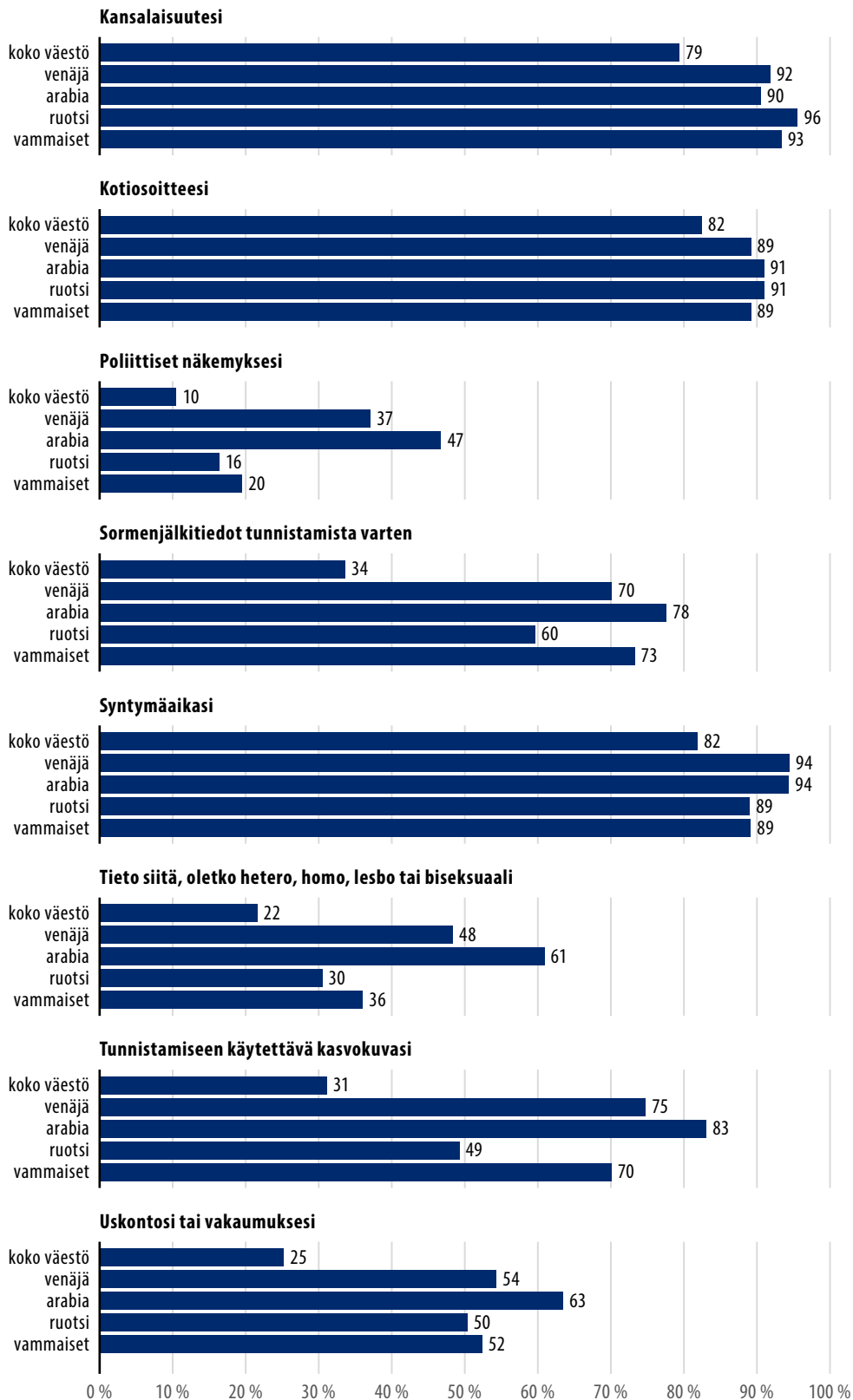
poliittisten näkemysten kertomisessa viranomaisille on eroja eri vastaajaryhmien välillä. Koko väestön vastaajat ovat niiden luovuttamisessa muita ryhmiä pidättyväisempiä. Vain 34 prosenttia koko väestöstä on valmis antamaan sormenjälkitietonsa tunnistamista varten, kun muista vastaajaryhmistä tähän on valmis 60–78 prosenttia.

Poliittiset näkemyksensä on valmis kertomaan viranomaiselle 10 prosenttia koko väestöstä, 16 prosenttia ruotsinkielisistä ja 20 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Venäjänkielisistä (37 prosenttia) ja arabiankielisistä (47 prosenttia) näin on valmis tekemään useampi vastaajista.

Tiedon seksuaalisesta suuntautumisestaan on valmis antamaan viranomaiselle 22 prosenttia koko väestöstä, 30 prosenttia ruotsinkielisistä ja 36 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Myös tässä venäjänkieliset (48 prosenttia) ja arabiankieliset (61 prosenttia) ovat valmiimpia kertomaan kyseisen tiedon viranomaiselle.

Tunnistamiseen käytettävän kasvokuvan on valmis luovuttamaan viranomaiselle 31 prosenttia koko väestöstä. Ruotsinkielisistä vastaajista tähän on valmis puolet ja muista vastaajaryhmistä 70–83 prosenttia vastaajista. Myös uskonnon ja vakaumuksen kertomisessa viranomaiselle koko väestö on muita vastaajaryhmiä pidättyväisempi: vain neljäsosa on valmis kertomaan tämän tiedon. Ruotsinkielisistä, vammaisista ja toimintarajoitteisista ja venäjänkielisistä vastaajista näin on valmis tekemään 50–54 prosenttia ja arabiankielisistä 63 prosenttia.

**Kuvio 68.** ”Mitä seuraavan tyyppisistä henkilökohtaisista tiedoista olisit valmis antamaan, jos niitä pyytäisi sinulta viranomainen?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Vastaajille esitettiin samat kysymykset valmiudesta luovuttaa omia tietoja yksityisten yritysten käyttöön. Näissä on enemmän hajontaa eri ryhmien vastausten välillä kuin tietojen luovuttamisessa viranomaisille. Yleisesti ottaen kuitenkin kaikki vastaajaryhmät ovat vähemmän halukkaita luovuttamaan tietoja yksityisille yrityksille kuin viranomaisille (Kuvio 69). Yhteensä 55 prosenttia koko väestöstä ja 56 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista on valmis luovuttamaan kansalaisuuttaan koskevan tiedon yksityiselle yritykselle voidakseen käyttää tämän palvelua. Arabiankielisistä vastaajista tähän on valmis 68 prosenttia ja ruotsinkielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista noin 75 prosenttia.

Yhteensä 67 prosenttia arabiankielisistä vastaajista on valmis luovuttamaan yksityisen yrityksen käyttöön kotiosoitteensa. Muilla vastaajaryhmillä valmius tähän on vähäisempää. Ruotsinkielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista noin puolet on valmis luovuttamaan osoitteensa yksityisen yrityksen käyttöön. Venäjänkielisistä vastaajista tätä mieltä on 44 prosenttia ja koko väestöstä 43 prosenttia.

Poliittiset näkemyksensä on valmis kertomaan yksityiselle yritykselle vain kuusi prosenttia koko väestöstä. Ruotsinkielisistä tähän on valmis 13 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 15 prosenttia. Venäjänkielisistä vastaajista tähän on valmis noin neljännes ja arabiankielisistä vajaa kolmannes.

Koko väestöstä vain viisi prosenttia on valmis luovuttamaan sormenjälkitietonsa tunnistamista varten yksityisten yritysten käyttöön. Venäjänkielisistä, ruotsinkielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista tähän on valmis 15–17 prosenttia. Arabiankielisistä vastaajista tähän on valmis jopa 41 prosenttia.

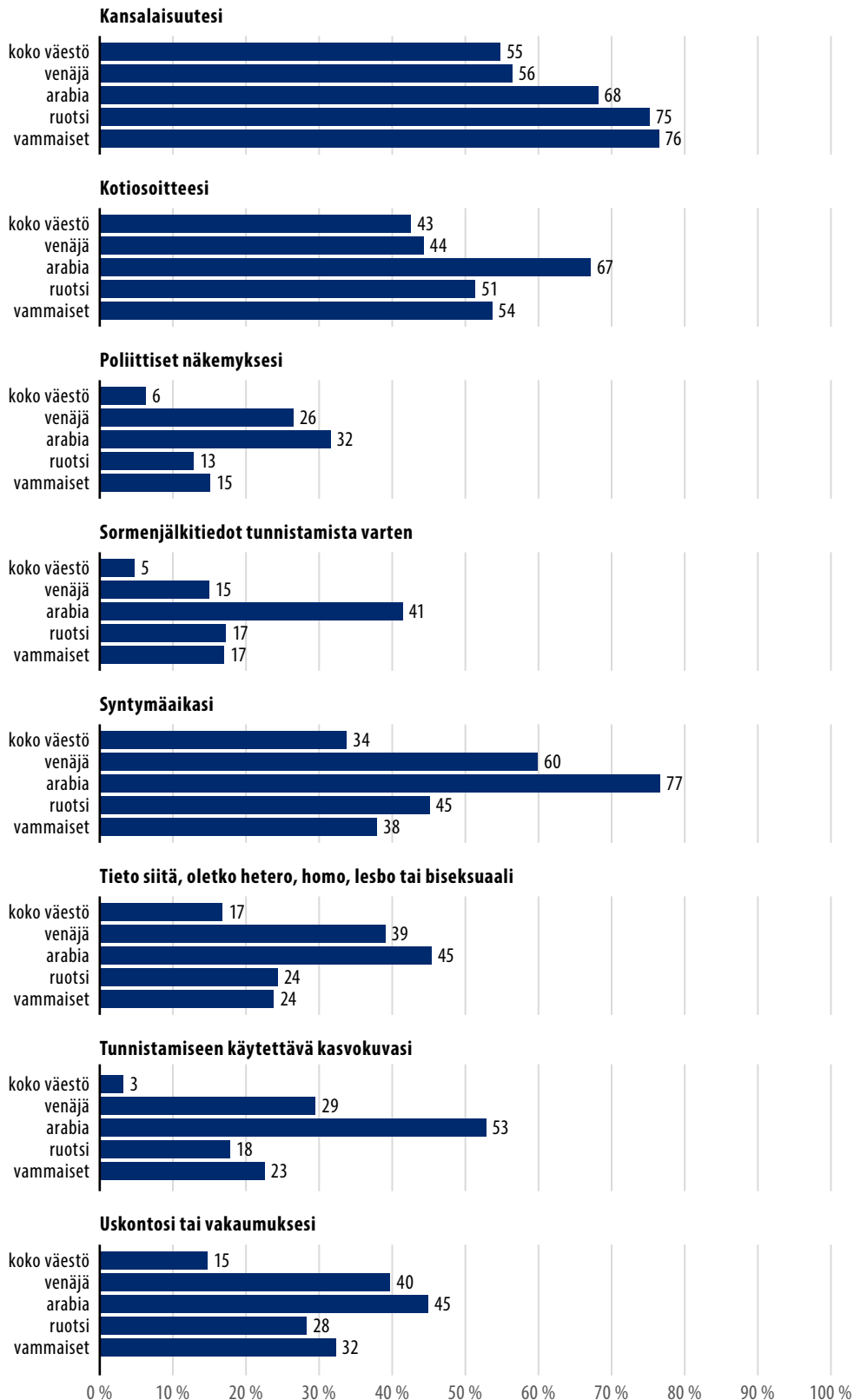
Yhteensä 34 prosenttia koko väestöstä, 38 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista ja 45 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista on valmis kertomaan yksityiselle yritykselle syntymäaikansa. Venäjänkielisistä vastaajista tähän on valmis 60 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista 77 prosenttia.

Tiedon omasta seksuaalisesta suuntautumisesta on yksityisen yrityksen palveluja käyttääkseen valmis luovuttamaan 17 prosenttia koko väestöstä ja vajaa neljännes ruotsinkielisistä sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista. Venäjänkielisistä tähän on valmis 39 prosenttia ja arabiankielisistä 45 prosenttia.

Koko väestöstä ainoastaan kolme prosenttia on valmis luovuttamaan tunnistamiseen käytettävän kasvokuvansa yksityisen yrityksen käyttöön. Ruotsinkielisistä tähän on valmis vajaa viidennes ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista vajaa neljännes. Venäjänkielisistä tähän on valmis 29 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista reilu puolet. Arabiankieliset vastaajat ovatkin useimmissa tapauksissa valmiimpia tietojensa luovuttamiseen kuin muut vastaajaryhmät.

Koko väestöstä 15 prosenttia, ruotsinkielisistä 28 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 32 prosenttia on valmis kertomaan yksityiselle yritykselle uskontonsa tai vakaumuksensa. Venäjänkielisistä vastaajista tähän on valmis 40 prosenttia ja arabiankielisistä 45 prosenttia.

**Kuvio 69.** ”Mitä seuraavan tyyppisistä henkilökohtaisista tiedoista olisit valmis antamaan voidaksesi käyttää palvelua, jonka tarjoaa yksityinen yritys?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).





Lopuksi kysyttiin sosiaalista mediaa käyttäviltä vastaajilta, mitä tietoja he ovat jo luovuttaneet palveluntarjoajalle. Syntymäaika, kansalaisuus ja kotiosoite ovat tietoja, jotka vastaajat yleisimmin ovat jo antaneet sosiaalisen median palveluntarjoajille (Kuvio 70). Arabiankieliset vastaajat erottuvat muista ryhmistä siten, että he ovat useammin kertoneet tiedon seksuaalisesta suuntautumisestaan, uskonnostaan tai vakaumuksestaan, antaneet sormenjälkitietonsa sekä tiedon poliittisista näkemyksistään.

Tiedon syntymäajastaan on luovuttanut 62 prosenttia vammaisista ja toimintarajoitteisista, 68 prosenttia koko väestöstä ja 69 prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista. Venäjänkielisistä sen on luovuttanut 78 prosenttia ja arabiankielisistä vastaajista 80 prosenttia.

Venäjänkielisistä vastaajista vain noin viidesosa on luovuttanut tiedon kansalaisuudestaan. Koko väestöstä näin on tehnyt reilu puolet, ruotsinkielisistä 59 prosenttia, arabiankielisistä 61 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 69 prosenttia.

Myös kotiosoitteensa on luovuttanut sosiaalisen median palveluntarjoajalle pienempi osa venäjänkielisistä vastaajista (22 prosenttia) kuin muissa vastaajaryhmissä. Koko väestöstä osoitteensa on luovuttanut kolmannes ja muista vastaajaryhmistä 38–42 prosenttia.

Seitsemän prosenttia ruotsinkielisistä ja 12 prosenttia koko väestöstä on luovuttanut tunnistamiseen käytettävän kasvokuvansa. Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin on tehnyt viidennes ja venäjän- ja arabiankielisistä vastaajista vajaa 40 prosenttia.

Arabiankielisistä vastaajista 36 prosenttia kertoo luovuttaneensa sosiaalisen median palveluntarjoajalle tiedon seksuaalisesta suuntautumisestaan. Vammaisista ja toimintarajoitteisista näin on tehnyt 13 prosenttia ja venäjänkielisistä 17 prosenttia. Muita harvemmin tietoa omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan on kertonut koko väestö (kahdeksan prosenttia) ja ruotsinkieliset vastaajat (yhdeksän prosenttia).

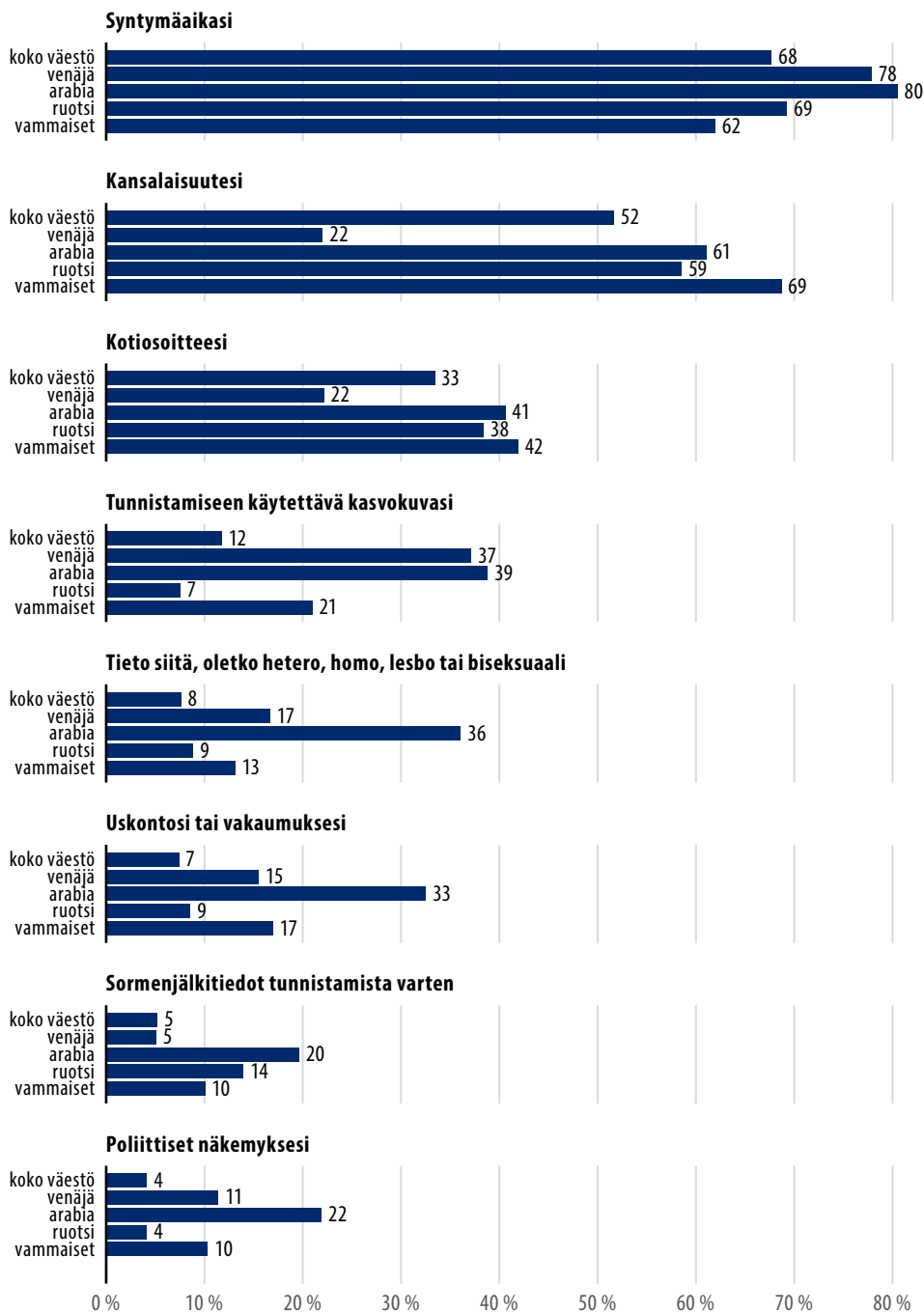
Kolmannes arabiankielisistä vastaajista on antanut tietoja sosiaalisen median palveluntarjoajalle omasta uskonnostaan tai vakaumuksestaan. Venäjänkielisistä vastaajista tämän on tehnyt 15 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 17 prosenttia. Koko väestössä osuus on seitsemän prosenttia ja ruotsinkielisillä vastaajilla yhdeksän prosenttia.

Viidennes arabiankielisistä vastaajista on luovuttanut sosiaalisen median palveluntarjoajalle sormenjälkitietonsa tunnistautumista varten. Ruotsinkielisistä näin on toiminut 14 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 10 prosenttia. Koko väestöstä ja venäjänkielisistä vastaajista tämän tiedon on luovuttanut vain viisi prosenttia.

Reilu viidennes arabiankielisistä vastaajista on luovuttanut tiedon poliittisista näkemyksistään sosiaalisen median palveluntarjoajalle. Venäjänkielisistä ja vammaisista ja

toimintarajoitteisista vastaajista näin on tehnyt noin kymmenesosa ja koko väestöstä ja ruotsinkielisistä vastaajista neljä prosenttia.

**Kuvio 70.** "Kun ajattelet sosiaalisen median käyttöäsi, mitä seuraavan tyyppistä tietoista olet jo antanut – joko rekisteröityessäsi, tai vain käyttäessäsi näitä sivustoja?", vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Tarkasteltaessa, kuinka huolissaan vastaajat ovat siitä, että osa sosiaalisessa mediassa ja internetissä jaetuista tiedoista päätyy erilaisten tahojen käyttöön ilman lupaasi, nousee esiin, että vastaajat ovat vähiten huolissaan tietojen päätymisestä lainvalvontaviranomais-  
ten ja valtionhallinnon käyttöön. Eniten huolissaan vastaajat ovat tietojensa päätymisestä rikollisten tai huijareiden käyttöön.

Reilu viidennes vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista on huolissaan tietojensa päätymisestä lainvalvontaviranomaisten käyttöön (Kuvio 71). Arabiankielisistä vastaajista tästä on huolissaan yhdeksän prosenttia ja muista vastaajaryhmistä 13–16 prosenttia.

Yhteensä 37 prosenttia arabiankielisistä vastaajista on huolissaan jakamiensa tietojen päätymisestä maan salaisten palvelujen tai tiedustelupalvelujen käyttöön. Vammaisista ja toimintarajoitteisista tästä on huolissaan vajaa kolmannes ja venäjänkielisistä neljännes. Koko väestöstä ja ruotsinkielisistä vastaajista asiasta on huolissaan viidennes.

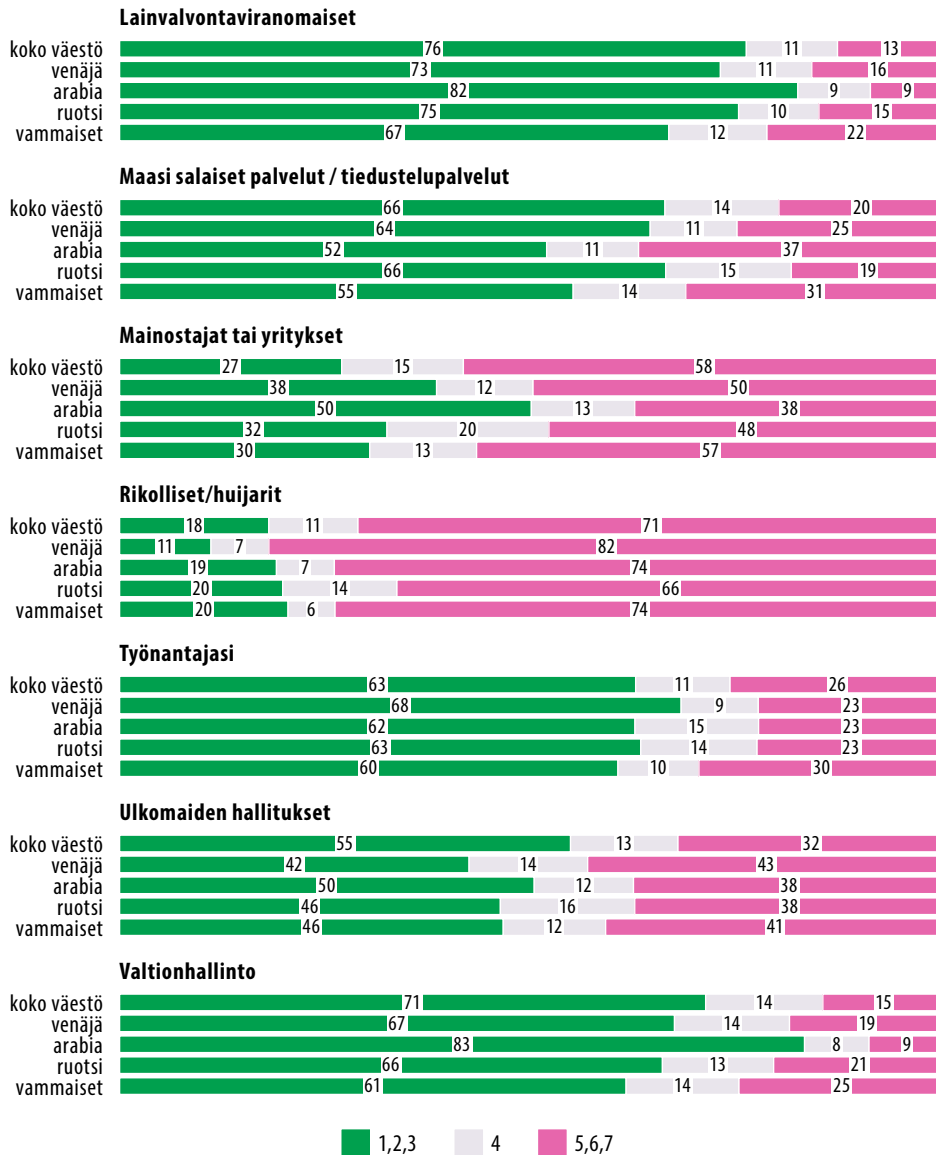
Vammaisista ja toimintarajoitteisista 57 prosenttia ja koko väestöstä 58 prosenttia on huolissaan siitä, että heidän jakamansa tiedot päätyvät mainostajien tai yritysten käsiin. Venäjän- ja ruotsinkielisistä asiasta on huolissaan noin puolet ja arabiankielisistä vastaajista vajaa 40 prosenttia.

Venäjänkielisistä vastaajista 82 prosenttia on huolissaan jakamiensa tietojen päätymisestä rikollisten tai huijarien käsiin. Koko väestöstä, arabiankielisistä ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista tästä on huolissaan reilu 70 prosenttia. Ruotsinkielisten joukossa (66 prosenttia) huolestuneita on hieman vähemmän.

Venäjän-, arabian- ja ruotsinkielisistä vastaajista 23 prosenttia on huolissaan tietojensa päätymisestä työnantajan käyttöön. Koko väestöstä tästä on huolissaan noin neljäsosa ja vammaisista ja toimintarajoitteisista 30 prosenttia. Yhteensä 32 prosenttia koko väestöstä on huolissaan tietojensa päätymisestä ulkomaiden hallitusten käyttöön. Muista ryhmistä asiasta on huolissaan 38–43 prosenttia.

Tietojensa päätymisestä valtionhallinnon käyttöön ovat eniten huolissaan vammaiset ja toimintarajoitteiset (25 prosenttia), ruotsinkieliset (21 prosenttia) ja venäjänkieliset (19 prosenttia). Koko väestöstä tästä on huolissaan 15 prosenttia ja arabiankielisistä yhdeksän prosenttia.

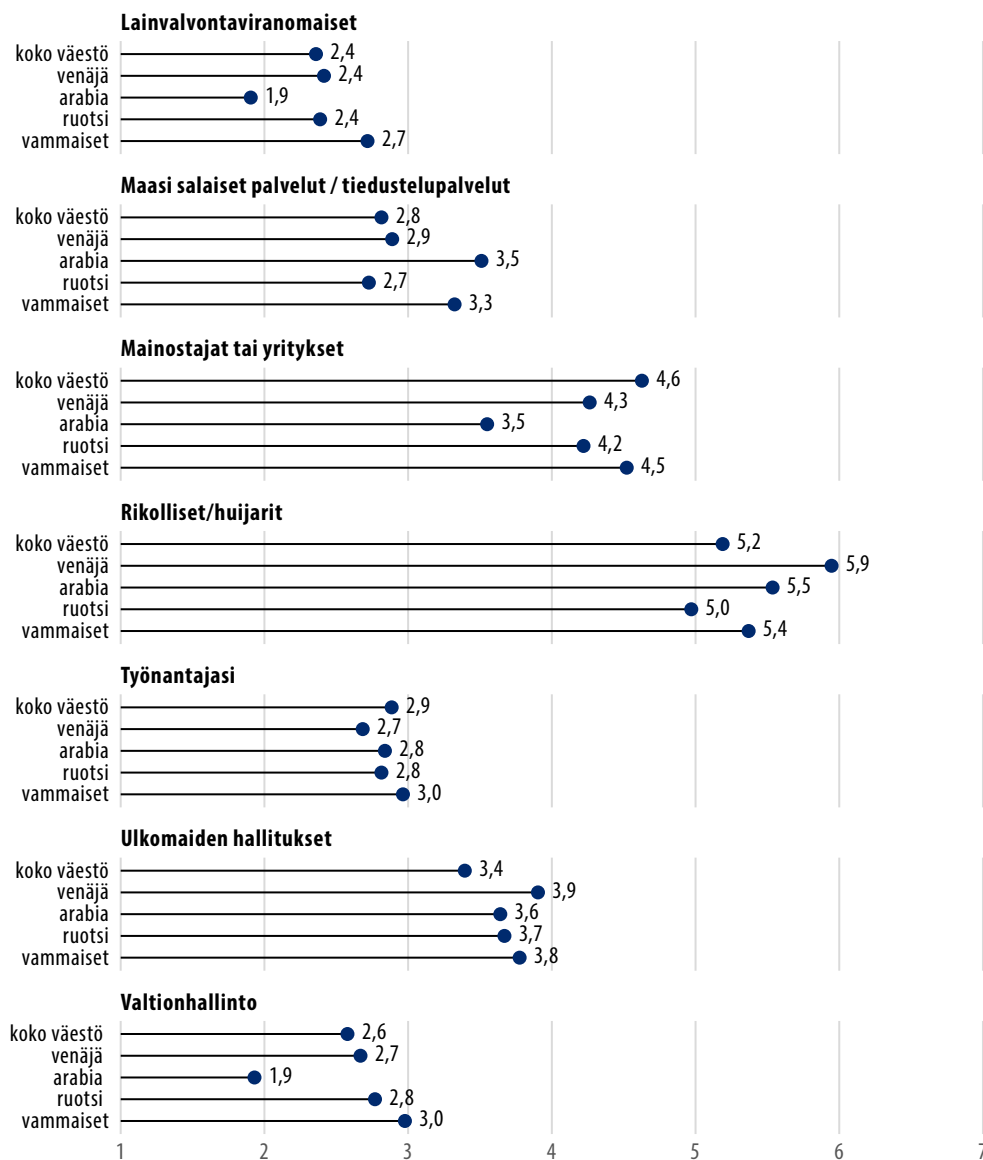
**Kuvio 71.** ”Kuinka huolissasi olet siitä, että osa sosiaalisessa mediassa ja muualla internetissä jakamistasi tiedoista saattaa päätyä seuraavanlaisten tahojen käyttöön tietämättäsi ja ilman lupaasi?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”En lainkaan huolissani” ja 7 tarkoittaa ”Hyvin huolissani”.



Tarkasteltaessa edellisen kysymyksen vastausten keskiarvoja käy ilmi, että vastaukset ovat eri vastaajaryhmien välillä jakautuneet hyvin tasaisesti, kun kyseessä on huoli omien tietojen päätyemisestä työnantajan käyttöön ja melko tasaisesti, kun kyseessä on huoli tietojen päätyemisestä ulkomaiden hallitusten käyttöön (Kuvio 72). Lainvalvontaviranomaisien, mainostajien ja yritysten ja valtionhallinnon osalta arabiankieliset vastaajat erottuvat

muista ryhmistä sillä, että he ovat vähemmän huolissaan tietojensa päätyemisestä näiden tahojen käyttöön. Maan salaisten tiedustelupalvelujen osalta arabiankieliset vastaajat, yhdessä vammaisten ja toimintarajoitteisten vastaajien kanssa, ovat hieman muita ryhmiä huolestuneempia tietojensa käytöstä. Rikollisten ja huijarien osalta eniten huolissaan ovat venäjänkieliset vastaajat ja vähiten koko väestö ja ruotsinkieliset vastaajat.

**Kuvio 72.** ”Kuinka huolissasi olet siitä, että osa sosiaalisessa mediassa ja muualla internetissä jakamistasi tiedoista saattaa päätyä seuraavanlaisten tahojen käyttöön tietämättäsi ja ilman lupaasi?”, vastaajaryhmittäiset keskiarvot. Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”En lainkaan huolissani” ja 7 tarkoittaa ”Hyvin huolissani”.

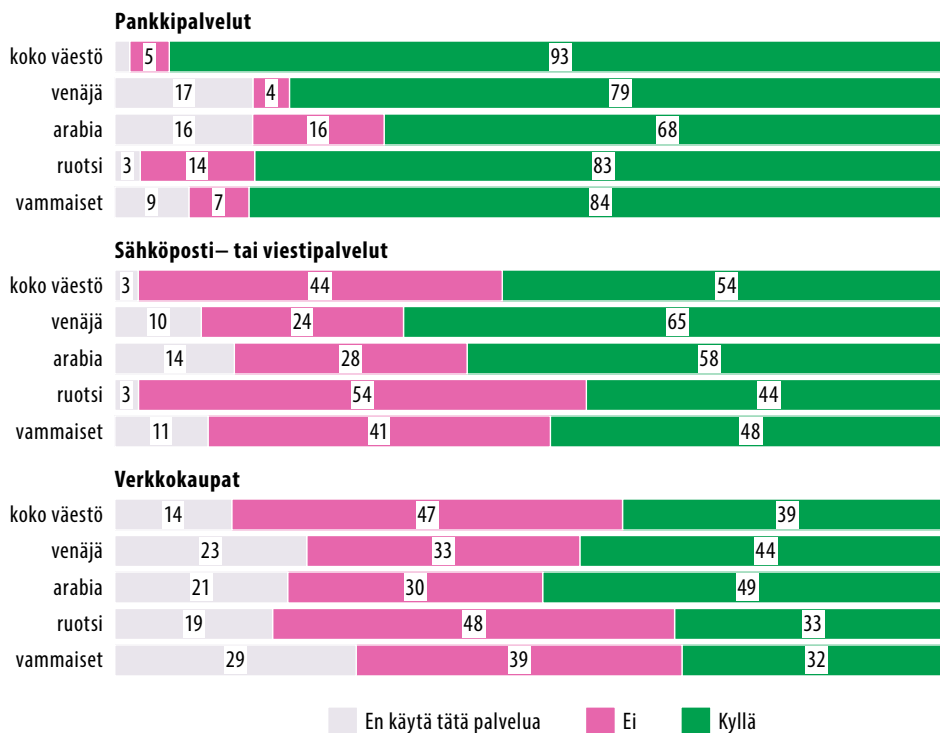


Tarkasteltaessa vastaajien käsityksiä siitä, käyttävätkö internetin palveluntarjoajat automaattista salausta suojatakseen asiakkaiden yksityisyyttä, käy ilmi, että suurin osa kaikista vastaajaryhmistä on sitä mieltä, että pankkipalvelut käyttävät automaattista suojausta (Kuvio 73). Koko väestöstä 93 prosenttia vastaa, että pankkipalvelut käyttävät salausta. Ruotsinkielisistä näin uskoo 83 prosenttia ja vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista 84 prosenttia. Venäjänkielisistä 79 prosenttia vastaa, että pankkipalvelut käyttävät salausta. Arabiankielisistä vastaajista näin uskoo hieman pienempi osa (68 prosenttia).

Kaikkiaan 65 prosenttia venäjänkielisistä, 58 prosenttia arabiankielisistä ja 54 prosenttia koko väestöstä on sitä mieltä, että sähköposti- ja viestipalvelut käyttävät automaattista salausta. Vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista näin vastaa 48 prosenttia ja ruotsinkielisistä 44 prosenttia.

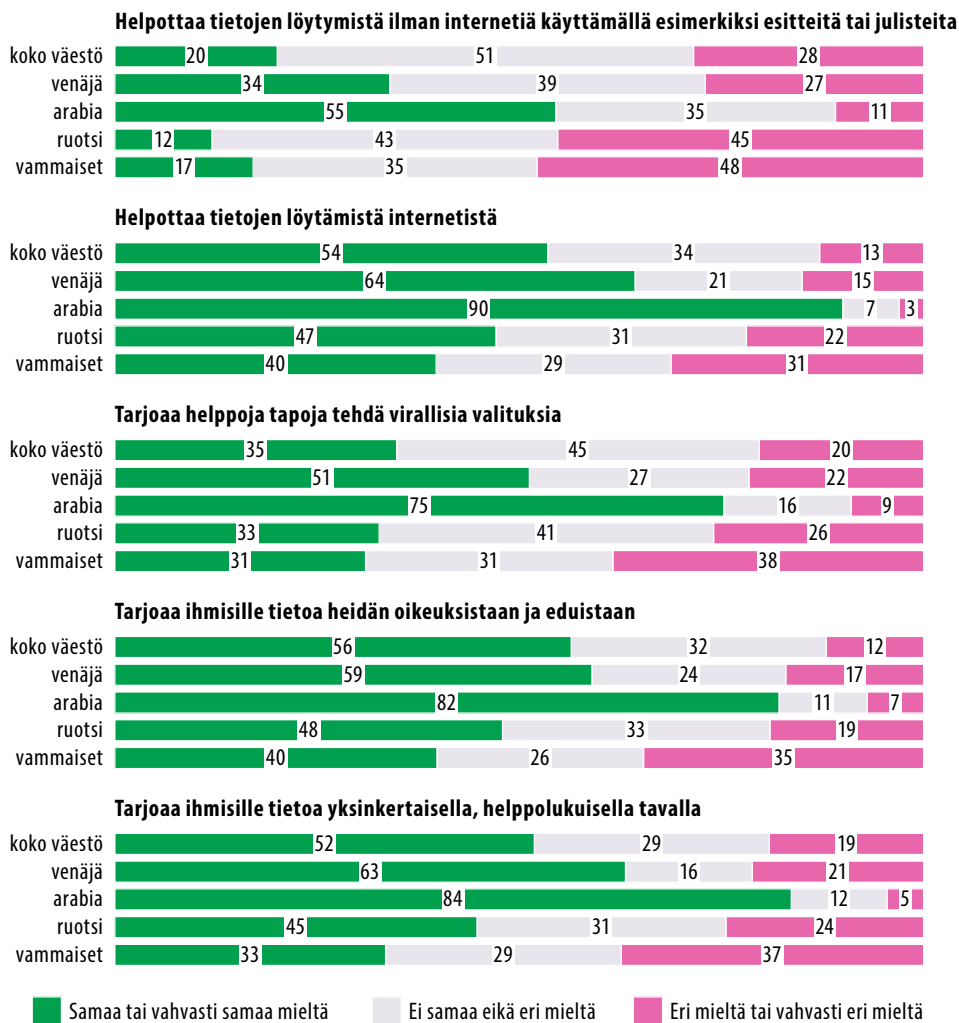
Verkkokauppojen osalta puolet arabiankielisistä ja 44 prosenttia venäjänkielisistä vastaajista on sitä mieltä, että verkkokaupat käyttävät automaattista salausta. Koko väestöstä näin ajattelee 39 prosenttia ja ruotsinkielisistä sekä vammaisista ja toimintarajoitteisista vastaajista vajaa kolmasosa.

**Kuvio 73.** ”Tiedätkö, käyttävätkö seuraavat palvelut automaattisesti salausta suojatakseen yksityisyyttäsi, kun käytät Internetiä?”, vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

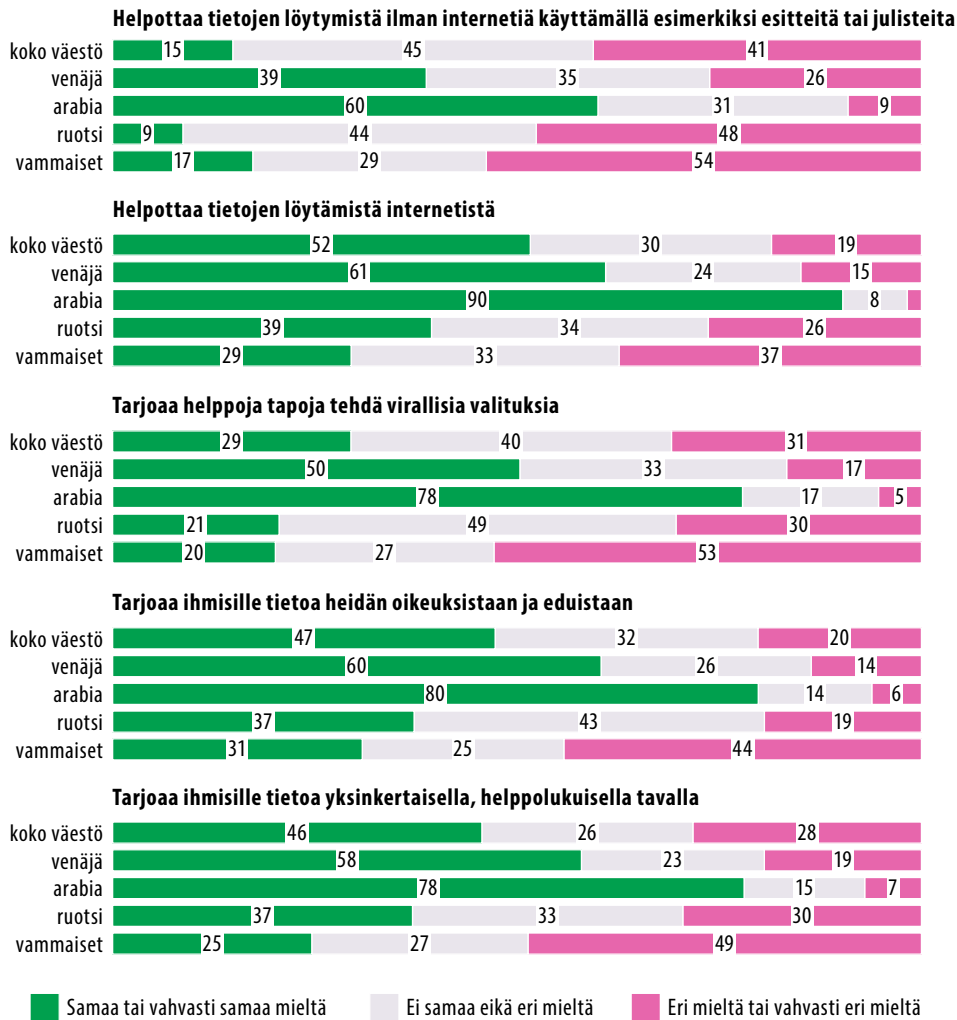


## 9 Liitteet

**Kuvio 1.** ”Kuinka julkishallinto tai paikalliset viranomaiset ovat onnistuneet eri tehtävissä?”, miesten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

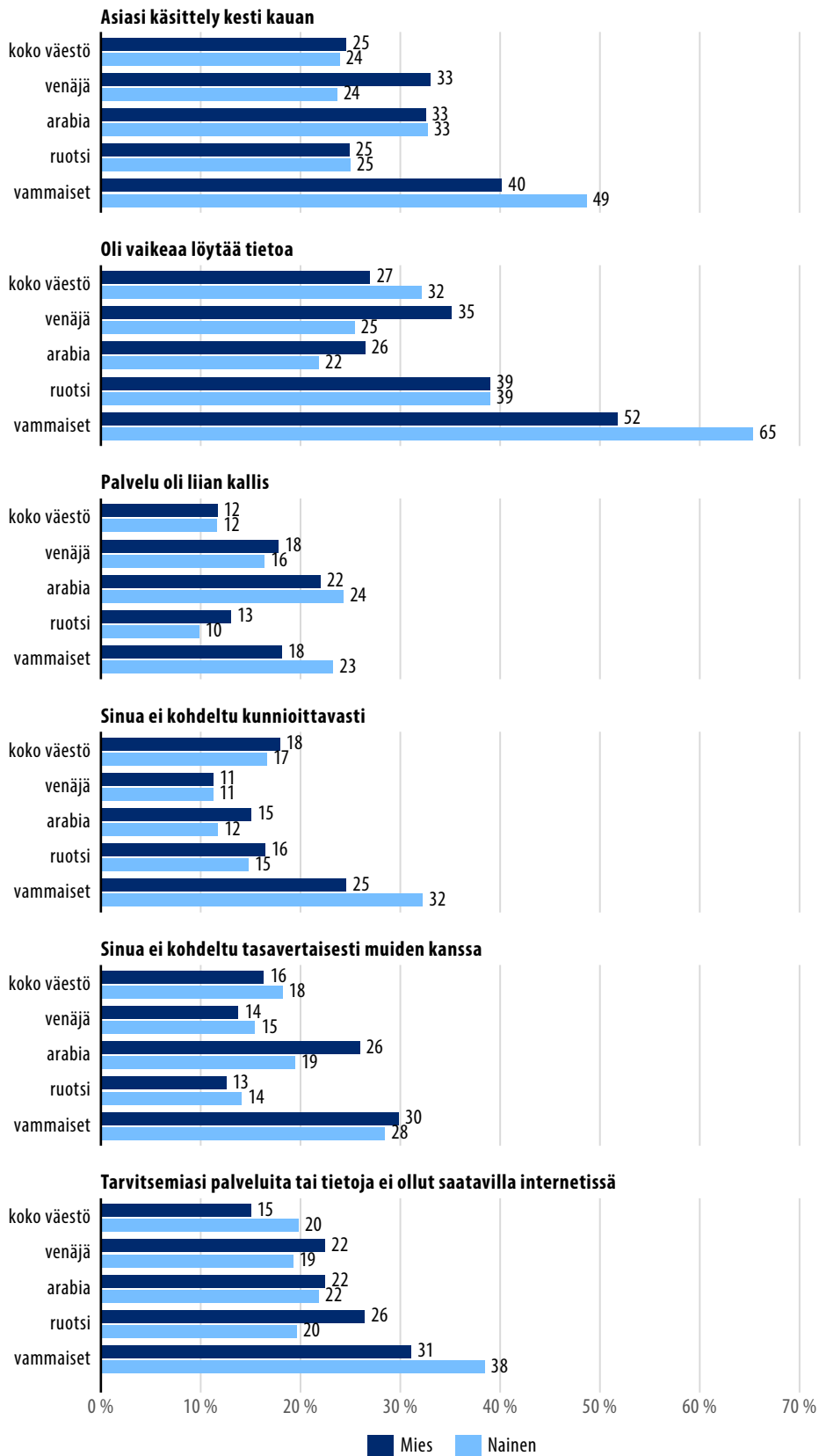


**Kuvio 2.** ”Kuinka julkishallinto tai paikalliset viranomaiset ovat onnistuneet eri tehtävissä?”, naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).





**Kuvio 3.** "Mitä ongelmia on ollut julkishallinnon tai paikallisten viranomaisten kanssa asioidessa?", miesten ja naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%)



**Kuvio 4.** ”Miltä sinusta tuntuisi, jos jokin seuraavien ryhmien edustajista asuisi naapurissasi?”, miesten vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Erittäin epämukavalta” ja 7 ”Erittäin mukavalta”.



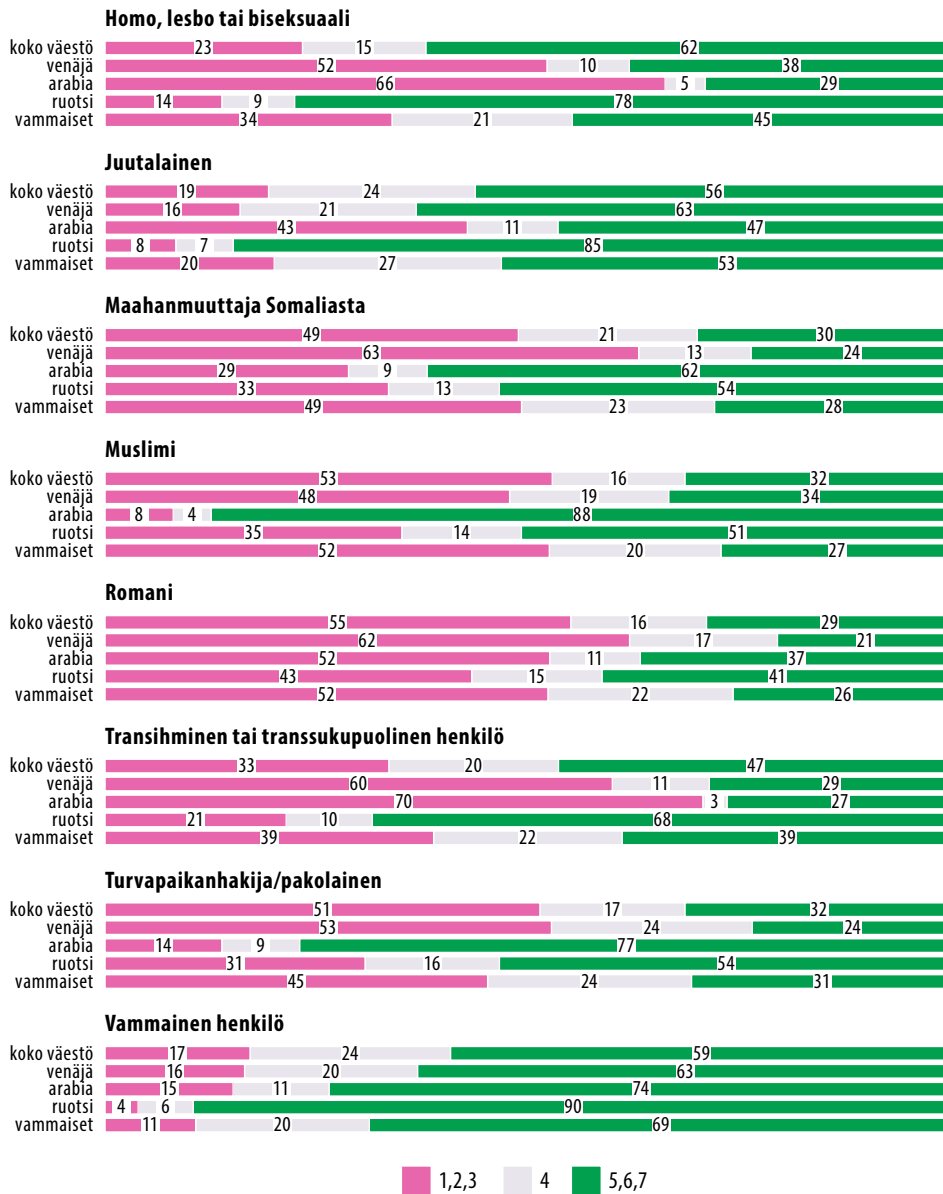
**Kuvio 5.** "Miltä sinusta tuntuisi, jos jokin seuraavien ryhmien edustajista asuisi naapurissasi?", naisten vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa "Erittäin epämukavalta" ja 7 "Erittäin mukavalta".



**Kuvio 6.** "Miltä sinusta tuntuisi, jos joku perheenjäsenistäsi menisi naimisiin henkilön kanssa, joka kuuluu johonkin seuraavista ryhmistä?", miesten vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa "Erittäin epämuukavalta" ja 7 "Erittäin muukavalta".



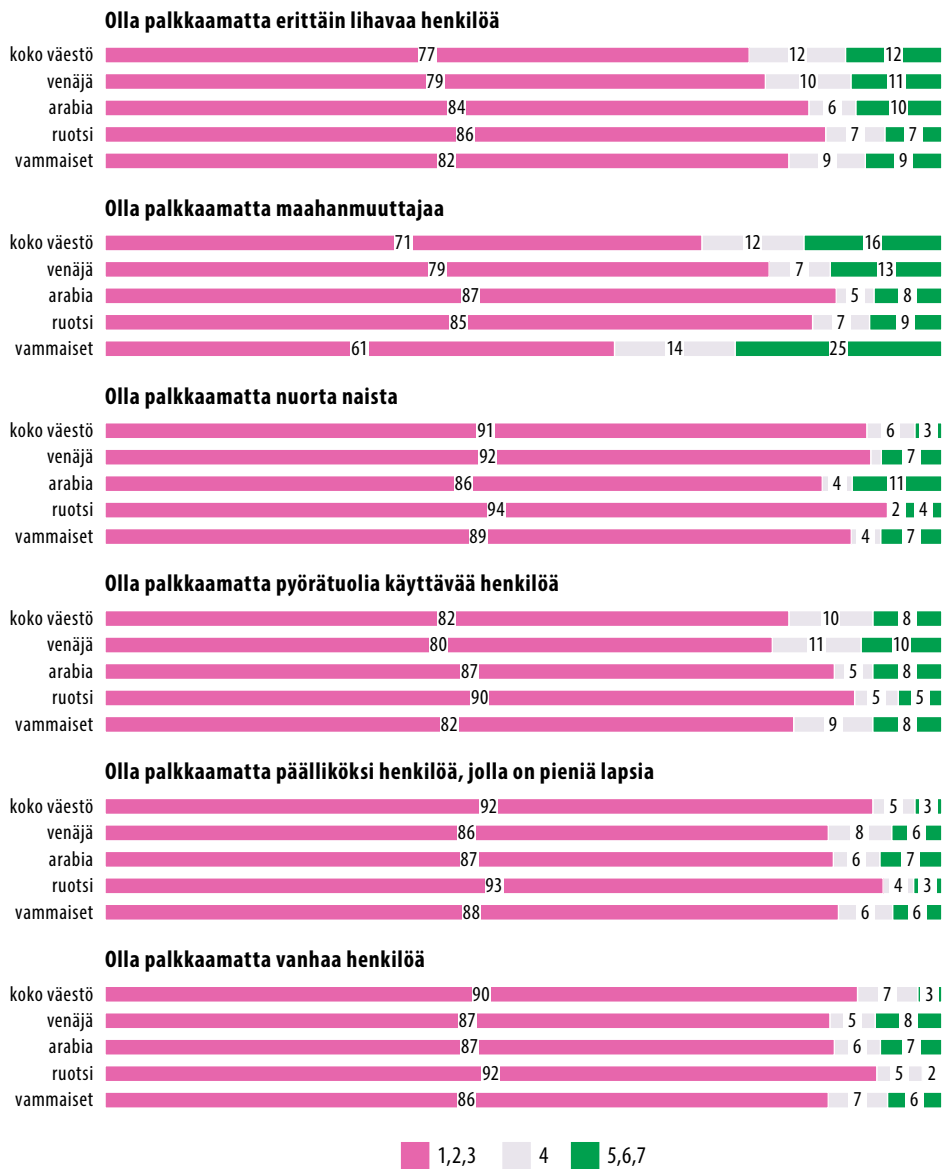
**Kuvio 7.** "Miltä sinusta tuntuisi, jos joku perheenjäsenistäsi menisi naimisiin henkilön kanssa, joka kuuluu johonkin seuraavista ryhmistä?", naisten vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa "Erittäin epämukavalta" ja 7 "Erittäin mukavalta".



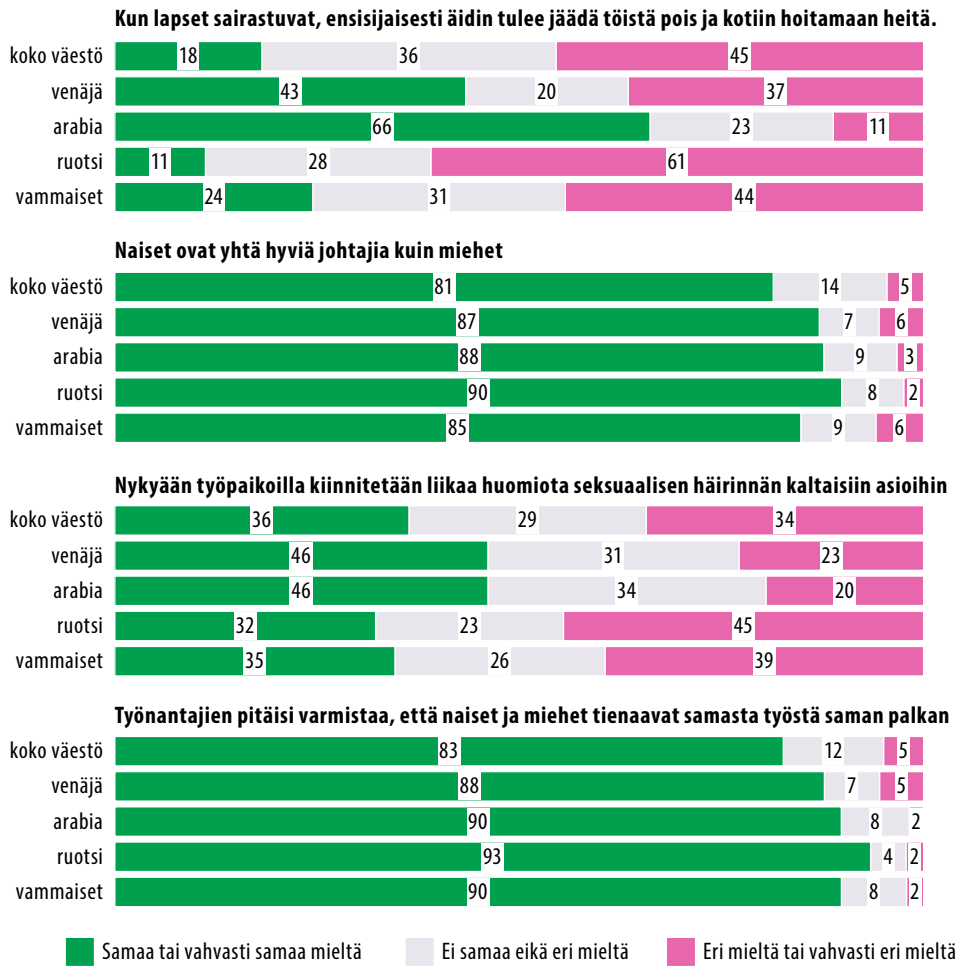
**Kuvio 8.** ”Kuinka hyväksyttävää pienyrityksen on toimia seuraavasti, kun valitaan palkkattavia henkilöitä”, miesten vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan hyväksyttävää” ja 7 ”Täysin hyväksyttävää”.



**Kuvio 9.** ”Kuinka hyväksyttävää pienyrityksen on toimia seuraavasti, kun valitaan palkkattavia henkilöitä”, naisten vastaajaryhmittäinen vastausjakauma (%). Vastausvaihtoehdot olivat 7-portaisella asteikolla, jossa 1 tarkoittaa ”Ei lainkaan hyväksyttävää” ja 7 ”Täysin hyväksyttävää”.

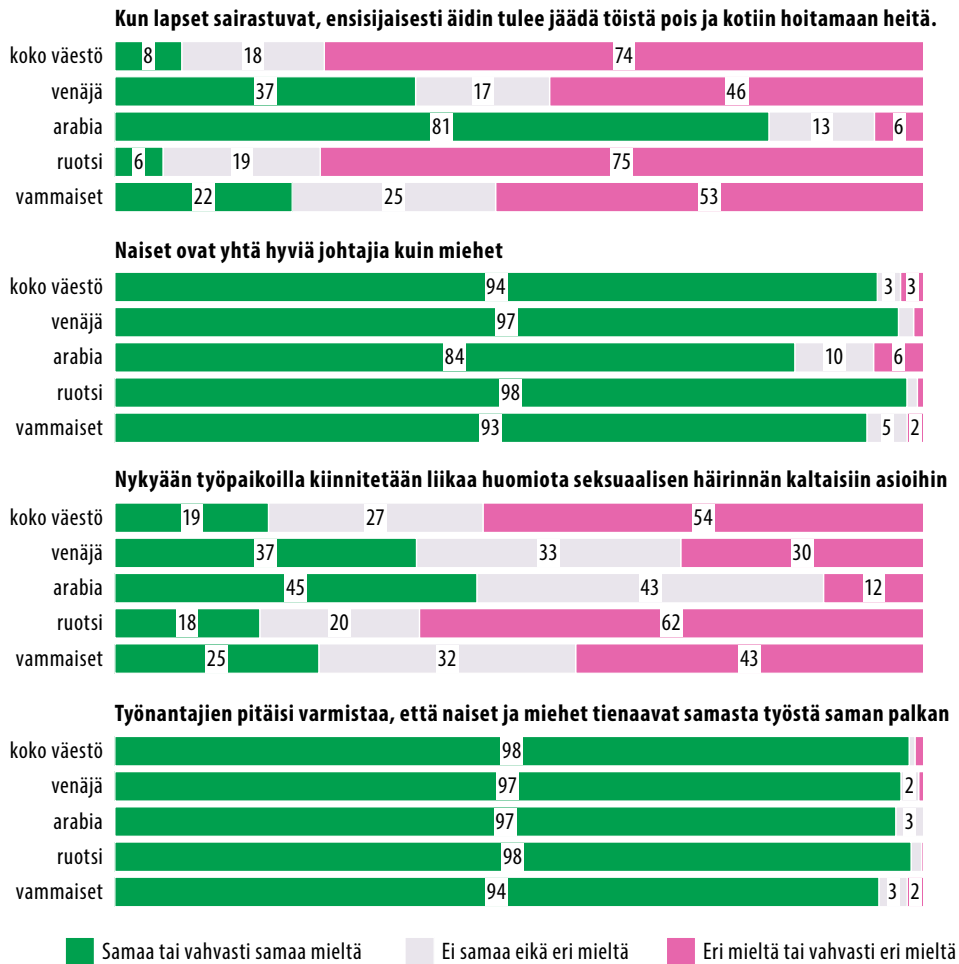


**Kuvio 10.** Työelämään liittyviä väittämiä, miesten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).

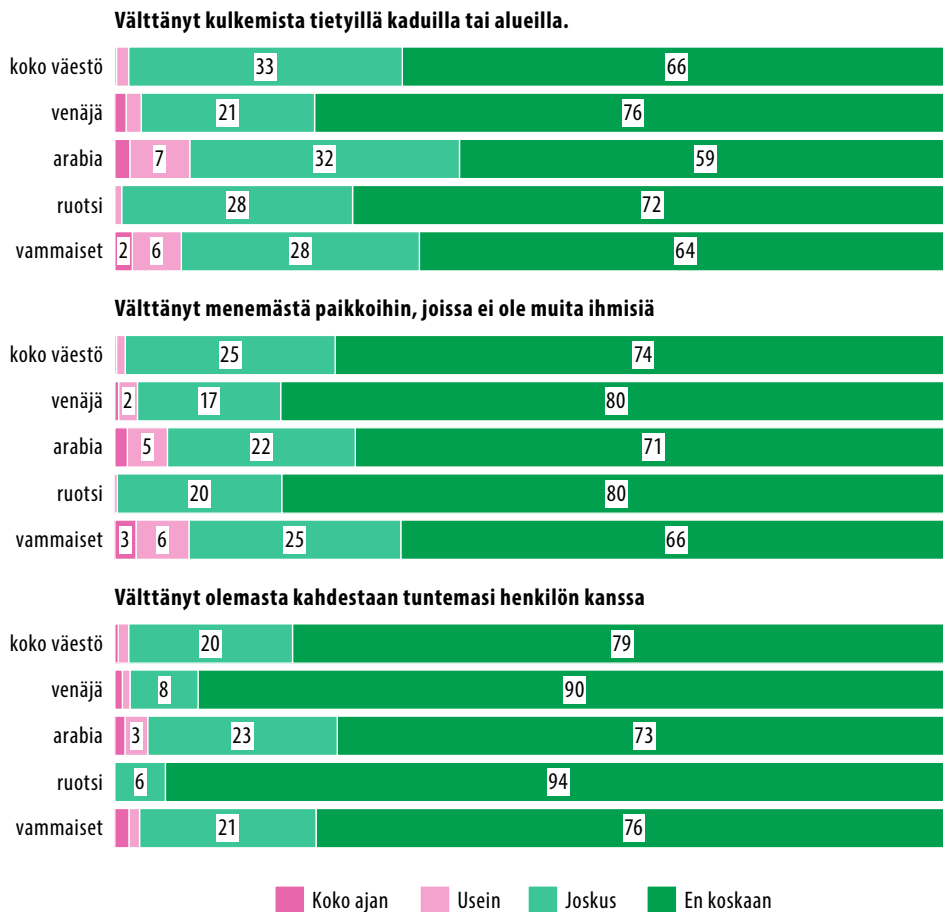




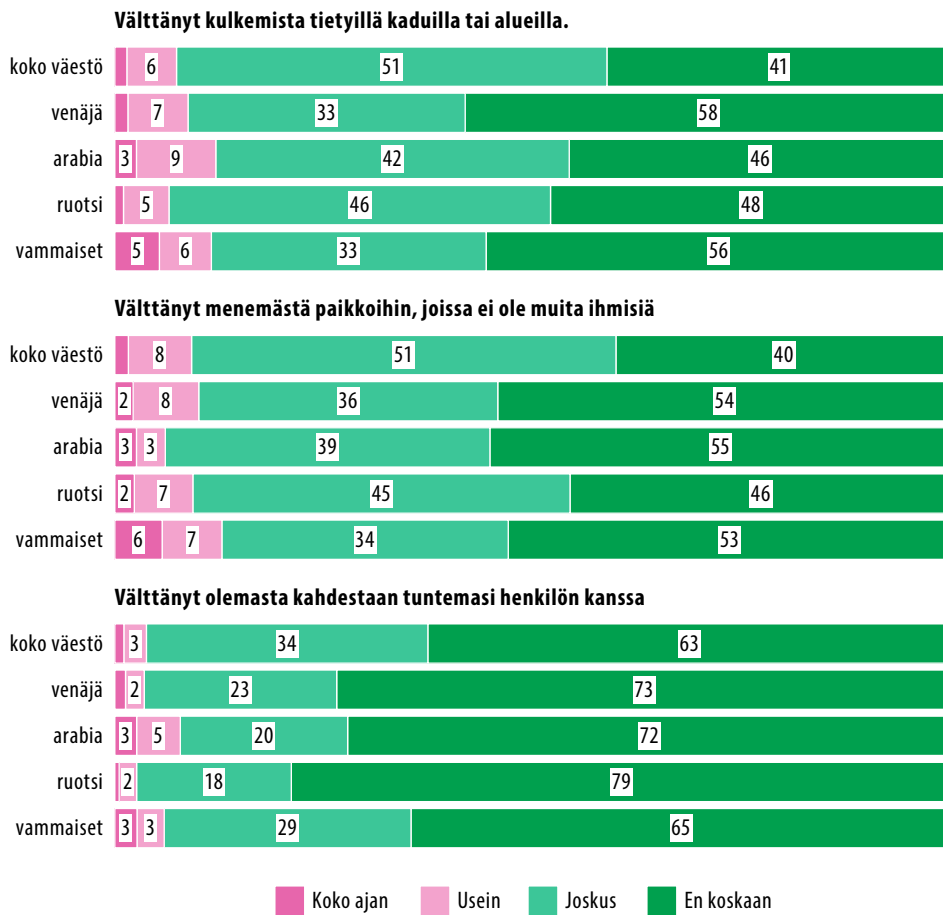
**Kuvio 11.** Työelämään liittyviä väittämiä, naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



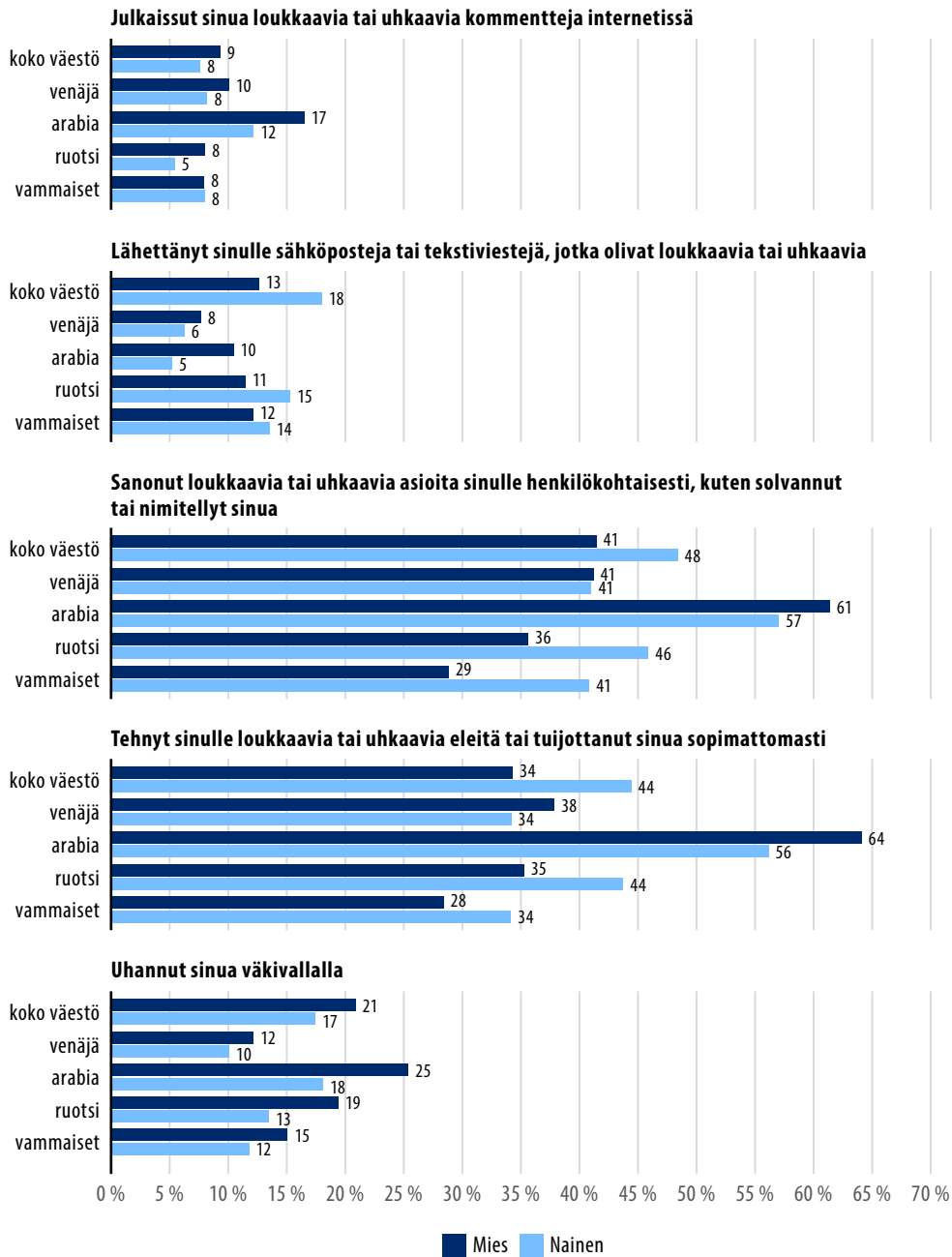
**Kuvio 12.** "Oletko viimeisten 12 kuukauden aikana tehnyt jotain seuraavista asioista, koska olet pelännyt joutuvasi fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi?", miesten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



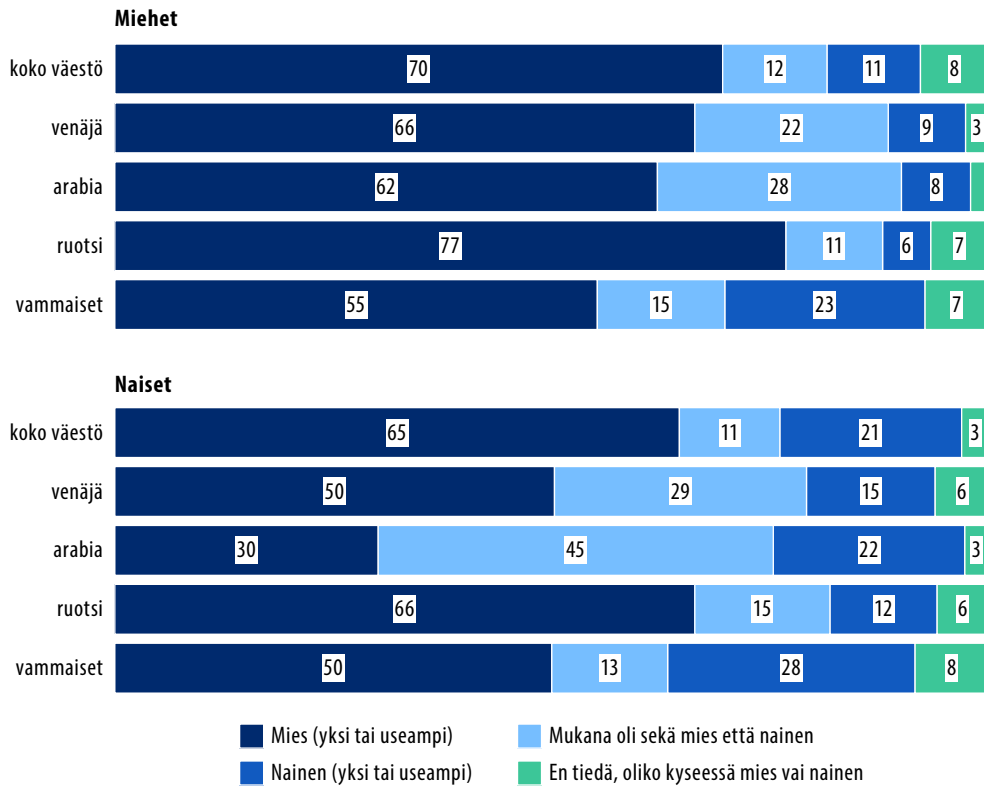
**Kuvio 13.** ”Oletko viimeisten 12 kuukauden aikana tehnyt jotain seuraavista asioista, koska olet pelännyt joutuvasi fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai häirinnän uhriksi?”, naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



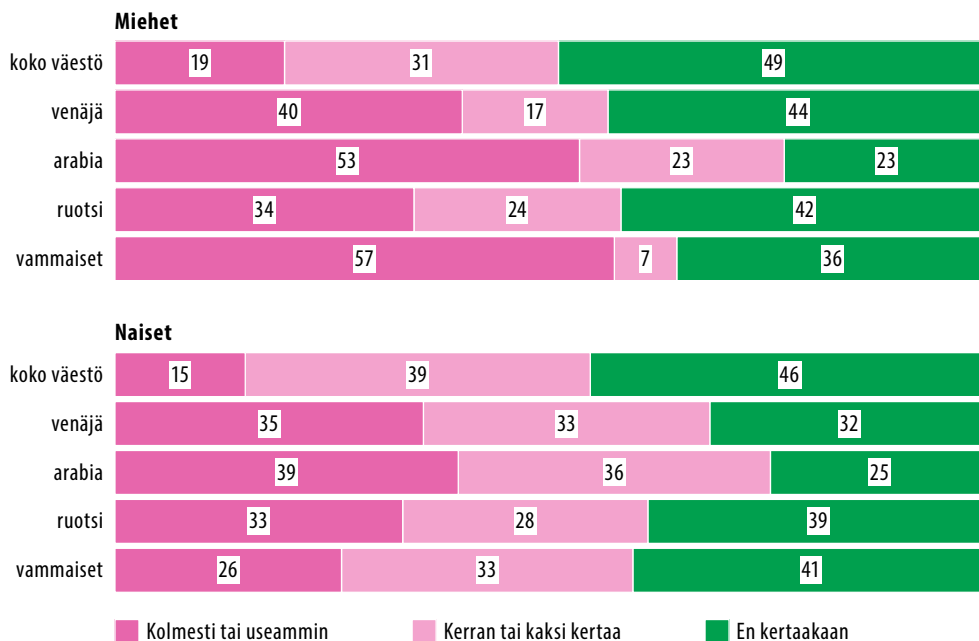
**Kuvio 14.** Vähintään kerran viimeisten viiden vuoden aikana tietynlaista kohtelua kokeneiden miesten ja naisten vastaajaryhmittäiset osuudet (%).



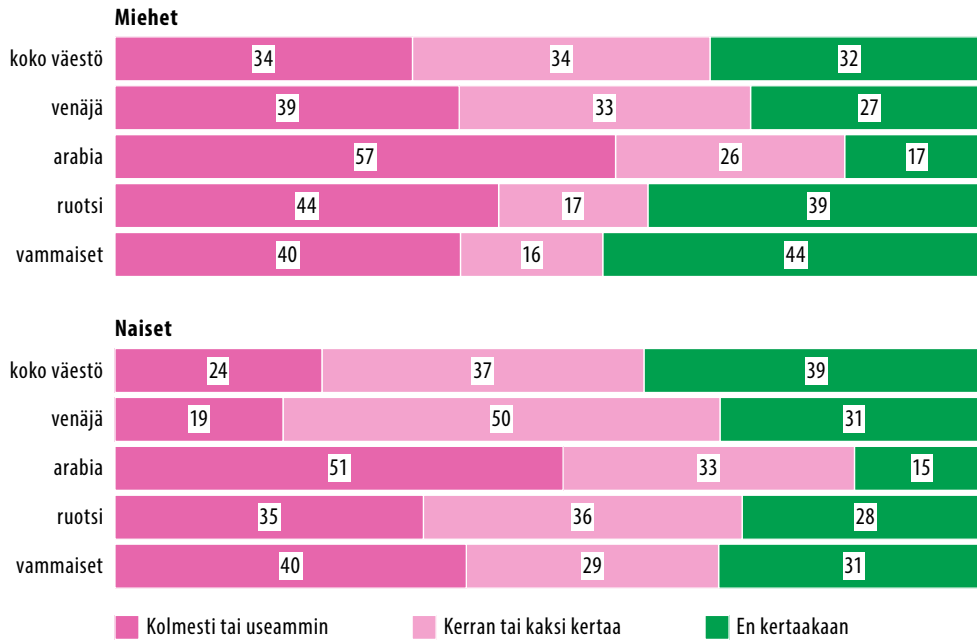
**Kuvio 15.** ”Kun ajattelet viimeisintä loukkaavaa tai uhkaavaa tapausta, niin oliko tekijä mies vai nainen?”, miesten ja naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



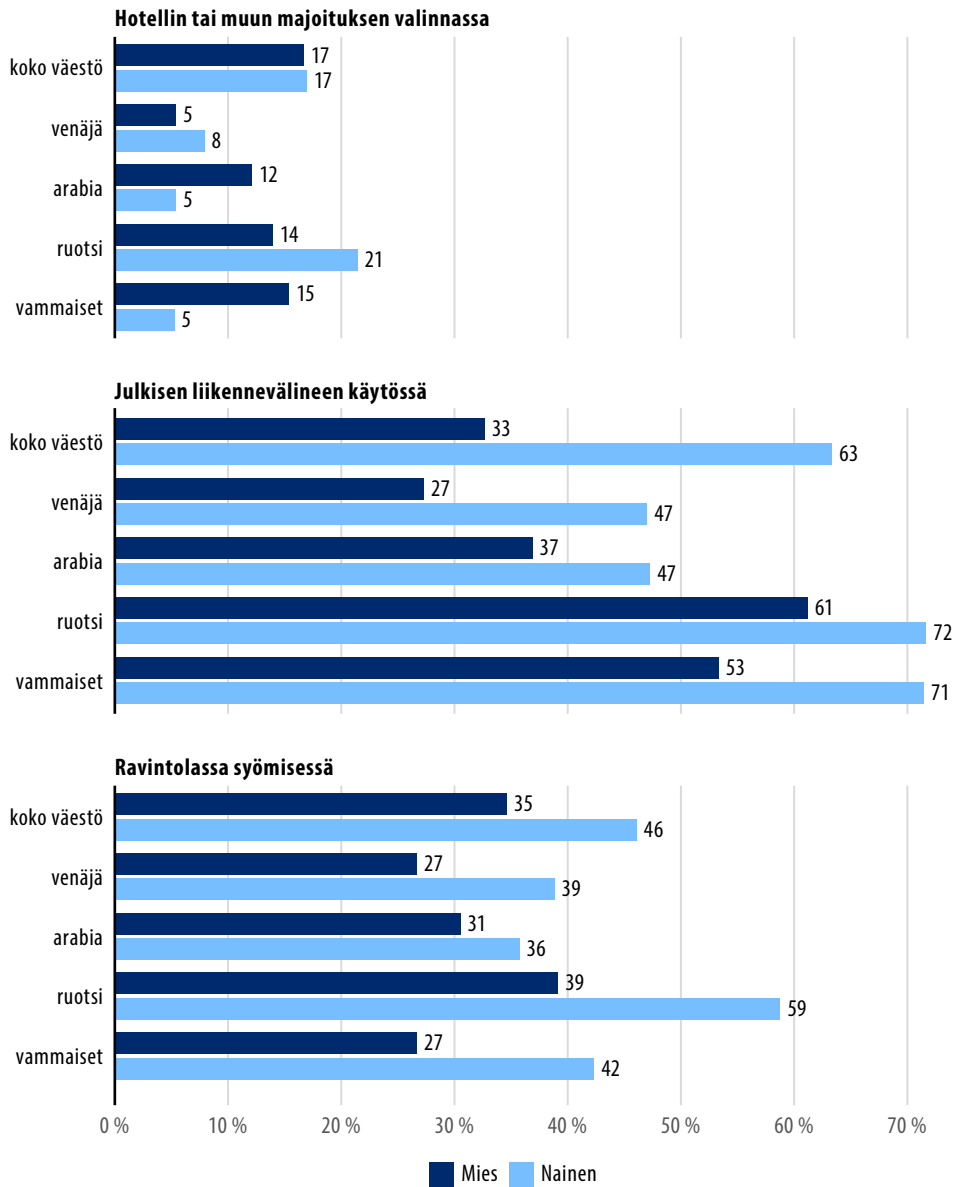
**Kuvio 16.** Viimeisten viiden vuoden aikana syrjintää työssä tai työnhaussa kokeneiden miesten ja naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



**Kuvio 17.** ”Jos olet kokenut syrjintää julkisilla paikoilla viimeisten viiden vuoden aikana, niin kuinka usein sitä on tapahtunut?”, miesten ja naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



**Kuvio 18.** ”Oletko viimeisten viiden vuoden aikana kohdannut rajoituksia, kun olet ottanut lapset mukaasi tehdessäsi seuraavia asioita?”, miesten ja naisten vastaajaryhmittäiset vastausjakaumat (%).



Oikeusministeriö  
PL 25  
00023 Valtioneuvosto  
[www.oikeusministerio.fi](http://www.oikeusministerio.fi)

Justitieministeriet  
PB 25  
00023 Statsrådet  
[www.justitieministeriet.fi](http://www.justitieministeriet.fi)

ISSN 2490-0990 (PDF)  
ISBN 978-952-259-821-9 (PDF)